

PĂRINTELE TEOFILACT ICOANA BUNEI RÂNDUIELI

SFÂNTA MĂNĂSTIRE PUTNA

PĂRINTELE TEOFILACT,
ICOANA BUNEI RÂNDUIELI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Părintele Teofilact, icoana bunei rânduiei / lucrare apărută cu binecuvântarea

IPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților ; ed. îngrijită de

arhimandrit Melchisedec Velnic și obștea Mănăstirii Putna. – Putna :

Editura Nicodim Caligraful, 2017

ISBN 978-606-94484-1-0

I. Melchisedec Velnic, arhimandrit (ed.)

II. Mănăstirea Putna (ed.)

281.95

PĂRINTELE TEOFILACT, ICOANA BUNEI RÂNDUIELI

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
ÎNALTPREASFINȚITULUI PIMEN,
ARHIEPISCOP AL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE
ARHIMANDRIT MELCHISEDEC VELNIC
ȘI OBȘTEA MĂNĂSTIRII PUTNA

EDITURA NICODIM CALIGRAFUL
SFÂNTA MĂNĂSTIRE PUTNA

2017

O ICOANĂ A BUCOVINEI¹

*Înaltpreasfințitul Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăușilor*

Născut în comuna Arbore, Părintele Teofilact a locuit în cea mai mare parte a vieții lui ca monah la Putna. Am lucrat împreună înainte de 1989, atunci când multă lume venea și se închina la mormântul lui Ștefan cel Mare.

Dacă e să spun pe scurt care este icoana lui în sufletul meu, vă spun așa: un om al ordinii și al bune-cuviințe. Un om conștient permanent că trebuie să-și facă pe deplin datoria, adică ascultarea încredințată. Și mereu când vorbesc despre oamenii din Bucovina – oameni care se caracterizează printre altele prin disciplină, prin ordine în vorbire, în lucrare, în simțăminte –, Părintele Teofilact îmi vine în minte ca una dintre icoanele Bucovinei.

Ordinea, buna rânduială, conștiința că trebuie să ne facem pe deplin ascultarea încredințată. Și aceasta s-o facem, cum scrie Sfântul Apostol Pavel, nu de frică, ci din dragoste și convingere, pentru că Dumnezeu a creat lumea ca să fie frumoasă datorită ordinii. Această ordine stăpânește sufletele noastre în măsura în care în sufletele noastre este prezent Dumnezeu sau, mai bine zis, în măsura în care avem conștiința prezenței tainice, reale, a lui

---

¹ Din cuvântul rostit la slujba înmormântării Părintelui Teofilact.

Dumnezeu. Păstrăm buna rânduială în măsura în care suntem conștienți de prezența tainică a lui Dumnezeu, de îndatorirea de a îndeplini poruncile lui Dumnezeu.

Astfel și-a trăit viața Părintele Teofilact. O icoană a bunei cuviințe, o icoană a ordinii, a bunului simț, toate din dragostea față de Dumnezeu, din drag și din respect față de oameni. A fost un exemplu de trăire călugărească.

UNDE ESTE SMERENIE, SUNT DE TOATE¹

*Arhimandrit Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna*

În a doua jumătate a secolului trecut, Putna a fost susținută de rugăciunile, de râvna și dragostea ierodiaconului Teofilact și a ieromonahului Damaschin Schipor. Aceștia erau prezenți, cu câteva minute înainte de a începe, la toate slujbele, de la început și până la sfârșit. Nu știu dacă Putna va mai avea vreun râvnitor pentru slujba bisericii așa cum a fost Părintele Teofilact.

Către sfârșitul vieții, boala îl obliga să rămână la chilie, dar părintele se străduia, ori de câte ori se simțea puțin mai bine, să vină la biserică. În seara de Înviere, mai mult purtat pe sus de ucenicii săi de chilie, a ținut să fie prezent la biserică. La ora 22.00 era deja în Sfântul Altar, așteptând bucuria Învierii.

Râvna pe care a avut-o pentru slujbe, ordinea din chilie, ordinea din viața lui, ordinea din actele cancelariei au făcut din el un părinte de neegalat. Și toate acestea din adâncă sa trăire în Dumnezeu.

În ziua de 8 martie, la pomenirea Sfântului Teofilact, a ținut să dea viețuitorilor mănăstirii câte o carte, pe care a scris tuturor aceleași cuvinte, testamentul său: „Unde este smerenie, sunt

---

¹ Din cuvântul rostit la slujba înmormântării Părintelui Teofilact.

de toate. Unde nu este smerenie nu este nimic.” Aș spune că ordinea pe care a avut-o în viață i-a venit de la taina cea adâncă a smereniei. Smerenia nu înseamnă nimic altceva decât Hristos, după cum spune Sfântul Isaac Sirul: „Dacă vrei să vorbesc despre Hristos, trebuie să vorbesc despre smerenie, iar dacă vorbesc despre smerenie trebuie să vorbesc despre Hristos.” Părintele L-a avut și L-a trăit pe Hristos înăuntrul lui. De aceea, a plecat pe drumul veșniciei și s-a întâlnit cu Hristos într-un mod cu totul pașnic, deosebit.

Cuvinte de la el vor rămâne întipărite în inimile părinților mănăstirii, pentru că a iubit Biserica și s-a identificat cu cerințele ei. Pentru el nu era odihnă în ceea ce privește ascultarea: până ce nu o îndeplinea așa cum se cuvine, ca la carte, nu avea odihnă.

Cei care au fost alături de el în ultima perioadă a vieții au dat mărturie de programul pe care îl respecta cu strictețe. Ora de rugăciune era oră de rugăciune; când sosea momentul pentru metanii și închinăciuni, le făcea întocmai. De aceea i-a și rânduit Dumnezeu un sfârșit atât de frumos.

Unuia dintre ucenici îi spunea: „Idealul vieții creștine este smerenia.” Iar altuia: „Harul lui Dumnezeu nu vine fără efortul de-a alunga gândurile din minte. Căci harul nu vine dacă nu te lupți.” Cu puțin timp înainte de a trece la Domnul, m-a întrebat ce mai fac părinții, iar apoi mi-a spus: „Părinte Stareț, ascultarea face minuni.”

Când cineva se plângea că nu-și poate face pravila și canonul, spunea: „Îți va aduce diavolul mereu motive, el te va pune să amâni.” Mai zicea: „Dacă nu poți să ajungi la slujbele Bisericii, completează-ți pravila cu rugăciunea *Doamne Iisuse...*”

Este greu să te desparți de o persoană pe care ai iubit-o, sau de părinții trupești. Dar cel mai greu este să te desparți de un părinte duhovnicesc. Astăzi ne despărțim de Părintele Teofilact, cel care, mereu senin, mereu vesel, mereu având un cuvânt

pentru fiecare, știa să te ridice. Indiferent ce ispită, ce necaz, ce tulburare ar fi dat peste cineva, știa să-l ridice și să-l așeze înapoi lângă al nostru Mântuitor.

Hristos este bucuria călugărilor, este singura lor mângâiere. Monahul nu trebuie să caute în viața lui altă mângâiere mai mare. Pe aceasta a căutat-o și sunt convins că a găsit-o, după sfârșitu-i frumos, pentru că un sfârșit frumos încununează o viață frumoasă, o viață în ascultare, în smerenie, în blândețe, în îndelungă răbdare, într-o cumințenie extraordinară.

Două caracterizări ale Părintelui Teofilact sunt vrednice de reținut de toți viețuitorii acestei mănăstiri: *stâlp al Mănăstirii Putna* și *icoană demnă de urmat*. Un părinte cu o viață ordonată și disciplinată, din dragostea pe care a avut-o față de Dumnezeu.

VIAȚA PĂRINTELUI TEOFILACT

Părintele Teofilact a fost unul dintre stâlpii Mănăstirii Putna pentru aproape 63 de ani.

Chip de călugăr îmbunătățit, care și-a silit firea pentru a-l face monah pe omul dinlăuntru, cel tainic, al inimii, întru nesticăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, părintele a tins spre starea bărbatului desăvârșit. A arătat o deosebită evlavie față de cele sfinte, prin respectarea cu strictețe a programului mănăstiresc, depărtându-se de neglijență, de nepăsare și de tot ce l-ar fi împiedicat în urcușul vieții duhovnicești.

Părintele Teofilact Ciobîcă s-a născut pe 31 iulie 1926, în comuna Arbore, județul Suceava, din părinții Vasile și Ioana, într-o familie cu 10 copii, și a fost botezat cu numele de Traian. În anul 1943, se închinoviază la Mănăstirea Râmeț din Transilvania. La privegherea pentru Nașterea Maicii Domnului din 7 septembrie 1944 este călugărit.

În 1948 se transferă la Mănăstirea Putna, cu binecuvântarea Mitropolitului Sebastian Rusan, care îl va hirotoni diacon în anul următor. Din 1956 este transferat la Mănăstirea Sfântul Ioan cel Nou din Suceava.

În urma Decretului 410/1956 este scos din mănăstire. Părintele se angajează contabil în Suceava și duce în continuare aceeași viață de nevoiță monahală, discretă și smerită, dar plină

de râvnă. Pentru cei din jur a fost o lumină, colegii de serviciu numindu-l, și după 50 de ani, „îngerul nostru păzitor”.

În 1967 i se permite să se întoarcă la Mănăstirea Putna, unde a avut ascultarea de ghid, iar apoi de contabil. Între 1972–1976 urmează cursurile Institutului Teologic din București, iar între 1976–1977 suplinește postul de stareț la Mănăstirea Sfântul Ioan cel Nou. A fost hirotesit arhidiacon în 1992 și a trecut la cele veșnice în 20 aprilie 2010.

Chipul cel dinlăuntru

De o bunătate aparte, cu o finețe duhovnicească specifică marilor trăitori, cu o dragoste deosebită, fără a fi văzut niciodată trist, Părintele Teofilact nu a știut să țină minte răul, ci permanent a căutat să-L trăiască pe Hristos. Icoană a bunei rânduiei și în cele din afară, el nu s-a lăsat cuprins de grija de multe, ci a purtat mereu grijă de rugăciune și de viața sufletească. Astfel, pentru toți cei care l-au cunoscut, Părintele a fost un model de trăire a vieții monahale.

A iubit biserica și i s-a dedicat. Decenii întregi, el a fost cel care bătea toaca înainte de slujbe și cel care începea slujba la strană, uneori fiind singur. Dragostea lui pentru casa lui Dumnezeu l-a făcut să deprindă atât de bine tipicul, încât ori de câte ori părinții mănăstirii aveau o nelămurire, sfinția sa era cel care o dezlega.

Dragostea de biserică s-a unit cu dragostea de rugăciune. Până în ultimele luni ale vieții, când puterile fizice l-au părăsit aproape cu totul, părintele și-a făcut pravila și canonul cu râvnă pe care de multe ori doar începătorii o au. Citea la Psaltire ore în șir, se ruga mult cu rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.” Cuvintele sale despre rugăciunea inimii nu izvorăsc din auzite, ci dintr-o stare permanentă de rugăciune, din adâncă trăire a prezenței lui Dumnezeu.

Însetând după adâncurile liniștirii duhovnicești, a cerut binecuvântare să plece în Sfântul Munte. Părintele Patriarh Teoctist, Mitropolitul de atunci al Moldovei, i-a arătat dealul din nordul mănăstirii și i-a spus: „Aici să-ți faci Sfântul Munte”. Așa a luat naștere o plantație care, îngrijită an de an de părintele, este acum o adevărată pădure, dar și un loc ales, rod al rugăciunilor îndelungate de aici.

Din cauza vremurilor tulburi pentru monahismul românesc din primii săi ani de mănăstire, Părintele a fost în ascultarea a 14 stareți. Această instabilitate nu l-a împiedecat să trăiască taina ascultării, a supunerii întru Hristos. Vedeă în stareț pe Dumnezeu și, cunoscând puterea ascultării, spunea celor care îl întrebau: dacă te rogi înaintea, poți cere sfat de la oricine.

Ce nu a iubit părintele? Neorânduiala. Când cineva era cuprins de aceasta, îl muștra cu o privire aspră: „Nu se poate așa ceva, trebuie să păstrăm rânduiala”; însă apoi îi apărea pe față zâmbetul plin de dragoste. Răbdând, smerindu-se și rugându-se, a căutat pacea și, dobândindu-o, a transmis-o celor din jur. Mulți dintre părinții intrați în mănăstire după 1990 mărturisesc că, în momente de tulburare, părintele, cu o vorbă bună, uneori cu o mică glumă, dar mereu cu rugăciunea, i-a ajutat să depășească supărarea. Pentru cei care știau să vadă, părintele era o mărturie vie despre smerenie, răbdare, umilință, tăcere, neosândire, pace, dragoste de Dumnezeu și de oameni.

Așezat de Dumnezeu la Putna, la picioarele Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, Părintele Teofilact a înțeles datoria morală pe care o au călugării acestei mănăstiri față de ctitorul ei: de a lucra, odată cu nevoița duhovnicească, și în ogorul iubirii de neam și de țară, ca unele care ne sunt rânduite de Dumnezeu. De aceea, pe lângă articolele despre viața monahală, despre sfinții călugări, a scris și materiale despre istoria țării, a Bisericii, a Mănăstirii Putna, încredințându-le tiparului în

publicația „Telegraful Român” ori în alte publicații ale vremii.

Celui care îi cerea un cuvânt de folos, Părintele îi răspundea scurt. Una dintre temele pe care vorbea era răbdarea necazurilor, a defăimărilor, a asupririlor. Dădea adeseori ca exemplu viața lui Iov. Povestea că, pe când era mai tânăr, îl ispitesc gândul să plece din Putna. Starețul de atunci al mănăstirii l-a trimis să se roage la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului; a făcut ascultare și ispita a dispărut imediat.

Trecerea la Domnul

Pe 8 martie, de Sfântul Teofilact, Părintele obișnuia să dea tuturor părinților din obște câte o carte. În anul 2010, volumul ales a fost „Patimi și virtuți” al Cuviosului Paisie Aghioritul. Pe fiecare exemplar a scris același cuvânt, pe care obștea l-a primit ca pe un testament al său: „Unde este smerenie, sunt de toate. Unde nu este smerenie, nu este nimic. Sfinții Părinți de peste tot confirmă acest adevăr.” Este esența unei nevoițe de o viață și martorul intrării Părintelui Teofilact în taina lui Hristos: smerenia, rodul stării sale sufletești, căci L-a avut și L-a trăit pe Hristos înăuntrul lui.

Din ce în ce mai neputincios trupește, nemaiputând ieși aproape deloc din chilie, Părintele a găsit puterea interioară să fie prezent la Prohod și la toată Slujba Învierii. Despre ultimele luni ale vieții sale pământești putem spune că, răbdând fără cârtire boala, a întâmpinat trecerea la cele veșnice așa cum și-a trăit viața: senin, deplin conștient de marea întâlnire cu Hristos Domnul.

În dimineața zilei în care a trecut la „scumpul nostru Iisus”, având dureri foarte mari, ucenicul de chilie l-a auzit rugându-se cu multă tărie Maicii Domnului și la Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava. După ce s-a săvârșit taina Sfântului Maslu, se vedea că se pregătește pentru marea trecere. Înconjurat de 14–15 părinți, care stăteau în genunchi lângă el, și-a dat obștescul sfârșit. S-a stins ca o lumânare de ceară curată, cu multă pace și seninătate.

MĂRTURII

Un părinte scria după adormirea sa: „Gândul mă duce la norul care acoperea poporul Israel, apărându-l de arșița zilei și călăuzindu-l spre pământul făgăduinței. Așa a fost Părintele: nor răcoritor, umbră plăcută, de care nu ne dădeam sau poate nu ne dăm nici acum seama, dar de care ne-am bucurat și ne bucurăm. «Bătrân frumos», a fost la tinerețe foc, iar la plinirea vârstei ne-a luminat cu harul de care s-a învrednicit.

În preajma Părintelui simțeai siguranță. Dacă erai în ispită, Părintele se ruga, te chema la strană. Cu acel «Ce faci, măi băiete?» te scotea din cele mai negre gânduri și te arunca în brațele lui Dumnezeu.

Îi auzim și vom mai auzi pașii pe pardoseala bisericii. Simțim ajutorul lui, chiar și acum”.

Un călugăr avea gânduri de a pleca din Mănăstirea Putna, fiind asuprit de cugetul că într-o mănăstire în care vin atâția turiști nu se va putea mântui. După ce i le-a mărturisit Părintelui, bătrânul i-a zis: „Crede-mă, frate, că oriunde vei merge nu vei putea lucra rugăciunea așa cum făceau părinții de odinioară. Nouă, călugărilor din vremurile de pe urmă, ne-a mai rămas să lucrăm o singură virtute: statornicia în cele în care ne-a chemat Dumnezeu.”

Părintelui Teofilact îi plăcea să povestească fraților despre schimonahul Marcu Dăncilă, despre care însuși Părintele Cleopa Ilie mărturisise că avea rugăciunea inimii. Ani de zile acesta a avut ascultarea de a vinde lumânări în biserică, iar seara aducea suma încasată la casierie la Părintele Teofilact. În tăcere, fără a rosti niciun cuvânt, făceau predarea-primirea, la final blagoslovindu-se reciproc doar din priviri și prin gesturi. Spunea Părintele Teofilact că Părintele Marcu învățase să tacă într-o cunoștință spre a se îndulci de vorbirea cu Dumnezeu.

Mărturisind acestea, ochiul Părintelui Teofilact se umezea adesea, aducându-și aminte de acest mare nevoitor.

Observând adâncă implicare a Părintelui Teofilact când vorbea despre Părintele Marcu, un părinte s-a rugat la Bunul Dumnezeu să-i descopere ce anume îi lega așa de tare pe cei doi. Și iată că într-o noapte, după ce s-a culcat, obosit de osteneala acelei zile, acelui monah i s-au arătat în vis cei doi asceți, Teofilact și Marcu, învăluți într-o lumină de negrăit. După ce i-au spus în câteva cuvinte cele ce aveau să i se întâmple, s-au retras amândoi cu niște mișcări line în acea lumină dumnezeiască.

Poate că afinitatea dintre cei doi părinți era legată de virtutea tăcerii într-o cunoștință. Obștea mănăstirii știa că Părintele Teofilact era cam tare de ureche. De aceea, nu-l oboseau prea mult cu vorbe lungi sau fără rost. Au existat însă momente când virtutea a fost scoasă de sub obroc spre folosul celor mulți. Odată, pe când lucra ceva în pădurea din spatele mănăstirii, a început să se bată toaca, anunțând slujba de seară. Deși sunetul abia se distingea din locul în care se afla părintele, acesta a sărit imediat în picioare și s-a îndreptat spre biserică. Altădată, un frate de mănăstire a trecut pe lângă părintele și i-a zis timid, abia șoptit: „Blagosloviți!” Părintele i-a răspuns imediat: „Domnul.” După câțiva pași, fratele și-a dat seama ce s-a întâmplat și a întors

privirea. Părintele Teofilact, privindu-l zâmbitor și blând, i-a spus: „Călugărul trebuie să audă numai ce este nevoie să audă!” Așadar, părintele își luase nevoie de „a nu auzi” pentru a-și păzi mai bine mintea și pentru folosul rugăciunii neîncetate.

Un alt frate mărturisea că abia târziu în seara dinaintea tunderii în monahism, s-a hotărât să-i ceară părintelui să-i fie naș de călugărie. Ora fiind foarte înaintată și știind prea bine rigoarea programului Părintelui Teofilact, care se retrăgea din timp pentru împlinirea pravilei și a canonului, s-a gândit să-l anunțe a doua zi. Dar, parcă împins de o mână nevăzută, a ajuns în fața chiliei Părintelui, a bătut cuviincios, rostind rugăciunea și după „Amin”-ul acestuia a pășit înăuntru, găsindu-l cu metania în mână, în poziție de așteptare. Înainte de a apuca să spună vreun cuvânt, bătrânul i-a arătat mantia de călugărie deja pregătită în cuierul din spatele ușii. Știa de hotărârea lui și l-a așteptat să-i spună simplu: „Da! Mâine seară!”

Îi erau nelipsite rugăciunile dimineții și ale serii. Paraclisul Maicii Domnului și Psaltirea obișnuia să le citească dimineața până la orele 11; la orele amiezii citea mereu Canonul către Îngerul păzitor, Canonul de pocăință către Mântuitorul și Canonul către toate Puterile cerești. Obișnuia să facă mereu un număr fix de metanii cu Rugăciunea lui Iisus și la vârsta de peste 80 de ani făcea peste 40 de metanii seara, înainte de culcare. Citea cărți duhovnicești și obișnuia să spună că pentru călugăr *Patericul* este abecedarul monahicesc. Cu câteva săptămâni înainte de a pleca la Domnul, într-o seară, târziu, mi-a spus trei lucruri care pentru mine au rămas ca un testament: să am răbdare până când simt că sufletul îmi iese pe gură; să nu îl uit niciodată pe îngerul păzitor și să mă rog mereu lui și să știu că Maica Domnului nu mă va lăsa niciodată.

Naturalețea și simplitatea lui impresionau. Avea aceleași mișcări, aceleași gesturi, iar când ceva nu era în regulă sau erau ispite în mănăstire, era mereu cu metania în mână și se ruga. Avea o credință puternică. Pentru orice problemă, ispită sau întrebări care te frământau, te ajuta mereu cu pilde din *Pateric* și cuvinte ale Sfinților Părinți; nu te forța, îți respecta libertatea, îți arăta cum să faci față sau cum să procedezi în anumite situații, dar nu impunea. Dacă avea nevoie de ceva, spunea o dată, a doua oară și foarte, foarte rar a treia oară.

Într-o dimineață, la biserică, a leșinat în Sfântul Altar și, căzând, s-a lovit la ochi în colțul Sfintei mese. Atunci l-am întrebat de ce a venit la biserică, dacă a văzut că se simte rău și are amețeli? Mi-a spus că, dacă ar fi în putere să vină și, totuși, ar lipsi, atunci nu ar avea cuvânt de îndreptățire în fața lui Dumnezeu.

Cred că toți cei care l-au cunoscut au fost ajutați în mod văzut sau ascuns de către el. Prin echilibrul lui duhovnicesc, prin bunătatea și prin jertfa sa mărturisirea mereu că trebuie efort ca harul să vină. Avea un anumit dar de a te odihni duhovnicește; era grijuliu, iubea mult obștea mănăstirii.

Cu siguranță avea darul rugăciunii, dar l-a tănuit. A fost dat afară prin Decretul 410 în anul 1959 și o perioadă de timp a trăit la Suceava, unde a și lucrat. Avea un deosebit respect pentru Preasfințitul Partenie Ciopron, pe care îl pomenea mereu în rugăciunile sale, care l-a și ajutat în această perioadă. Mănăstirea de metanie a fost Mănăstirea Râmeț și a fost de față când, în mod minunat, în urma inundațiilor produse de ieșirea din matcă a râului Geoagiu, s-a aflat capul Sfântului Ghelasie, care, în urma retragerii apei, a fost găsit pe pervazul geamului de la Sfântul Altar.

CITATE DE PE MASA DE LUCRU

Pe masa de lucru din chilia Părintelui Teofilact erau în permanență aceste citate:

Omul cu deșertăciunea se aseamănă, zilele lui ca umbra trec.
(Psalmi 143, 4)

Căci zilele noastre pe pământ nu sunt decât o umbră. (Iov 8, 9)

Cel ce fără de tine te-a zidit nu poate să te mântuiască fără ajutorul tău. (Fer. Augustin)

Dacă, păcătuiind și nepocăindu-te, nici mărturisindu-te, ai nădejdea că Dumnezeu te va milui, află că nădejdea ta este mincinoasă și cu minciună te încurajezi. Așa se împlinește cu tine ceea ce zice Isaia: „căci ne-am făcut din minciună un adăpost și din viclenie un liman” (Isaia 28, 15).

Să rabzi până la capăt; oriunde activezi, du la bun sfârșit ceea ce ți-ai asumat, învinovățește-te pe tine însuși și te vei mântui.

De vrei să te mântuiești, cu întrebarea să călătorești.

Luptă-te să-ți înșeli priceperea. (Sfântul Ioan Scărarul)

*Să nu te temi de dânșii, căci Eu cu tine sunt, ca să te izbăvesc...
Iată am pus cuvintele Mele în gura ta. (Ieremia 1, 7–9)*

*Tu, cel care înveți pe altul, pe tine însuși nu te înveți?
(Romani 2, 21)*

*Ascultarea este izvorul tuturor virtuților. (Cuviosul Paisie
Aghioritul)*

Rugăciunea este oxigenul sufletului. (Cuviosul Paisie Aghioritul)

*Idealul vieții creștine nu este facerea de minuni, tămăduirea
bolnavilor, învierea morților, ci desăvârșita smerenie.*

*Este cu neputință ca toți să fie nepătimitori, dar este cu putință
ca toți să se mântuiască. (Sfântul Ioan Scărarul)*

*De vei îndrăzni să treci peste măsura ta, vei pierde și pe cele ce le
ai. Neagoniseala este mai înaltă decât dăruirea. (Sfântul Nil Sorski)*

*Ascultarea este adevărata smerenie. („Amintiri despre Bătrânul
Porfirie”)*

*Niciodată să nu dorești să spui cuvânt bun sau de laudă
despre tine, ci totdeauna biruiește-te și te disprețuiește pe tine
însuși, numindu-te vicios, desfrânat, necurat și blestemat, după
cuvântul: „Blestemați sunt cei ce fug de poruncile Tale”. (Isihast
anonim, „Vedere duhovnicească”)*

*Vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele
mele. (Psalmi 24, 19)*

Omul cu deșertăciunea se aseamănă; zilele lui ca umbra trec.
(Psalmi 143, 4)

Să nu te temi a începe calea cea aspră, care duce la viața cea veșnică, ci numai să începi a umbla pe ea și te vei afla mergând.
(Sfântul Efreem Sirul)

Să nu te umfli în pene pentru cele ce le-ai făcut azi și să te ierți de cele rele ce le-ai făcut în trecut.

În caz că prezentul te lingușește, adu repede amintirea trecutului și astfel te vei vindeca. (Isidor Pelusiotul)

De vom lua seama la păcatele noastre, nu le vom vedea pe ale aproapelui nostru. (Ava Moise Etiopianul)

Bătrânețea are destule lucruri dizgrațioase, nu le mai adăuga (și) rușinea viciului. (Plutarh)

Omul rămâne om numai atât cât se va întreba ce este dincolo de lumea simțurilor noastre.

Nu mă lepăda la vremea bătrâneților; când va lipsi tăria mea, să nu mă lași pe mine. (Psalmi 70, 10)

CUVINTE DE FOLOS

Grija de suflet

Sufletul nu este de cumpărat sau de vândut, așa cum nici viața noastră nu este de vânzare sau de cumpărare. Sufletul și viața noastră aparțin numai lui Dumnezeu.

Sufletul își începe existența odată cu trupul. Dar fiind luat din Dumnezeu, prin suflare, și fiind nemuritor, sufletul este viața trupului omenesc. Sufletul imprimă trupului chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Trupul va trebui să se supună rațiunii sufletului, conștiinței, care este glasul lui Dumnezeu în om. Când trupul și sufletul colaborează armonios, atunci omul ajunge să împlinească scopul pentru care a fost creat. Neglijarea acestei armonii sau, mai bine zis, călcarea cu bună știință a conștiinței este echivalentă cu ruperea relațiilor cu Dumnezeu.

Trupul nesupus sufletului se conduce de instinctele sale, se rostogolește fără oprire din rău în mai rău, pricinuind sufletului cea mai grea pierdere, cea mai îngrozitoare suferință: alungarea de la Dumnezeu din Care a fost luat. Această pierdere este atât de apăsătoare, încât sufletul se chinuiește încă din lumea aceasta. De aceea, trebuie să avem o deosebită grijă de suflet.

Grija de suflet va aduce pacea în viața noastră, în familiile noastre și vom simți din ce în ce mai puțin greutatea și suferințele pricinuite de excesul grijii de trup. Tot ce întrece măsura aduce neplăceri, griji fără de folos, boală trupului și moarte sufletului.

Ce înseamnă să ai grijă de suflet? Mai multă bunăvoință față de oameni, mai multă întrajutorare și înțelegere, mai multă dragoste; un cuvânt bun spus la locul și la timpul potrivit, o grijă permanentă de rugăciune, nu numai seara și dimineața, la masă și după masă, ci în tot locul, acasă, în biserică, pe stradă; ascultare de părinți, de profesori, de bătrâni, de preoți, educarea copiilor în credință și în muncă cinstită, milostenie după putere, grijă față de toate ființele; mai mult respect între oameni, răbdare și bunăvoință față de toți, mai multă cumpătare în vorbe, în mâncare și în băutură, știind că tot ce e mult strică; să fim mai harnici, mai silitori, săritori la nevoie și grabnici spre tot lucrul bun și de folos pentru noi și pentru alții; grija de a citi cărți folositoare de suflet, întărindu-ne unii pe alții, cum zice Sfântul Apostol Pavel, în psalmi și în cântări duhovnicești (*cf.* Efeseni 5, 19). Acestea și altele asemenea ne ajută să ne încadrăm pe calea întoarcerii spre Dumnezeu, pe calea binelui, a pocăinței, pe care Iisus Hristos ne-a descoperit-o.

Împăratul roman Titus avea o căprioară, la care ținea foarte mult. Și pentru ca nimeni să nu se atingă de ea, a legat o tăbliță de gâtul ei, cu lanț de aur, pe care era scris: „Nu mă atinge, sunt a împăratului!” Dar, în conștiința noastră, cât de mare stă scris că sufletul este nemuritor, că sufletul ne este dat pentru a se întoarce acolo de unde a fost luat, la Dumnezeu, Creatorul nostru? Că trebuie să-l păstrăm și să-l dăm înapoi așa cum l-am primit. Din mâinile noastre Dumnezeu ne va cere sufletul. Ne va cere socoteală de cum l-am îngrijit, cum am procedat ca sufletul să se simtă bine în acest trup neputincios. Vai, cât de mare stă scris în conștiința noastră că viața aceasta este scurtă și nu facem mai nimic pentru a o închina lui Dumnezeu, Care ne-a dat-o pentru a sluji binelui comun.

Dumnezeu nu ne cere imposibilul, ceva ce întrece puterea noastră, ci Dumnezeu ne cere un lucru simplu: să facem ceva și pentru acest suflet, să facem ceva pentru mântuirea noastră. Dumnezeu cere bunăvoința noastră, cere să ne ducem crucea cu răbdare, până la capătul vieții.

Cum găsim timp pentru păcate, să găsim timp și pentru suflet. Dumnezeu ne cheamă la Sine, iar sufletul dorește să se întoarcă la Dumnezeu, acolo de unde a plecat. Să ieșim la lumină, să ieșim din bezna păcatului. Dumnezeu ne primește în orice clipă ne-am întoarce la El. Să știm să dăm sufletului merinde pentru viața veșnică. Și aceasta este hrana sufletului: să ne mulțumim cu cele pe care ni le-a dat Dumnezeu, făcând parte și altora din ele. Însă hrana de căpetenie a sufletului este Sfânta Împărtășanie, arvuna vieții veșnice.

Lucrurile și grijile fără rost ne îndepărtează încet și pe nesimțite de îndeletnicirile ce întrețin evlavia, precum citirea unor cărți folositoare de suflet, rugăciunea și alte preocupări duhovnicești. Astfel se strecoară lenea, uitarea, nepăsarea și răul prinde rădăcini, pe care cu greu le mai poți stârpi. Iisus Hristos n-a zis să nu ne îngrijim de hrană și îmbrăcăminte, ci „să nu vă îngrijiți de viața voastră” (Luca 12, 22), adică: „nu vă lipiți cu tot sufletul vostru de grijile vieții”, nu vă îngrijorați, nu căutați fel de fel de bucate sau îmbrăcăminte, căci aceasta macină nervii, pierde răbdarea, timpul și buna rânduială.

Ochii sufletului

Omul orb sufletește confundă binele cu răul. Teribilă orbire! Dacă orbul trupește se orientează după restul simțurilor rămase sănătoase în trup, care îl conduc bine, un orb sufletește se orientează după poftele nesățioase, care-l conduc la cea mai

neagră mizerie, la cea mai josnică treaptă a demnității omenești, la cea mai înjositoare stare sufletească. Și dacă orbul stârnește milă în jurul lui, orbirea sufletească stârnește bucurie nestăvilită diavolilor, compătimire celor din jur și poticnire celor slabi în credință. Nimeni nu este vinovat de starea sa sufletească decât el însuși, căci n-a vrut și nu vrea să asculte de conștiința sa. N-a vrut și nu vrea să asculte de legea lui Dumnezeu, de sfătuitoari, care de multe ori i-au arătat calea spre lumină.

Nesupunerea, încăpățânarea, nepăsarea, indiferența de cele sfinte, amânarea binelui care se poate face astăzi, iată microbii care duc mai devreme sau mai târziu la orbirea sufletească.

Stăruința noastră în rugăciune, strigătul nostru din adâncul sufletului către Dumnezeu, suspinul sincer, curat și nevinovat al inimii noastre, dorința arzătoare a sufletului nostru după Dumnezeu, dăruirea noastră fidelă binelui obștesc pot face ca Dumnezeu să Se pogoare din înălțimea Sa cea neatinsă, ca pe o scară de lumină și să-L simțim în fața noastră, întrebându-ne duios și cald: „Ce voiești să-ți fac?” Iar noi să răspundem ca și orbul din Ierihon: „Doamne, voiesc să mă ierți de tot ce am greșit ca un om. Voiesc să mă ajuți să nu mai greșesc. Voiesc să mă mântuiesc, ajută-mă! Că fără de Tine nu voi putea face nimic. Doamne, nu sunt în stare să mă opun ispitelor. Doamne, mă împiedică păcatele, mă împiedică grijile fără rost, mă împiedică neputința mea de om. Nu am putere să Te caut. S-a răcit inima mea și nu Te mai simt că ești atât de aproape de mine. Nu am stăruința orbului să strig, să Te implor, doar, doar Te voi simți, Te voi cunoaște. Doar, doar, mă voi hotărî cu tot sufletul să urmez calea care duce la mântuire.”

De ne vom ruga astfel, Bunul Dumnezeu, Cel ce a zis: „Să fie lumină!” și s-a făcut lumină, Cel ce a dat lumină ochilor orbului ne va lumina și nouă ochii sufletești pentru a cunoaște

învățătura drepte credințe, ne va da statornicie în rugăciune și putere să facem binele, spre mântuirea sufletelor noastre.

Gândurile

Să nu uităm că vom da seamă de gândurile noastre în fața Înfrișatului Judecător. Să ne gândim permanent cum vom răspunde, cum ne vom prezenta în fața Lui. Să ne gândim fiecare din noi că suntem goi și stăm descoperiți în fața Lui. Dumnezeu cunoaște gândurile noastre chiar înainte de a le percepe noi. Să ne străduim să izgonim din mintea noastră gândurile rele, să facem loc în inima și în mintea noastră lui Dumnezeu. Să plantăm în inima noastră dragostea adevărată și să creăm în jurul nostru armonia frățească. Să Îl aducem, prin viața noastră, pe Dumnezeu în casele noastre și vom dobândi pacea sufletească.

Pe măsura iubirii noastre libere față de Dumnezeu pogorâm mila și pacea Sa în sufletul nostru și primim iertarea păcatelor. Să nu uităm că gândurile noastre ne pot duce la păcate grave și tot ele ne pot duce la cea mai mare fericire, pentru că omul mai întâi gândește, apoi se exprimă în cuvinte și, în cele din urmă, se manifestă prin fapte.

Noi putem și trebuie să fim stăpâni pe gândurile noastre. Să valorificăm numai acele gânduri trecute prin filtrul poruncilor lui Hristos și a bunei cuviințe. Dacă acestea ne vor ghida, vom ști să alegem din vălmășagul gândurilor numai pe cele bune, ca să le punem în practică.

Conștiința

Cercetarea conștiinței este frâna care ne oprește de la comiterea unui rău. Cercetarea conștiinței ne poate face atenți că haina nu este potrivită pentru nunta din Împărăția lui Dumnezeu, vădindu-ne nevrednicia.

Să ne cercetăm conștiința! Să ascultăm de ea, căci conștiința este sădită de Dumnezeu în om odată cu venirea sa pe lume, pentru a-i menține echilibrul său spiritual. Conștiința este judecătorul nostru nemitarnic, este glasul lui Dumnezeu în noi. Conștiința este pedagogul personal pentru fiecare dintre noi. Să ne supunem ei și, dacă observăm că nu am ascultat de ea, să încercăm cu toate forțele să ne schimbăm felul de a fi, ca să nu mai trăim după poftele noastre, care ne aduc numai rău, ci să instaurăm în sufletul nostru pacea cu Dumnezeu, ca Dumnezeu să ne dea pacea Sa și odihnă sufletului.

Când ai ajuns în starea de deznădejde, conștiința se trezește și te mustără cumplit și atât de chinuitor încât această stare devine un chin insuportabil și veșnic, acel „vierme neadormit” (cf. Marcu 9, 44). Este mustrarea fără încetare a conștiinței de care nu am vrut să ascultăm în viața aceasta.

Dacă am asculta de conștiință, atunci oriunde am privi, oriunde ne-am întoarce, am vedea și am simți mâna lui Dumnezeu, care ne călăuzește numai spre ce este bun și de folos celorlalți oameni și nouă înșine. Dacă am asculta de conștiință nu ne-am rătăci în întunericul păcatului, nu ne-am împotmoli în mocirla lenevirii, nu ne-am călca făgăduințele și îndatoririle, nu am trăi fără de grija mântuirii.

Conștiința este judecătorul nemitarnic al fiecăruia dintre noi. Să ne supunem ei cu încredere până nu este prea târziu, până nu ajungem în întunericul cel mai din afară, unde este plângerea și scrâșnirea dinților.

Credința

Ce este credința? Credința este un dar dumnezeiesc, sădit de Dumnezeu în om odată cu venirea lui pe lume și care se dezvoltă odată cu el, îl însoțește întreaga viață și după moarte

Îl conduce pe om în fața lui Dumnezeu. Nu există om pe fața pământului care să nu creadă în ceva. Niciodată nu vom găsi un om fără credință. De nu crede în Dumnezeu, de la Care își are ființa, crede, totuși, în ceva, în necredința lui, în existența lui pe lume, numai că această existență nu o atribuie lui Dumnezeu.

Credința este o virtute, iar virtutea este înclinația omului spre bine. *Virtus* este un cuvânt latin și înseamnă: forță, putere, bărbăție, curaj, înfăptuirea neîntreruptă a binelui. Această înfăptuire a binelui nu trebuie confundată cu obișnuința. În actul credinței trebuie să fim prezenți cu toată ființa, cu rațiunea, cu sentimentul și cu voința, pe când obișnuința e ceva mecanic în urma căreia sufletul rămâne sterp.

Cu 400 de ani înainte de Hristos, un filosof grec, Platon, susținea că virtutea este strădania omului de a se asemana cu Dumnezeu, deși nu-l cunoștea pe Dumnezeu. Își imagina totuși că există o divinitate deasupra tuturor lucrurilor, pe care o numea *Neinvidiosul absolut*. Susținea că virtuțile se întrețin printr-o continuă repetare, prin educație. Mai mult decât atât, experiența Bisericii ne învață că virtuțile se întrețin prin rugăciune, post, fapte bune, prin citirea cărților moral-religioase, prin participarea la sfintele slujbe, prin smerenie și prin meditație la cele duhovnicești.

Credința înseamnă a cunoaște, a cunoaște înseamnă a iubi, iar a iubi înseamnă a nădăjdui. Deci cele trei virtuți: credința, nădejdea și dragostea se întregesc și se completează una pe alta.

Pentru a aduce roade, credința trebuie să fie lucrătoare, plină de dragoste. Să fie un răspuns plin de recunoștință față de Cel care ne-a dăruit-o. Credința fără fapte e o credință moartă. Ce folos de credință dacă nu avem și faptele ei? Credința fără fapte nu ne mântuiește.

Nu încapă îndoială că și diavolul crede în Dumnezeu și se cutremură, dar ce folos dacă nu vrea să se smerească, să se căiască, să-și recunoască greșeala, nimicnicia, josnicia și răutățile cu care înșală neamul omenesc. El se cutremură de numele Lui, dar se împotrivește adevărului, pentru că în el nu este adevăr.

Ce folos de noi, creștinii, care credem în Dumnezeu, dacă nu ne silim să facem cinste numelui pe care îl purtăm? Să nu uităm o clipă că purtăm numele lui Iisus Hristos și orice păcat este un ghimpe pe care îl înfigem cu voința noastră în fruntea Lui. Păcatul ne pune pe aceeași treaptă cu cei ce L-au batjocorit.

Să nu ne înșelăm: credința fără fapte e moartă, e nelucrătoare, e stearpă. Credința e temeliea vieții morale creștine. Un credincios care crede așa cum se cuvine în Dumnezeu, nu-și va permite să-și calce pe conștiință. Căci conștiința sa morală este pentru el ca o mie de martori care îl văd, îl aud, îl judecă, îl mustră și care îi îndrumă viața după voia lui Dumnezeu. Prin credință omul răzbate în viață și prin credință are nădejde că se mântuiește.

Credința trebuie să fie neșovăielnică și dreaptă, să fie curată, fără prejudecăți și fără superstiții, așa cum am primit-o de la Sfinții Apostoli, care au depozitat-o în tezaurul Bisericii. Din Biserică au luat-o soborniceștile sinoade, au mărturisit-o tuturor popoarelor, punându-le hotar și măsură cum și ce trebuie să creadă, pentru a nu se știrbi cu nimic tezaurul credinței creștine. Credința noastră este expusă foarte clar în Crez, pe care îl rostim cu evlavie în fiecare zi la rugăciunile dimineții. Noi credem așa cum au crezut și cei dinaintea noastră, cum au crezut părinții, bunicii și strămoșii noștri, peste ale căror oseminte sfinte călcăm astăzi la tot pasul, fără să ne dăm seama o clipă. Să nu uităm că înaintașii noștri au avut credința ca o pavăză în nenumărate

războaie, în primejdii și în nenorociri, și prin credință au răzbit prin secole, înfruntând toate furtunile vremurilor, și ne-au păstrat această țară, în care trăim astăzi.

Dacă numai credința mântuiește, cum cred unii creștini fără temeii, atunci înseamnă că și diavolul, care face numai rău, se mântuiește, fiindcă și el crede în Dumnezeu, chiar se cutremură și se îngrozește. Dar zadarnic, pentru că diavolul nu vrea să facă voia lui Dumnezeu. Chiar Hristos a spus: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri.” (Matei 7, 21) Așadar, credința este numai punctul de plecare al faptelor bune, al realizărilor frumoase, pe care le obținem prin sudoare și efort. Credința este suportul mântuirii noastre, nu însăși mântuirea noastră. Cu alte cuvinte, credința este baza pe care se clădește mântuirea noastră, iar materialul de construcție sunt faptele bune.

Pentru a fi lucrătoare și plăcută lui Dumnezeu, credința trebuie să fie mai întâi ortodoxă sau dreaptă. Adică să credem așa cum Însuși Dumnezeu ne-a descoperit prin Sfânta Scriptură, cum au crezut moșii, strămoșii și părinții noștri creștini veacuri de-a rândul și așa cum ne învață sfânta noastră Biserică, ce păstrează neștirbită învățătura creștină, primită direct de la Hristos și sfinții Săi Apostoli. Să credem cu tărie în Dumnezeu, Care ne ascultă ori de câte ori ne rugăm cu credință. Căci El a spus: „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide” (Matei 7, 7).

O, de am înțelege sensul și rostul credinței! Atunci am avea o concepție cu totul clară despre Dumnezeu, despre lume, despre rostul omului pe lumea aceasta, despre tot ce ne înconjoară, despre noi înșine. Să nu ne temem să avem credință, căci aceasta

ne este spre izbăvire. Pe Dumnezeu nu-L cunoaștem în ființa Sa și nu-L putem percepe cu mintea noastră mărginită, ci numai prin credință. Cum a născut Sfânta Fecioară Maria este o taină înțeleasă numai prin credință; prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului se percepe numai prin credință; învierea cea de obște, la sfârșitul acestui veac, este tot o taină înțeleasă numai prin credință.

Prin credință, Îl cunoaștem pe Dumnezeu, așa cum ni S-a descoperit în Sfânta Scriptură, prin extraordinara ordine din univers, din minunata armonie și plăsmuire a ființei omenești și din firea lucrurilor ce ne înconjoară.

Să nu ne temem de necazuri, de grijile și greutatea vieții, ci să le răzbim, să le învingem cu răbdare și credință în Dumnezeu. Credința în Dumnezeu este doctoria cea mai bună care ne poate lecu de boala fricii. Dar ea nu ne scutește de necazuri, ci ne face biruitori în ele prin răbdare, prin nădejde, prin așteptarea vieții de dincolo de mormânt. Viața noastră e în mâinile Sale, fie că vrem sau nu, că merităm sau nu. El este Stăpânul vieții noastre. El ne-a dat-o și numai El are dreptul să ne-o ia.

Să-L lăsăm pe El să ne conducă. Vom fi scutiți de grijă, de frică și vom ajunge mai ușor la țintă. O istorioară spune că o fetiță zbura peste Oceanul Pacific într-un avion condus de însuși tatăl ei. În timpul nopții, avionul intră într-o furtună înspăimântătoare. Stewardesa trezi fetița din somn și-i spuse să-și pună centura de siguranță. Fetița deschise ochii, văzu pe geam luminile fulgerelor, simți avionul clătănându-se și întrebă pe femeie: „Tăticul este în cabina de comandă?” „Da, el conduce avionul.” Fetița zâmbi liniștită, se culcă din nou și adormi adânc. Ce excepțional exemplu de încredere în purtarea de grijă a tăticului. Or, noi nu suntem copii ai lui Dumnezeu? Dumnezeu

e Tatăl nostru, care pilotează nava vieții noastre. Să nu ne temem, nici chiar atunci când se vor răsturna munții în inima mărilor.

Necredința Sfântului Apostol Toma este și rămâne pentru toată creștinătatea o bună necredință, căci prin necredința lui s-a convertit masa mare a celor cu adevărat necredincioși, care nu cred pentru că nu vor și nu cercetează. Nu cred pentru că nu caută să se încredințeze și nu iau lucrurile în serios. Buna necredință a Tomei s-a făcut cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca prin el să se întărească cei slabi în credință, cei șovăielnici, cei ce se îndoiesc de atotputernicia lui Dumnezeu, Care din neființă a adus la ființă tot ce există și este capabil să readucă trupul mort la viață, de data aceasta una fără de moarte. După înviere, trupul acesta va avea aceeași identitate, dar lipsit de dorințe păcătoase. Atunci „nu se vor însura, nu se vor mărita, ci toți vor fi ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri.” (Marcu 12, 25)

Hotărârea lui Toma de a nu crede până nu va vedea cu ochii săi pe Iisus Hristos, până nu va pipăi semnele cuielor și nu va pune mâna în coasta Lui împunsă cu sulița, a rămas peste veacuri o adevărată învieri a Hristos. Buna necredință a Tomei a rămas ca o stâncă ascunsă în apă de care se lovesc corăbiile ce înoată fără un cârmaci vigilent, de care se lovește fără să vrea necredința cea rea a unora, pentru a-i trezi la realitate, la adevărata credință. Buna necredință a Tomei a rămas ca un far luminos spre care se îndreaptă corăbiile care au pierdut ținta din cauza dezorientării provocate de neglijență și de nepăsare. Necredința lui Toma s-a scris ca noi să credem că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și, crezând, să avem viață întru noi.

Fericiți cei ce n-au avut nevoie să vadă și să pipăie, ca Toma, pentru a se încredința că este Dumnezeu, că este înviere a morților, că există o viață fără de sfârșit dincolo de mormânt, la ușa căreia vom bate peste puțin timp fiecare dintre noi.

Fericiți sunt cei care nu se lasă târâți în necredința rea și pierzătoare de suflet. Fericiți cei care nu se lasă pradă îndoielilor, șovăielilor, nepăsărilor și iresponsabilității personale în ce privește grija mântuirii.

Fericiți sunt cei care, ispitiți fiind, se încredințează ca Toma, până nu e prea târziu, că există Dumnezeu, Care în marea Sa iubire de oameni S-a făcut ca noi, a suferit chinuri și moarte pentru noi și a arătat că și cei ce cred în Dumnezeu vor învia și se vor împărtăși de viața cea veșnică.

Dragostea

Fericit este cel ce a îmbrățișat sau și-a însușit dragostea dumnezeiască, zice Sfântul Simeon Noul Teolog, căci nu se va ocupa de cele trecătoare și de lucruri fără rost, ci pe primul plan va pune cele de folos și plăcute lui Dumnezeu.

Dragostea pe care Hristos ne-a descoperit-o este cheia care deschide toate ușile zăvorâte pe pământ și în cer. Dragostea este forța creștinismului. Dragostea este izvorul faptelor bune. Dragostea este centrul vieții creștine. Ea ne unește unul cu altul și apoi cu Dumnezeu, Care este izvorul iubirii. Dintre cele trei virtuți cardinale, credința și nădejdea vor înceta odată ce creștinul a ajuns în fața lui Dumnezeu, dar dragostea îl unește cu Dumnezeu, căci „Dumnezeu dragoste este” (1 Ioan 4, 8). Iubirea de Dumnezeu se ivește în om pe măsura curățirii sale de păcate.

Iubirea este forța vieții creștine, care pune în mișcare tot procesul faptelor bune care, acoperite cu smerenie, blândețe și chibzuială, sporesc în fiecare zi cu ajutorul lui Dumnezeu, ne împodobesc sufletul, ne înfrumusețează viața, ne ușurează suferințele, ne întăresc în greutăți și ne orientează spre țintă, izbăvindu-ne din vălmășagul gândurilor și al ispitelor de tot felul. Dragostea este dascălul prorocilor, învățătorul Apostolilor,

puterea mucenicilor, inspirația monahilor și desăvârșirea tuturor sfinților.

În fața iubirii se deschid toate ușile, iar în fața urii, niciuna. Rugăciunea lipsită de iubire nu are putere să se ridice la Dumnezeu, ci se împrăștie ca fumul jertfei lui Cain. Fără dragoste, în zadar vom striga ca Apostolul Petru: „Doamne, scapă-mă”, căci inima noastră e rece, e înghețată, e încuiată, iar Dumnezeu nu găsește loc în ea. Fără dragoste este imposibil să ne apropiem unul de altul și să ne apropiem de Dumnezeu. Unde nu este credință, nu este nici dragoste adevărată. Și unde nu este dragoste creștină, acolo tronează ura și tot păcatul, care ne fac orbi, incapabili de a-L vedea pe Dumnezeu. Păcatul ne paralizează simțurile și nu-L putem simți alături de noi pe Iisus Hristos.

Pentru ca să existe armonie între oameni este nevoie de dragoste nefățarnică, de dragoste lucrătoare, cum spune Sfântul Apostol Ioan: „să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul” (1 Ioan 3, 18) Îndemnul pozitiv al Mântuitorului: „precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea” (Luca 6, 31), poporul l-a preluat în forma negativă: „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face!”

Fără dragoste nu putem plăcea lui Dumnezeu, care este iubire absolută. Fără dragoste, le facem pe toate din silă, din nevoie sau din interes. Dragostea depășește această sferă egoistă. Dragostea este dăruire totală pentru aproapele și pentru Dumnezeu. De aceea, Iisus Hristos a spus: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 35) Dar nu numai atât, ci a spus ceva mai mult: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă” (Matei 5, 44). Nicio religie de pe pământ nu s-a ridicat până acolo încât să îndemne

pe oameni la iubirea vrăjmașilor. Numai o Persoană dumnezeiască putea aduce această sublimă iubire, imposibil de împlinit cu puterea omenească, dar atât de necesară pentru mântuire. Prin aceasta propovăduim pe Iisus Hristos și învățătura Sa dumnezeiască. În aceasta constă forța de neînving a Bisericii, prin care a convertit neamurile la cunoștința Dumnezeului Celui Viu.

Pare imposibil să împlinești această poruncă: iubiți pe vrăjmașii voștri! Cum să iubești pe cel care mereu caută să-ți bage bețe în roate? Cum să iubești pe cel care prin toate mijloacele caută să-ți facă rău, chiar pe față, nu numai în ascuns, fără pic de sfială, fără pic de rușine? Cum să-l primești pe vrăjmașul tău în ceata prietenilor tăi? Este foarte greu să uiți răul ce ți l-a făcut! Și totuși, Iisus Hristos a poruncit să iubim pe vrăjmașii noștri, să binecuvântăm pe cei ce ne blestemă și să ne rugăm pentru cei ce ne ocărăsc pe noi. De ce? Pentru că la baza creștinismului stă iubirea. Ea este o forță care îi unește pe toți. Această forță nu permite ura sau necuviința.

Cine iubește știe să și ierte. Cine iubește știe să se roage. Cine iubește știe să fie cuviincios, știe să se descurce ușor. Cine iubește cu adevărat are o conștiință curată, privirea mereu duioasă, vorbele sale sunt dulci. E veșnic senin, ca cerul înstelat, și trăiește cu zâmbetul pe buze. Prezența sa inspiră respect.

Cine nu iubește cu adevărat nu știe ce este mila, duioșia, bunăcuviința, omenia. Unde este iubire nu-și găsește loc ura, iar iubirea covârșește răul făcut de vrăjmaș, trecându-l cu vederea.

Iubirea față de Dumnezeu se aprinde de la iubirea față de aproapele. Prin iubire ne putem apropia de oameni și tot prin iubire ne apropiem de Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire, este dragoste nesfârșită, inepuizabilă. Cine știe să iubească știe să se și jertfească.

Dar și iubirea față de aproapele se ancorează în iubirea de Dumnezeu. Ele sunt ca două coloane pe care se sprijină întreaga ordine morală, prima normând raporturile credincioșilor între ei, iar a doua, raportul credinciosului cu Dumnezeu.

Realizarea armonioasă a acestora se poate împlini numai prin alimentarea lor din izvorul nesecat al dragostei, care este Dumnezeu Treimic. Prin vocația sa, creștinul nu e numai „omul lui Dumnezeu” (2 Timotei 3, 17), ci, în același timp, și „omul aproapelui” (Luca 10, 36–37). Cine nu iubește pe aproapele, care este icoana vizibilă a lui Dumnezeu, se vedește că n-are iubire curată nici pentru prototipul invizibil – Dumnezeu.

Sfânta Scriptură este străbătută de la un capăt la altul de firul roșu al dragostei, al iubirii desăvârșite. Astfel, din iubire a făcut Dumnezeu pe om după chipul și asemănarea Sa, din nimic, ca o încununare a creației sale.

Din iubire, Dumnezeu a făgăduit omului căzut în păcat un Mântuitor, Care să-l aducă înapoi de unde a căzut.

Din iubire, Dumnezeu, pe Care nu-L încap cerurile cerurilor cu podoaba lor, S-a micșorat pe Sine, luând chip de om, ca să ne mântuiască din păcat.

Din iubire, Dumnezeu S-a smerit pe Sine, până la moarte pe Cruce, ca să ne dea nouă pildă de răbdare și de încredere în mila Sa cea fără de margini.

Din iubire, Dumnezeu a înviat și S-a înălțat la ceruri, îndumnezeind trupul omenesc, pentru a ne da posibilitatea de a ne înălța și noi la ceruri, prin harul Său și prin faptele noastre bune făcute din iubire.

Din iubire, Dumnezeu continuă lucrarea Sa de mântuire a omenirii și astăzi prin Sfânta Sa Biserică, în care ne-a lăsat arvună Sfintele Taine.

Din iubire, Iisus Hristos a instituit Taina Sfintei Mărturisiri,

al doilea botez, ca prin lacrimile noastre, prin căință sinceră, să spunem un *nu* categoric păcatului.

Dragostea să ne însoțească în tot timpul vieții noastre, din copilărie până la ultima suflare. Căci dincolo de mormânt ea va fi aceea care ne va pune față în față cu Dumnezeu, pe Care L-am dorit și L-am slujit în toată viața noastră. Să nu uităm o clipă că fără dragoste nu există fapte bune. Fie că le împlinim prin cuvânt, prin faptă sau prin gând, rădăcina lor este dragostea.

Inima omului

În om există o comoară la îndemâna oricui și pentru descoperirea ei nu este nevoie de alergat peste mări și țări, nu se cere osteneală deosebită, ci este nevoie de dragoste, bunătate, milă și blândețe, mijloace prin care cucerim inima noastră, comoara aceasta scumpă pentru care Iisus Hristos a venit din ceruri să o deschidă, să o cucerească și să o facă cetate nebiruită de păcat.

Dumnezeu ne-a înzestrat cu voință liberă, de a alege singuri binele sau răul care sălășluiește în inima noastră. Aceasta stă în voința noastră. Dumnezeu vrea inima noastră, o dorește întreagă, fără rezervă. Dumnezeu ne vrea din plin cu trupul și cu sufletul, vrea să ne dăruim Lui cu tot ce avem, căci de la El ne vine viața și tot darul cel bun, și tot de la El bucuria vieții veșnice.

Să nu avem alt dumnezeu de care să ne lipim și căruia să-i slujim. Să nu ne amăgim. Dumnezeu nu Se lasă batjocorit (cf. Galateni 6, 7). O iubire amestecată, o inimă împărțită când la cele trecătoare, când la cele veșnice, o evlavie de formă, o credință numai cu numele – pe acestea Dumnezeu le respinge, le urăște.

Nimeni nu poate sluji la doi domni, ori pe unul va iubi, ori pe altul va urî (*cf.* Matei 6, 24). Pretindem că suntem ai lui Dumnezeu, dar nu ținem poruncile Lui, nu facem voia Lui. Pretindem că-L iubim, dar când vine vorba să-i iertăm pe cei care ne-au greșit nici nu vrem să auzim; când vine vorba de păcatele noastre, de răutățile care ne împiedică să ne apropiem de Dumnezeu, amânăm pocăința pentru vremea bătrâneților. Acestea ne aduc înstrăinarea de Dumnezeu, aduc răcirea dragostei, aduc un gol, o prăpastie peste care uneori cu greu se mai poate arunca o punte de trecere. Suntem așa de mici la suflet, așa de slabi încât peste această punte nu putem trece dacă nu lăsăm cu totul păcatul, dacă nu lăsăm cârma în mâna lui Hristos, dacă nu punem la picioarele Lui inima noastră.

Milostenia

Adevărata milostenie este aceea care se face cu trup și cu suflet, cu credință și cu dragoste, căci pe dătătorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu (*cf.* 2 Corinteni 9, 7). Nimeni nu poate ajunge la milostenie de nu va fi călăuzit mai întâi de dragoste. Și nimeni nu va ajunge să iubească frumos și curat, de nu va avea mai întâi credință vie și lucrătoare. Mai întâi, credința trebuie dovedită prin fapte, iar faptele se săvârșesc numai din dragoste. Ce este cu sila nu are valoare sufletească.

Atunci când ne rugăm, lăsăm sufletul și mintea să vorbească cu Dumnezeu, Creatorul nostru. Atunci când postim, facem trupul să se supună sufletului. Dar când facem milostenie, dăm pentru totdeauna ceva din truda și sudoarea trupului și a sufletului nostru. Aducem o jertfă, ca Abel, pusă pe altarul dragostei, al cărei fum se urcă la Dumnezeu milei și al îndurărilor și care va fi scrisă în Cartea Vieții. Milostenia este acel lucru de care avem neapărată nevoie, dar din dragoste pentru Dumnezeu ne lipsim de el și-l dăm de bunăvoie altora, celor pe care Dreptul Judecător

îi numește „frați ai Mei”. În felul acesta, dragostea înseamnă dăruire, dar și suferință. Când părinții din *Pateric* vorbeau despre milostenie, ei spuneau că primeau sau ofereau dragoste.

A face bine este la îndemâna noastră, stă în puterea noastră, în voința noastră. Dacă am păcătuit, există posibilități de îndreptare, de lecuire a rănilor. Părerea de rău, hotărârea fermă de a nu mai greși, spovedania și împărtășirea cu Sfintele Taine sunt cele mai bune mijloace de a ne pregăti pentru viața veșnică, iar faptele bune, între care și milostenia, Îl milostivesc pe Dumnezeu asupra noastră.

Să ne aducem aminte de cuvintele Dreptului Judecător când ne vom înfățișa înaintea Lui pentru a da seamă de faptele noastre. Mai întâi se adresează celor lipsiți de milă: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic...”; în total contrast cu adresarea către cei drepți: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți Împărăția...” (cf. Matei 25, 31–46). Din sentința dată păcătoșilor rezultă și destinația: în focul veșnic, adică despărțirea de Dumnezeu pentru totdeauna, scrâșnirea dinților, adică regretul că nu am vrut să facem binele în viața noastră. Acolo viermele nu doarme, adică veșnic ne va mostra conștiința. Destinația păcătoșilor a fost pregătită diavolului și îngerilor lui, iar nu omului. Omului i-a fost dată posibilitatea să o ocolească. Însuși Dreptul Judecător, când a venit întâi pe pământ, a arătat omului cum poate ocoli cât mai simplu drumul ce duce la chinurile veșnice: milostenia făcută cu inimă curată.

Sfântul Ioan Gură de Aur, marele dascăl și luminător al lumii, are frumoase cuvinte de laudă pentru această virtute: „Prin milostenie dăm pâine și dobândim viața veșnică. Dăm haine și dobândim veșmântul nemuririi. Găzduim pe străini, pe săraci

în casele noastre și dobândim Împărăția lui Dumnezeu. Dăm cele trecătoare și primim în locul lor cele veșnice. Trebuie a da milostenie la săraci, ca atunci când nu vom putea vorbi pentru noi înșine, mii de buze să vorbească pentru noi. Milostenia să fie mijlocitorul nostru. Milostenia e banul de răscumpărare pentru sufletele noastre. Rugăciunea și postul fără milostenie sunt lipsite de putere. Postul nu se ridică la cer dacă nu are ca scară milostenia. Milostenia formează aripile rugăciunii. Rugăciunile fără milostenie nu pot zbura la cer. Omul milostiv este asemenea unui liman deschis naufragaților. El trebuie să-i primească pe toți. Milostenia e mama virtuților, inima lor, untdelemnul care lipsea din candelile celor cinci fecioare neînțelepte.”

Sfântul Ciprian al Cartaginei, care s-a ostenit în răspândirea credinței creștine și în alinarea suferințelor, zice: „A nu da milostenie lipsiților, din averea ta, e ca și cum ai prăda. Noi nu suntem stăpâni, ci numai administratori ai averilor noastre. Proprietarul adevărat este Dumnezeu. Prin milostenia cu dărnicie devenim imitatorii Părintelui nostru Ceresc, Care împarte cu dreptate deopotrivă tuturor: aerul, apele, soarele, ploaia și toate bunurile.”

Nu trebuie să socotim milostenia ca o cheltuială, ci ca un venit; nu ca o pierdere, ci ca un câștig. A nu da milostenie dovedește inimă împietrită. „De ai un ban, cumpără cu el cerul, zice Sfântul Ioan Gură de Aur, nu pentru că cerul este așa de ieftin, ci pentru că Dumnezeu este așa de plin de iubire. N-ai miluit, nici tu nu vei fi miluit. N-ai dat pâine celui flămând, nu vei lua nici tu viața veșnică.” Sfântul Efreem Sirul zice: „casa ospitalieră nu este lipsită niciodată de prezența lui Hristos. Săracii, lipsiții, bolnavii sunt mădularele lui Iisus Hristos și orice dăm sau facem, Lui Îi dăm și facem”. Cunoaște că în sărac

este Hristos în chip nevăzut și-ți cere puțin din cele multe care îți prisosesc. Atât de mare este puterea milosteniei încât fără ea, chiar de a-i face toate faptele bune, nu te folosești cu nimic. Nu te teme că vei săraci dând milostenie, ci încredințează-te că pe cât dai, pe atât îți înmulțește Domnul. Cei ce se plâng că nu le vor ajunge nici lor dacă vor ajuta pe alții, pierd și ceea ce au, fiindcă își pun nădejdea în bunuri trecătoare și nu în Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor.

Cel pătruns de adevărata dragoste este într-o continuă căutare de mijloace pentru înfăptuirea binelui. Pentru el, tot timpul este o continuă cugetare la legea Domnului (cf. Psalmi 118, 97). De dai cuiva ceva, uită degrabă. De primești de la cineva ceva, să nu uiți. Noblețea dragostei creștine o face să nu se considere vreodată satisfăcută cu ceea ce face, ci să se socotească mereu datoare.

Sfințenia

Să nu zică cineva că astăzi a trecut vremea sfinților, privind la cele ce se petrec în jur. Nu. Sfinții sunt tăinuți, știuți de Dumnezeu. Noi pe prea puțini dintre ei îi cunoaștem, dar pentru rugăciunile lor mai ține Dumnezeu lumea. Cei mai în vârstă mărturisesc cu durere că în copilăria și tinerețea lor nu auziseră de câte rele se fac astăzi.

Sfințenia nu stă în facerile de minuni și de semne. Acestea depășesc puterea omenească și se fac cu voia și cu puterea lui Dumnezeu prin om. Ele sunt haruri ale Sfântului Duh. Sfințenia este dată de faptele bune, răbdarea – încununarea tuturor virtuților creștine, credința fierbinte și curată, iubirea nefațarnică, înstrăinarea omului de răutăți și de patimi, smerenia, purtarea frumoasă între oameni, în familie, un trai lipsit de excese de mâncare și băutură, cumpătarea în vorbe și gesturi, modestie în port, legătura permanentă cu Dumnezeu, dragostea de semeni și, mai ales, iubirea vrăjmașilor.

Sfinții sunt pentru noi exemple, modele, lumini care ne călăuzesc pașii spre Împărăția lui Dumnezeu, spre căile alese ale mântuirii. Ei au fost oameni ca și noi, cu neputințe, cu griji, cu greutăți și preocupări de tot felul, dar dragostea lor curată față de Dumnezeu și față de aproapele a biruit, i-a ridicat deasupra lipsurilor și au trăit pentru Dumnezeu. Pe primul plan au avut grija pentru suflet, fără a neglija și îndatoririle pentru trup. Ei se remarcă prin tăria credinței, prin râvna dragostei lor și prin duhul smereniei.

Prin dragoste și fapte bune, în mari osteneli, în post, în rugăciuni de toată noaptea și-au sfințit viața și și-au înscris numele lor în cartea vieții din Împărăția lui Dumnezeu. Sfinții și-au călit voința, au întărit-o în răbdare și au împodobit-o cu smerenie ca pe o floare rară al cărei miros îndemnă și pe alții să facă astfel de nevoițe pentru mântuirea sufletului. Sfinții din toate timpurile au trăit având în inima lor pe Dumnezeu și viața lor ne spăimântează pe noi astăzi, pentru că în ei a lucrat Dumnezeu, Care le-a întărit neputința, iar după moarte s-au unit cu Dumnezeu. Citind viețile sfinților, sufletul se înalță, credința se întărește, voința se oțelește și primim mare mângâiere duhovnicească și putere spre a le urma lor.

Nu aspectul exterior este baza mântuirii, ci ceea ce simte omul, ceea ce gândește omul în toate zilele, în căsuța sufletului. Felul de a vedea lucrurile, felul de a te strecura printre ispite, fără să cazi în cursele lor, felul de a veni în ajutorul celor din jur cu un cuvânt bun și de folos, felul cum ții legătura cu Dumnezeu, zi și noapte, indiferent de ocupație.

Sfinții, odată trecuți dintre noi în viața viitoare, nu ne uită. Ei sunt legați de noi prin dragostea dumnezeiască. Sfinții sunt printre noi. Când le cerem ajutorul cu credință, îl primim fără

tăgadă. Toate popoarele cinstesc pe sfinți, care îi păzesc de rele și de primejdii.

Cine nu știe că strămoșii noștri se rugau cu atâta credință la Sfântul Mucenic Gheorghe, la Sfântul Mucenic Ioan cel Nou, la Sfântul Nicolae, la Sfântul Ioan Botezătorul! În toate părțile țării noastre întâlnești astăzi frumoase biserici ridicate de strămoșii noștri prin vrednicii conducători, în cinstea atâtor sfinți, ca dovadă de prietenie și de mulțumire pentru ajutorul primit la vreme de necaz, când l-au cerut.

Toți sfinții au lăsat în urma lor calea luminoasă a exemplului, a dragostei, cu care adevereau că sunt slujitori ai lui Dumnezeu și următori ai lui Iisus Hristos. Faptele lor au arătat pe deplin credința lor în Dumnezeu și dragostea lor față de oameni. Prin exemplul lor s-au făcut lumină neamurilor. Prin puritatea lor strălucesc și astăzi peste veacuri, iar numele lor sunt rostite cu evlavie pe toată fața pământului.

Noi, creștinii, îi cinstim pe sfinți pentru viața lor pilduitoare, pentru statornicia lor în credință, pentru bunătatea inimii lor, pentru hotărârea nestrămutată de a-și duce crucea pe urmele lui Iisus Hristos și, în special, pentru ostenele depuse, prin care au devenit cetățeni ai Împărăției lui Dumnezeu, prietenii Lui (*cf.* Ioan 15, 14), „plăcuți lui Dumnezeu” (Daniel 10, 19) și „casnicii lui Dumnezeu” (Efeseni 2, 19). Îi cinstim, știind că acolo unde sunt ei acum ne văd cum trăim, cunosc trebuințele noastre, se bucură când ne întoarcem din calea păcatului și se roagă pentru noi atunci când le cerem ajutorul lor, iar rugăciunile și mijlocirile sfinților sunt ascultate și bine primite de Dumnezeu (*cf.* Iacov 5, 16).

Nimeni dintre noi să nu se creadă părăsit de Dumnezeu.
Nimeni dintre noi să nu se creadă nevrednic de Dumnezeu.

Dumnezeu pe toți ne-a chemat la mântuire. A părăsit slava cerească și S-a făcut ca unul dintre noi, respectând legile firii, legea Sfintei Scripturi și legile statului în care a trăit, făcându-Se exemplu pentru toți, arătându-ne că mântuirea este posibilă în măsura voinței noastre, în măsura zelului nostru, în măsura în care lucrăm alături de El la mântuirea noastră.

Harul

Dumnezeu așteaptă de la noi să vrem, să dorim și să ne ostenim, să mergem pe calea Lui cu propriile noastre puteri. Făcând așa, Dumnezeu ne va da harul Său, cu care noi putem merge din bine în mai bine pe calea spre sfințenie, cum au mers atâția înaintea noastră. Când vom fi pe asemenea cale, când vom urî fărădelegea și păcatul, vom simți nevoia lăuntrică de a face cât mai mult bine în jurul nostru. Atunci ne vom însufleți ușor pentru tot ce este frumos, nobil și de folos oamenilor, atunci vom simți din plin bucuria și dulceața faptelor bune, păstrând în noi duhul smerit și blând al lui Iisus Hristos, purtând crucea suferințelor și a necazurilor de tot felul pe urmele sfinților.

Harul divin nu silește pe nimeni, ci se oferă în dar. Însă mântuirea nu se realizează de la sine sau automat, ci e nevoie ca și noi să colaborăm cu Dumnezeu în mod liber. În felul acesta, harul face începutul mântuirii, iar noi trebuie să aducem partea noastră de contribuție: credința și faptele bune. „Căci în har sunteți mântuiți, prin credință; iar aceasta nu e de la voi: e darul lui Dumnezeu; nu din fapte, pentru ca nimeni să nu se laude. Fiindcă a Lui făptură suntem, zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu mai dinainte le-a gătit pentru ca noi să umblăm întru ele” (Efeseni 2, 8–10). Sfântul Isidor Pelusiotul spune că „dacă dorești mântuirea, împlinește-le pe toate cele ce duc la ea” și, evident, la ea duc credința și faptele dragostei.

Harul lui Dumnezeu nu vine fără efortul de-a alunga gândurile din minte. Căci harul nu vine dacă nu te lupți.

El se dobândește prin rugăciunea personală, prin împărtășirea cu Sfintele Taine și prin rugăciunile și binecuvântarea Bisericii. Prin Biserică lucrează Duhul Sfânt, Care ne dăruiește harul curățitor și sfințitor. Sfântul Duh sfințește, desăvârșește, ne înalță de pe pământ la cer, ne unește prin iubire cu marea familie creștină, ne unește în chip nevăzut, dar simțitor, cu Tatăl și cu Fiul, cu Dumnezeu Însuși.

Duhul Sfânt este focul iubirii dumnezeiești pe care l-a aruncat Fiul pe pământ și care nu se va stinge în veci. De aceea, Sfântul Duh S-a pogorât în chip de limbi de foc, căci iubirea grăiește cu limbă fierbinte, pentru că iubirea se transmite prin căldură: de la Dumnezeu la noi și între noi, de la unul la altul.

Iubirea e însăși căldura sufletului ieșit de la Dumnezeu și caută prin toate mijloacele să se întoarcă înapoi la Dumnezeu. Prin Sfântul Duh, iubirea lui Dumnezeu pe pământ este pururea lucrătoare.

Dumnezeu

Dumnezeu este părintele tuturor, este plăsmuitorul a toate, este Dumnezeul celor care au fost înainte de noi și al tuturor celor care vor veni după noi. El Se îngrijește de noi fără ca noi să observăm, ne cunoaște pe nume mai înainte de a veni pe lumea aceasta, cunoaște nevoile noastre, are putere să ni le împlinească și o face din belșug peste așteptările noastre.

Chiar înainte de a fi gândit omul ceva, a fost știut mai întâi de Dumnezeu. Cunoaște și știe toată evoluția lumii, a timpului și a tot ce este creat, pentru că El le-a dat viață și ființă, El este Creatorul. O astfel de cunoaștere și știință perfectă aparțin numai

lui Dumnezeu, pentru că este veșnic, este atotprezent, știe tot, vede tot. Nimeni și nimic nu se poate ascunde de Dumnezeu.

Totul are un început și un sfârșit. Numai Dumnezeu este fără de început și fără de sfârșit. Dumnezeu este veșnic. Veac după veac se scurge în neant și nu se mai întoarce și odată cu timpul ne trecem și noi, cu tot ce este în jurul nostru. Totul se transformă, totul se schimbă, se învechește, îmbătrânește, dispare și ce a fost ieri nu va mai fi mâine și ce este astăzi, nu putem compara cu ce a trecut. Iar Dumnezeu din veac și până în veac este același și anii Lui nu se vor împușina niciodată. „Mai înainte de ce s-au făcut munții și s-a zidit pământul și lumea, din veac și până în veac Tu ești”, spune psalmistul (Psalmi 89, 2). Pentru Dumnezeu nu există timp, nu există spațiu. În Dumnezeu nu este trecut, nu este viitor, ci un permanent prezent. „Eu sunt Cel ce sunt”, îi spune lui Moise (Ieșirea 3, 14); „Cel ce este”, spune Sfântul Apostol Ioan (Apocalipsa 1, 8). El este permanent peste tot și în tot. Nu există nimic care să-L cuprindă, care să-L ascundă, care să-I pună un capăt, de aici și până aici. Ne iubește la nesfârșit și așteaptă întoarcerea noastră, numai să rupem legătura cu păcatul, cu ceea ce ne ține departe de El.

Nimic nu se schimbă în ființa Sa dumnezeiască în scurgerea anilor. Nimic din ce trece nu-L influențează. Dumnezeu este același ieri și astăzi, același în veci de veci.

Tot ce există prin El s-a creat și nimic fără El nu s-a creat. Timpul este pentru noi, pentru ceea ce s-a creat. Timpul este și el creat. Timpul are un început și va avea un sfârșit. Asupra timpului, asupra anilor, stăpânește singur Dumnezeu, Care este deasupra tuturor timpurilor. Dumnezeu a creat timpul pentru noi, punându-i măsură – ziua și noaptea, ca în acest timp să dăm răspuns chemării Sale la nunta din Împărăția cerurilor.

Nu este minte omenească sau îngerească să se poată ridica până la înțelegerea lui Dumnezeu, să știe ce este Dumnezeu în Sine, sau ce este în ființa Sa. Nu este cuvânt omenesc sau îngeresc să poată tâlmăci cum se cuvine despre cea mai înaltă taină din câte există. Lumina este numai o parte din dumnezeire, nu însăși dumnezeirea, iar această lumină învăluie ființa dumnezeirii și dă viață oamenilor. Despre Dumnezeu, Care este necuprins, fără de început și fără de sfârșit, se poate vorbi numai în stare de rugăciune.

Numai în frică și cutremur ne putem da seama Cine este Dumnezeu. De Dumnezeu trebuie să ne apropiem descălțându-ne de mândria minții și de nepăsare, având conștiința smerită că El este Făcătorul, Susținătorul, Mântuitorul și Stăpânul nostru, mulțumindu-I că, în iubirea Sa fără de margini, ne-a rânduit spre mântuire.

Dumnezeu este cu atât mai minunat între creștini, cu cât noi îl cinstim prin împlinirea poruncilor Lui. „Acela este care Mă iubește: cel ce păzește poruncile Mele.” (Ioan 14, 21)

Dumnezeu ni S-a descoperit numai atât cât ar putea să cuprindă omul. Și dacă, totuși, putem să-L cunoaștem, trebuie să-I mulțumim că ne-a înzestrat cu puțința de a gândi despre El și că S-a coborât la nivelul capacității noastre de a gândi și de a vorbi despre El.

Taina lui Dumnezeu e sporită și mai mult de faptul că El este o Treime de Sfinte Persoane, deși e Unul în ființă. Dumnezeu ne privește prin trei fețe atotstrălucitoare de aceeași bunătate, iar iubirea lui Dumnezeu se revarsă spre noi prin aceste trei fețe pline de iubirea dintre ele.

Dumnezeu este Atotiubitor, pentru că este iubire în Sine Însuși, pentru că este iubirea negrăită a unui Tată, cum nu e altul, față de Fiul Său, cum nu e altul, în Duhul Sfânt, purces de la Tatăl.

Iubirea lui Dumnezeu se revarsă peste noi ca iubirea celui mai bun Tată, pentru că e Tată în Sine, pentru că există din veci. Iubirea lui Dumnezeu față de noi este iubirea unui Tată bun cum nu se poate descrie. Dar în iubirea lui Dumnezeu către noi este și iubirea celui mai bun Fiu, care ar vrea să simțim și noi toată dulceața iubirii Tatălui Său.

În iubirea Lor de nedescris, Tatăl și Fiul sunt uniți într-un Duh, în Duhul cel Preasfânt, în Care Se întâlnesc într-o iubire lipsită de orice umbră. De această iubire nefățarnică, curată și adevărată, vrea să ne facă Dumnezeu și nouă parte. În fapt, creștinismul este trăirea iubirii lui Dumnezeu față de lume. Pentru creștinism nu există bariere geografice sau culturale, care să-i limiteze mesajul și posibilitatea de a-l trăi. Creștinismul este o religie universală, care cuprinde la sânul lui pe toți oamenii din toate timpurile, din toate locurile, de toate vârstele și de toate naționalitățile.

Dumnezeu, pe care nu-L încap cerurile cerurilor, a sărăcit pentru noi, ca noi să ne îmbogățim cu dumnezeirea Sa. Dumnezeu, Cel fără de început și fără de ani, Se naște sub ani, dar rămâne mai presus de ani, ca un Stăpân al tuturor timpurilor și veacurilor.

Dumnezeu S-a pogorât pe pământ. Îngerii se bucură împreună cu oamenii, înfrățiți de dragostea cea fără de margini a lui Dumnezeu. Cerul s-a unit cu pământul – să prăznuiască nespusa înomenire a lui Dumnezeu. Nu există ființă umană care să nu simtă o rază de mângâiere pentru aceasta, căci Iisus Hristos

a venit nu să înfrunte omenirea pentru păcat, nu să o osândească, ci a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut, să-l unească din nou cu Făcătorul său. Această unire cu Dumnezeu este dorința sufletului nostru din clipa venirii pe lume și fără această comuniune nu există pace sufletească, nici mângâiere trupească, nu există fericire. La aceasta se ajunge numai lucrând binele în toate acțiunile noastre, oricât de neînsemnate ar fi acestea.

Dumnezeu pe cei drekți îi iubește și pe cei păcătoși îi miluiește, chemând pe toți la mântuire, căci Dumnezeu este iubire absolută și fără limite, Atotbun, dar și drept, Care pedepsește după adevăr și dreptate, dar după multă răbdare și așteptare, datorită milei fără de sfârșit.

Dumnezeu iartă fără a ține cont de răul făcut. Dar pe cât este de bun cu cei drekți, pe atât este de drept cu cei păcătoși. Căci orice situație cere o dreptate. Și ce nu a făcut Dumnezeu pentru îndreptarea noastră? A făcut totul! Ne-a pus la dispoziție mijloacele pentru mântuire, dar noi suntem cei care nu ținem cont de ele.

Dumnezeu este un Dumnezeu al iubirii, al faptelor. El însuși ne iubește. El a făcut tot ce vedem și nu vedem. Dumnezeu ne-a făcut pe noi din nimic, aducându-ne din neființă la ființă. Dumnezeu este izvorul nesecat al existenței veacurilor, al existenței omenirii, al sfințeniei noastre, al mântuirii noastre.

Dumnezeu este sursa a tot binele omenirii. El este printre noi, alături de noi, ba mai mult, este chiar înlăuntrul nostru, lucrând cu noi la mântuirea și fericirea noastră. Dumnezeu este minunat între cei ce cred cu adevărat în El și dovedesc această credință prin faptele lor și înfricoșător pentru cei ce nu vor să știe că existența lor pe pământ atârnă de El, că menirea omului pe pământ este pregătirea pentru Împărăția lui Dumnezeu.

Pronia divină

Nu silința noastră, nu istețimea minții noastre, ci Dumnezeu crește și formează trupul omenesc, iar noi nici nu simțim această lucrare a lui Dumnezeu, cum trupul crește și se formează atât de frumos, armonios și desăvârșit.

Dumnezeu știe de ce avem noi trebuință și în dragostea Lui ne ocrotește și ne ajută. Căci fiind Atotputernic poate orice, ca un purtător de grijă pentru toate, ca un Tată iubitor pentru fiii Săi. El ne dă cele de folos și ca un mult milostiv ne sfătuiește, zicând: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă” (*cf.* Matei 6, 33). Ne învață, așadar, să punem ordine în priorități. Să ne îngrijim mai întâi de suflet, care este nemuritor, și să facem fapte demne de cinstea de fii ai Lui. Dacă vom cere de la Dumnezeu puterea de a face binele ori de câte ori avem ocazia și de a ne face mai buni și de ne vom strădui și noi la acestea, Dumnezeu ne făgăduiește să ne dea pe deasupra hrană și îmbrăcăminte și toate cele trebuincioase.

Nu în zadar este osteneala noastră. La aceasta adaugă Dumnezeu harul Său, ca să împlinească cele ce la oameni sunt cu neputință. Să ne amintim de Sfântul Proroc Daniil în groapa leilor, care cu postul său de trei săptămâni i-a făcut și pe lei să postească. De Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul, hrănit de corbi. De văduva din Sarepta Sidonului căreia, pentru că l-a găzduit pe Sfântul Ilie, făina și untdelemnul nu i s-au împutinat pe durata foametei de trei ani și jumătate. De Sfânta Teodora de la Sihla, cum păsările îi aduceau mâncare de la trapeza Mănăstirii Sihăstria. Și fiecare dintre noi, dacă aruncăm o privire în viața proprie, putem confirma purtarea de grijă a lui Dumnezeu, la un drum lung, la o situație grea, la o nevoie, la un necaz, la un examen, la o lipsă mare de ceva, cum mâna lui Dumnezeu, pe negândite, a adus salvarea, datorită încrederii în El. Să punem pe

primul plan cele ale lui Dumnezeu și să nu ne pierdem nădejdea în El și vom vedea că odată cu preocupările spirituale sporesc și cele materiale.

Totul pornește de la Dumnezeu. Toate sunt cauzate de Dumnezeu, singurul Care este necauzat. El nu este cauzat de nimeni și de nimic. Dumnezeu există prin Sine Însuși, iar noi existăm prin Dumnezeu, în Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Și odată cu noi, tot ce simțim, tot ce ne înconjoară, tot ce vedem și ce nu vedem, cu alte cuvinte, existența a tot ce există își are suportul în Dumnezeu.

Dacă am lua aminte la tot ce vedem în jurul nostru, la armonia ce domnește în Univers, la natura prin care lucrează mâna lui Dumnezeu, la însăși ființa noastră omenească, în care se oglindește chipul lui Dumnezeu, am fi înmărmuriți de complexitatea alcătuirii acestora și copleșiți de geniul Marelui Maestru, desăvârșitul Creator și purtător de grijă al tuturor. Am fi mai atenți cu noi înșine, mai atenți cu lucrurile ce trebuie închinat lui Dumnezeu.

Iisus Hristos

Odată cu nașterea lui Iisus Hristos începe o nouă eră pentru omenire. El împarte istoria lumii și numărarea anilor în două: înainte și după Hristos. Puterea dumnezeiască și mesajul iubirii aduse de El în lume au dus la o îmbunătățire a situației sclavilor, la alinarea durerilor celor greu suferinzi, la dobândirea nădejzii spre mai bine a celor oropsiți. Hristos Dumnezeu-Omul a adus mântuirea omenirii întregi din robia diavolului. Forța este înlocuită de convingere, ura prin iubire, necuviința cu bunăcuviința, moartea cu viața. Odată cu nașterea Sa dispar granițele separatiste și izolatoare între popoare, prin

trăirea unității de credință în Adevăr realizându-se înfrățirea tuturor oamenilor indiferent de neam, țară și sex, căci în Iisus Hristos toți suntem frați, fii ai Aceluiași Părinte Ceresc. Odată cu nașterea lui Iisus Hristos avem și noi șansa să ne naștem la o viață nouă și mereu înnoitoare pentru noi și pentru cei din jur, care se adapă din puterea Lui.

Hristos ne-a descoperit o nouă concepție despre lume, despre viață, despre omul însuși, despre Dumnezeu, despre viața de dincolo de mormânt, cea mai sublimă și adevărata viziune pe care Însuși Dumnezeu Cel în Trei Ipostasuri o are din veșnicie. Creștinătatea s-a răspândit sub semnul înfrățirii popoarelor, orientată și întărită pe iubire.

Iisus Hristos este cel mai de încredere Om, Care, străbătând veacurile ca un Dumnezeu, este alături de fiecare om care își îndreaptă ochii sufletului spre El în necazurile și bucuriile sale. Dacă ne aducem aminte de momentul pescuirii minunate, Îl auzim spunând apostolilor care toată noaptea nu prinseseră nimic: „Mână la adânc și lăsați în jos mrejele voastre, ca să pescuiți.” (Luca 5, 4) Prin aceasta a vrut să le spună lor și omenirii întregi: „Aveți încredere în Mine! Nu vă descurajați, nu vă împruținați cu sufletul, nu vă temeți de viitor, nu vă înfricoșați de greutate, nu vă lăsați copleșiți de păcate. Nu dați loc diavolului să vă stăpânească. Nu vă deznădăjduiți la încercări. Nu vă înșelați singuri eschivându-vă de la datorii, obligații și răspunderi.”

Hristos Se oferă singur să fie cu noi: „Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor.” (Matei 28, 20) El ni Se alătură tăcut, ne ajută discret și încet-încet simțim că povara noastră e mult mai ușoară, uneori chiar mai plăcută.

Cine dintre noi, chemând cu căldură din toată inima ajutorul lui Dumnezeu, la un moment greu din viață, nu a simțit alinare și cuvânt de răspuns? Cine dintre noi, fiind la capătul răbdării, sleit de puteri și chemând pe Iisus, nu L-a simțit alături ca să-i ridice povara, să-i ridice piatra ce-i apasă inima. Cine dintre noi, învolburat fiind în marea păcatelor, trăind în vacarmul ispitelor și strigând ca Sfântul Apostol Petru: „Doamne, scapă-mă”, nu a simțit apropierea lui Iisus cu suflul Său cald și mângâietor, șoptind: „Eu sunt, nu te teme. Nu te mai tăvăli în păcat. Te iert. Te spăl ca zăpada. De ar roi în jurul tău ispitele, încrede-te în Mine. Eu sunt Salvatorul tău. Eu sunt Mântuitorul tău!”

Un mare teolog creștin, Fericitul Augustin, scria într-o lucrare a sa: „Te căutam, Doamne, peste tot, Te chemam mereu și priveam pierdut pe drum să Te văd apropiindu-Te. Dar în zadar, Tu nu erai departe, Tu erai aproape. Aproape de tot. Erai chiar în inima mea și nu știam!”

Fără Iisus Hristos viața noastră este un haos, greutățile ne apasă istovitor, simțim din plin suferințele, care ne par insuportabile, răbdarea ne părăsește, dispar dragostea, bunul simț, buna-cuviință, atât de necesare pentru menținerea armoniei în viața noastră.

Iisus Hristos n-a venit pe pământ ca să piardă pe diavolul și nici omenirea, ci a venit ca să dea omului arma de luptă contra puterii diavolului, pentru a se împotrivi ispitelor. A venit să izbăvească pe om din mâinile diavolului, prin jertfa Sa de pe Cruce. Aceasta a devenit cea mai puternică armă de luptă contra puterii diavolești.

Mântuirea omenirii a venit prin Fiul lui Dumnezeu, Care din bunătatea Sa fără limite a coborât printre noi, și El o duce

la desăvârșire prin Duhul Sfânt. Dumnezeu Tatăl L-a trimis pe Fiul Său în lume și L-a dat la moarte pentru noi, ca să ne arate marea Sa iubire față de noi, iubire de Părinte, ca astfel să ne umple și pe noi de iubirea Fiului Său față de Sine.

Fiul S-a întrupat ca, făcându-se asemenea nouă, să devenim și noi, prin iubire, fapte bune și credință curată fii ai lui Dumnezeu.

Tatăl L-a înviat pe Fiul Său pentru ca noi să înviem mai întâi din moartea păcatelor, apoi din moartea trupului și să ne bucurăm în veci de iubirea nemărginită a Tatălui Ceresc.

Hristos ne cheamă pe fiecare dintre noi: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară...” (Matei II, 28–30) O, de am încerca să răspundem la această chemare a lui Hristos, nu ne-am mai plânge de greutățile vieții, nu am mai ocoli responsabilitățile pe care le avem și pe toate le-am face fără cârtire.

„Despre ce vorbiți între voi?” (cf. Luca 24, 17) Iată o întrebare ce răsună peste veacuri, pusă cu toată seriozitatea de Iisus Hristos celor doi ucenici pe drumul spre Emaus și, prin ei, nouă, tuturor creștinilor. Ne-am gândit noi vreodată despre ce vorbim pe drumul acestei vieți grabnic trecătoare? De ce suntem triști atunci când avem de înfruntat ispite, greutăți, atunci când avem de răbdat suferințe și ocări? Hristos, Care ne însoțește în drumul vieții noastre, așteaptă să-i dăm un răspuns cu toată bunăcuviința, seriozitatea și hotărârea. Este o întrebare care a frământat mereu creștinătatea, iar răspunsul a fost dat superficial de cei mai mulți dintre noi. Dacă nu vom reuși să dăm un răspuns mulțumitor, prin faptele noastre, cât mai suntem încă pe calea acestei vieți, apoi răspunsul de dincolo de mormânt va fi prea târziu.

Să nu uităm că pe calea vieții noastre ne însoțește un Călător. Fără această Călăuză, viața noastră este fără sens, este un haos. Întâi de toate, pentru că El ne-a dăruit viața aceasta trecătoare și suntem datori să i-o închinăm, ca tot prin El să câștigăm viața veșnică, dată și făgăduită nouă în dar, prin jertfa Sa pe Cruce și prin Învierea Sa. Apoi, de la El pogoară tot binele în viața aceasta și dincolo de mormânt. Fără Iisus Hristos ne înstrăinăm de orice bine. Să primim pe acest bun Străin în viața noastră și să învățăm să discutăm între noi frățeste despre marea Sa iubire, întărindu-ne unii pe alții în credință și sporind în fapte bune izvorâte din dragostea pe care El a adus-o în lume.

Uităm adesea că suntem însoțiți de acest Călător străin, Care S-a făgăduit să fie cu noi până la sfârșitul veacurilor și este mare păcat că nu-L luăm în seamă, că nu-L cunoaștem. Rătăcind pe calea vieții, simțim uneori apropierea Lui, întrebându-ne șoptit: „Cum stăm cu cele sufletești? Cum stăm cu mântuirea sufletului?” O, de L-am ruga atunci, ca Luca și Cleopa la Emaus: „Rămâi cu noi, Străine. Învăță-ne să mărturisim dragostea Ta prin viața noastră, prin cuvinte, prin gesturi, prin iubire curată și sinceră, prin însăși ținuta noastră, prin felul nostru de a fi.”

Să dăm dovadă că nu este în zadar credința noastră. Să credem că și noi vom învia și că vom continua viața dincolo de mormânt, cu același trup, dar îmbrăcat în nemurire și lipsit de poftă, împreună cu Iisus Hristos.

Dacă nesocotința noastră ne-a dus în bezna păcatului, ne-a aruncat în patul suferințelor, a neputințelor, nu trebuie să așteptăm nicio clipă. Până nu e prea târziu, să facem ceva pentru noi, cum au făcut cei care au adus pe paralyticul din Capernaum în fața lui Iisus. Să încercăm să ne ridicăm și să venim la Hristos, Care ne așteaptă cu răbdare, așa cum suntem. El nu ne va scoate

afară. El ne este cel mai sincer prieten, cel mai bun părinte, este scumpul nostru Mântuitor, al tuturor.

Iisus Hristos a murit pe Cruce cu brațele întinse, îmbrățișând cu noblețe și fără rezervă toată omenirea. El primește la Sine pe tot omul ce vine în lume și nu dorește pieirea nimănui, indiferent de starea sa morală, materială sau de naționalitate.

„Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (Faptele Apostolilor 7, 60) Câtă jertfire de sine, câtă dragoste, câtă dăruire pusă în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui! Cum să fie batjocorit Cel ce a făcut lumea din nimic? Cum, Cel ce a făcut pe om din țărână, cu mâna Sa, să fie lovit peste față de acela pe care l-a plăsmuit? Cum să fie dezbrăcat și gol Cel ce îmbracă cerul cu nori, împodobindu-l cu luminători? Cum, Cel ce înfrumusețează câmpul cu verdeață, Care a făcut prin cuvânt miriade de metale, stăpân al stăpânilor, să poarte cunună de spini? Cum, Cel ce dă viață la toată suflarea, să fie mort fără suflare? Dumnezeu, în mâinile celor creați de El?

Batjocorit, hulit, scuipat, lovit, înjosit ca cea mai ordinară ființă cunoscută sub soare. Dumnezeu, al Căruui nume este mai presus de orice nume, pe Care nu-L încap cerurile, Atotțiitorul, să fie așezat în mormânt de piatră, aruncat morții, aruncat în ghearele iadului? Dar Cel care a adus la viață pe Lazăr după patru zile, pe fiica lui Iair și care era însăși Viața, cum putea suferi să vadă putrejunea?

Hristos era în același timp în cer, în mormânt și în iad, pretutindeni. Dumnezeu adevărat și Om adevărat fiind, El a hotărât ca prin această necinste și înjosire primită de bunăvoie, din dragostea Lui fără de margini pentru noi, să fim noi mântuiți, căci pătimirii i-a urmat Învierea, Înălțarea și trimiterea Duhului Sfânt.

Hristos înviat din morți a adus lumii o începătură a altei vieți, veșnice. A pus pe piatră tare nădejdea într-o viață fără de moarte, spulberând prin patimă puterea morții, care era plata păcatului, aducând iertarea, învierea, mântuirea și viața veșnică. Acum, moartea nu mai are cel din urmă cuvânt, cătușele ei au fost sfărâmate.

Mântuitorul Hristos este un nou Adam, adică începătorul unei noi generații de oameni, a celor credincioși, a celor mântuiți și spălați de păcat prin împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Lui, căci „cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, chiar de va muri, viu va fi” (cf. Ioan 6, 54; II, 25).

Maica Domnului

Nicio mamă nu a fost cinstită cu atâta duioșie, cu atâta dragoste, cu atâta evlavie ca Sfânta Fecioară Maria. Toate neamurile pământului o fericesc pe bună dreptate, căci ea s-a învrednicit, prin viața ei curată, să dobândească cea mai înaltă sfințenie, să fie piscul cel mai înalt dintre pământeni, pe care Dumnezeu a binevoit să Se pogoare la noi, la timpul hărăzit să împlinească mântuirea noastră.

Cine poate înțelege bucuria părinților ei, dreptii Ioachim și Ana, când au văzut-o odrăslită în pântecul sterp și uscat al Anei pe fiica lor? Bucuria nu a fost numai a lor și a rudelor, ci a întregii omeniri, căci ea a răsărit ca aurora dimineții vestind lumii că, în curând, avea să apară soarele Hristos, Mesia, așteptarea neamurilor.

Pentru sfințenia vieții ei a cinstit-o Sfântul Arhanghel Gavriil la Buna Vestire: „Bucură-te, cea plină de har.” (Luca 1, 28)

A cinstit-o Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul, care era mai în vârstă, numind-o Mamă a lui Dumnezeu: „Și de

unde mie cinstea aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?” (Luca I, 43)

A cinstit-o Iisus Hristos, Fiul ei, din pruncie și până la moartea pe Cruce, încredințând-o celui mai iubit ucenic al Său, Sfântul Apostol Ioan: „Iată mama ta!” (Ioan 19, 27) Prin acest testament semnat cu sânge dumnezeiesc, noi toți am devenit fiii Sfintei Fecioare Maria.

A cinstit-o poporul prin glasul femeii care, ascultându-L pe Iisus vorbind așa de convingător, a zis: „Fericit este pântecul care Te-a purtat și sânul la care ai supt!” Iar El a întărit aceasta, zicând: „Așa este.” (cf. Luca II, 27–28)

Însăși Sfânta Fecioară, după ce a primit să-L nască pe Fiul lui Dumnezeu, a prorocit: „Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile.” (Luca I, 48)

De asemenea, Sfinții Apostoli au cinstit-o cu supunere și cu devotament. De timpuriu, creștinii au început să se adreseze ei în rugăciunile lor. Sfântul Apostol Iacob, ucenicul Fiului ei, în Sfânta Liturghie compusă de el, o pomenește pe Sfânta Fecioară Maria ca fiind rugătoare prea fierbinte pentru noi, pământeni, la Fiul ei și Dumnezeul nostru.

Poporul nostru a cinstit-o odată cu primirea credinței creștine și o pomenește cu multă evlavie, numind-o Maica Domnului. Cultul Maicii Domnului este prezent și în colindele noastre, care sunt moștenite de la strămoșii noștri și păstrate din generație în generație. Marele domn, Neagoe Basarab (1512–1521), în lucrarea sa *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Teodosie*, printre alte povești îl îndeamnă să cinstească icoanele și pe Maica Domnului. De ce n-am cinsti-o și noi, așa cum au cinstit-o atâtea generații înaintea noastră?

Au cinstit-o pictorii prin icoanele ei, au învăluit-o de-a pururi în tămâie și în rugăciuni preoții, au privit-o cu duioșie

și cu evlavie în catapeteasmă bunicii și părinții noștri, au ținut-o sub căpătâi și la sân mamele noastre.

Dacă Dumnezeu poruncește în Decalogul dat prin Moise pe Muntele Sinai să cinstim pe mama noastră după trup, cu atât mai mult se cuvine să cinstim pe Maica Mântuitorului lumii întregi, care a devenit și mama noastră.

Nici nu poți vorbi de Iisus Hristos și să uiți de mama Lui. A uita și a neglija pe mama lui Iisus înseamnă să ștergi primii 30 de ani din viața Sa pământească. A uita și a neglija pe mama lui Iisus înseamnă să distrugi actul confirmat de Fiul ei femeii din Evanghelie, care a fericit pânțelele care L-a purtat, înseamnă necunoașterea temeinică a Sfintei Scripturi.

Am putea să rămânem noi atât de reci și nepăsători față de această Mireasă, aleasă dintre toate neamurile pământului, Pururea Fecioară înainte și după naștere, căreia un înger, un sol al cerului, s-a plecat și i s-a închinat? Am putea să rămânem atât de nesimțitori față de cea care a întrecut prin curăția vieții ei pe toți pământenii, încât să fie vrednică să dea trup și sânge Mântuitorului neamului omenesc? Am putea să spunem că nu merită cinstea pe care i-o dă creștinătatea de două mii de ani?

Am putea să îndrăznim să o bârfim, cum fac unii așa-zis creștini, și să susținem fără temeii că ar mai fi avut fii și fiice după nașterea lui Iisus și că s-a dedat apoi la o viață de rând? Dacă ar fi fost așa, nu mai era nevoie ca Hristos să o încredințeze unui ucenic străin de rudenia și neamul ei. După ce s-au petrecut lucruri atât de minunate și neauzite în viața ei, cum s-ar fi putut gândi să se pogoare la o viață de rând, întinată cu păcat, când odată cu zămislirea dumnezeiască păcatul a fost izgonit definitiv din trupul ei.

Aceasta e minunea cea mare, neuzită și negrăită: „Pururea fecioria și maternitatea divină”. Acestea sunt cele mai întărite redate ale Ortodoxiei, cele mai înalte culmi pe care niciodată nu le-a urcat altă femeie și nu le va mai urca.

Noi nu facem altceva decât să împlinim o prorocie pe care Sfânta Fecioară Maria a rostit-o când a făcut o vizită, venind din Nazaret la rudenia ei, Elisabeta, care locuia în locul numit astăzi Ein Karem: „Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile!”

În fața vredniciei Sfintei Fecioare Maria luminile se întunecă, florile pălesc, iar frumusețile raiului sunt slabe. Sfânta Fecioară Maria este modelul neegalat al credinței, al iubirii de Dumnezeu, al slujirii aproapelui, pilda curăției sufletești, a devotamentului matern și a răbdării în suferințe. Spre acest „rai însuflețit” privesc toți iubitorii de sfințenie și se străduiesc să urmeze exemplul vieții ei curate.

Cum să îndrăznesc eu, un om de rând, un muritor, să micșorez cinstea și slava ce i se cuvin Sfintei Fecioare Maria, când Biserica îi cântă de la început: „Nu se pricepe toată limba a te lăuda după vrednicie și se întunecă și mintea cea mai presus de lume a cânta ție, de Dumnezeu Născătoare” (din Axionul la Botezul Domnului).

Maica Domnului este cinstită de puterile cerești și i s-a dat loc de cinste lângă Tronul lui Dumnezeu, de unde mijlocește la Fiul său pentru toți creștinii. Ea ne acoperă, ne apără și ne păzește în numele Lui. Puterea rugăciunilor ei este fără egal. Dacă mult poate rugăciunea unui drept, cu atât mai puternică este rugăciunea celei ce a născut cu trup pe Dreptul dreptilor, pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Mult mai mare trecere are la Stăpânul lumii

aceea care, prin sfințenia și curăția vieții ei, a întrecut în desăvârșire toate ființele raționale, pe îngeri și pe oameni.

Ce durere a apăsât sufletul ei de mamă, văzându-și Fiul căzut sub greutatea istovitoare a Crucii, apoi răstignit pe ea! Cine poate spune în cuvinte plângerile, oftările și jalea ei la pogorârea de pe Cruce și înmormântarea Fiului ei? Pe drept cuvânt a prezis Prorocul Ieremia suferințele ei din ceasul acela, când a zis: „De durerea fiicei poporului meu sunt îndurerat, umblu posomorât și groaza m-a cuprins.” (Ieremia 8, 21) Dar după toate aceste copleșitoare suferințe au urmat liniștea, pacea și bucuria, văzând pe Fiul ei înviat din morți și apoi înălțat la ceruri.

Viața Sfintei Fecioare Maria a fost o adevărată înălțare duhovnicească zi de zi, de la intrarea în marele Templu până la fericita ei Adormire. Fecioara despre care a prorocit Isaia devine Maică și rămâne în veci Fecioară, căci Dumnezeu-Cuvântul a intrat și a ieșit din pântecele ei așa cum trec razele soarelui prin fereastră și nu strică sticla sau așa cum trec undele sonore prin timpanul urechii și nu-l vatămă.

Viața ei se poate cuprinde în trei cuvinte: curăție, smerenie și rugăciune, dar înțelese la cel mai înalt grad posibil. Totdeauna se străduia să fie cea dintâi la slujbele și la privegherile de zi și de noapte, să cunoască foarte bine Sfintele Scripturi, să întreață pe toți în iubire, în blândețe, în smerenie și să fie cea mai curată cu sufletul și cu trupul.

Maica Domnului a trăit în sfințenie. Pe toți i-a covârșit cu sfințenia sa, născând pe Sfântul Sfinților. Iar acum se bucură de sfințenie. Deși plecată dintre noi, nu ne lasă, ci se roagă pentru noi ca să străbatem cu bine această viață trecătoare și să ajungem la bucuria cea veșnică.

O, mamă iubitoare de fii cum nu este alta! O, femeie curată cum nu a fost, nu este și nu va fi alta! O, ființă gingașă a fecioriei nepătate cum nu se poate descrie în cuvinte omenești!

Femeia și mama

Evanghelia Domnului a adus lumii primul mesaj pentru emanciparea femeii. Femeia creștină reprezintă pentru familie și pentru societate cea mai mare comoară, cea mai frumoasă podoabă. Ea este ca lumina zilei care bucură toate făpturile la apariția ei.

Oricât am progresa, femeia nu-și poate păstra cinstea și frumusețea decât dacă își menține rolul trasat ei de Dumnezeu.

Mai întâi, femeia este chemată să fie soție. Dumnezeu a zidit-o ca să fie de ajutor bărbatului, zicând: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el” (Facerea 2, 18). Aceasta exprimă o ordine stabilită de creator, o lege a naturii, care nu poate fi nesocotită. Altfel se ajunge la haos.

O altă chemare a femeii este aceea de a fi mamă. Mama! Este primul cuvânt ce-l rostim după venirea pe această lume. Ce nume curat! Ce nume sfânt! Ce înaltă demnitate! Ce sublimă chemare! A aduce pe lume o ființă, nu doar un trup de carne, ci o ființă după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Mama este chemată să dea primele lecții de vorbire nou-născutului, primele noțiuni despre viață, despre patria noastră frumoasă, despre credința noastră ortodoxă și despre Dumnezeu. Mama este aceea care pune începutul; alții vor completa, iar Dumnezeu va desăvârși. De felul cum mama știe să se achite de înalta ei chemare depinde viitorul copilului și chiar mersul lumii întregi. Multe mame creștine au dat lumii

reputați savanți, străluciți oameni de cultură și artă cu renume mondial, distinși teologi, mari preoți și devotați fii ai Bisericii.

Firește, mari sunt conducătorii popoarelor, mari sunt generalii în biruințele lor, renumiți oamenii de știință cu descoperirile lor. Dar deasupra tuturor stă mama, așa cum deasupra tuturor creaturilor stă Dumnezeu. Căci toate pot fi înlocuite, de toate ne putem lipsi, dar de mamă, nu.

Să ne gândim numai o clipă la Sfânta Elena, mama Sfântului Constantin cel Mare, primul împărat creștin, cel care a oprit sângeroasele prigoane împotriva creștinismului. La Emilia, mama Sfântului Vasile cel Mare, la Nona, mama Sfântului Grigorie Teologul, la Antuza, mama Sfântului Ioan Gură de Aur, care au dat pe stâlpii Ortodoxiei, la Monica, mama fericitului Augustin, mare gânditor și teolog în Apus și așa mai departe, mame de martiri, de mari pustnici și cuvioși călugări, mame de mari conducători de popoare.

Sau la doamna Oltea, mama Sfântului Ștefan cel Mare, care a știut să-i dea o creștere minunată, la Teofana, mama lui Mihai Viteazul. Sunt mame care au știut să imprime fiilor iubirea de glia străbună și de credința nestrămutată în Dumnezeu și sunt laudate și pomenite de întreaga creștinătate, din generație în generație.

Mamelor și soțiilor, să nu vă înspăimântați de greutate. Iisus Hristos este Acela care nu părăsește pe nimeni, veghează la căpătâiul celui suferind și vă dă putere să înfrunțați greutatea. Faceți tot posibilul ca fiii voștri să devină cât mai folositori în familie, în societate, în Biserică.

În Franța, în anii trecuți, s-a deschis un concurs la care participanții au trebuit să răspundă la următoarea întrebare: „De

ce sunt în închisoare mai mulți bărbați decât femeii?” Premiul a fost luat de cel care a dat acest răspuns: „În închisori se află mai mulți bărbați decât femeii, fiindcă în biserici sunt mai multe femeii decât bărbați.”

Ele sunt mai credincioase, mai devotate lui Iisus Hristos. Credința lor are un izvor mai adânc. Pe ele cad toate greutățile familiei, bucuriile și durerile căminului. Acestea le fac să se îndrepte spre Dumnezeu, singurul Care vede munca și truda lor, singurul Care vede zbuciumul și lacrimile lor, singurul Care vede și cunoaște inimile lor de soții și de mame. Așa înțelegem de ce mironosițele femeii L-au urmat pe Hristos în drumul calvarului până la mormânt, fără să le pese de mulțimea furioșilor și de strigătele celor care Îl batjocoreau pe Hristos.

Modelul cel mai minunat pentru oricare femeie este Maica Domnului, cu chipul său feciorelnic și dragostea maternă. Iată, mamelor și fetelor, virtuțile care împodobesc cel mai frumos chipul unei femeii: curăția sufletească, iubirea nepătată, credințioșia neîntrecută, duișoșia nemărginită, purtarea de grijă nemăsurată, simțul matern neînchipuit de fin.

Părinți și copii

Educația copiilor este un lucru extrem de greu, care cere tact, dăruire, osteneală și multă pricepere. În schimb, este un lucru nobil, sublim, care cu timpul aduce reale foloase societății, țării și mai ales celor ce s-au străduit să-i crească și să-i pună în rând cu lumea. Prin educația copiilor, părinții aduc lui Dumnezeu o jertfă bineprimită și plăcută.

Părinții, după felul cum își vor educa proprii copii, așa îi vor avea, așa se vor bucura de ei până la bătrânețe. Orice educație are urmări, bune sau rele; după pom și roada. De educația primită în familie depind lauda sau reproșul adresate de societate părinților

care i-au crescut, bucuria sau remușcarea de mai târziu. Educația de acasă se va oglindi în comportamentul copiilor de mai târziu.

Copiii au datoria să asculte și să-și cinstească părinții cu toată conștiințiozitatea. Căci ei le-au dat viață, i-au crescut, i-au format și i-au așezat în rând cu lumea. Recunoștința să nu părăsească pe copii, iar pe părinți dragostea.

Din orice pereche de oameni, ori în ce stare ar fi ei, se poate ivi un mare om, un sfânt, un erou, un viteaz, un diplomat, un descoperitor de lumi noi, care să aducă omenirii mai multă binefacere decât toți înaintașii săi.

Cine s-a gândit că la vârsta lor destul de înaintată dumnezeieștii părinți Ioachim și Ana vor avea marea bucurie să nască pe Sfânta Fecioară Maria, care la rândul ei avea să nască pe Mântuitorul omenirii, așteptarea tuturor neamurilor? Cine s-a gândit vreodată că doamna Oltea, vrednica soție a lui Bogdan al II-lea, va naște pe Ștefan cel Mare, pe soarele Moldovei, care s-a ascuns în cripta de la Putna, de unde încălzește și luminează, cu suflul său puternic, toată suflarea românească, de mai bine de cinci secole?

Dacă Bunul Dumnezeu v-a învrednicit cu urmași, o grijă grea și mare apasă pe umerii dumneavoastră, o grijă întreită, pentru sănătatea lor, pentru educația lor și pentru mântuirea lor. Copiii sunt viitorul țării și fericirea familiei. Dacă, din darul lui Dumnezeu, copiii sunt sănătoși, dacă au trecut cu bine examenul vieții, dacă au învățat să se conducă bine în viață, nici atunci să nu slăbească grija pentru ei. Se pune întrebarea: cum stau acești fii cu sănătatea sufletească? Nu cumva aceștia suferă de o boală ascunsă, necredința, ca urmare a unei educații superficiale din partea părinților? Nu cumva aceștia ascund relele făcute când nu sunteți de față și prin aceasta răul prinde rădăcini adânci spre

paguba lor și rușinea părinților? Nu cumva aceștia au alunecat pe o pantă greșită, în patimi de tot felul? Nu cumva tocmai părinții sunt pentru copiii lor o piatră de sminteală și o barieră în calea lor spre adevărata libertate în Dumnezeu? Aceștia suferă mai cumplit decât copilul epileptic din Evanghelie, care a fost adus de tatăl său la Hristos. Un tânăr care din copilărie, de la vârsta în care trebuia să treacă prin școli, să-și pregătească viitorul, să facă bucurie părinților săi, a fost grav bolnav și stăpânit de un duh necurat. Dar iată că a avut părinți cu o grijă deosebită, care au lăsat totul și au alergat cu el la doctori, apoi la ucenicii lui Iisus, ca în cele din urmă să cadă cu el la picioarele Marelui Doctor al sufletelor și al trupurilor. Iată părinți care zeci de ani, zi și noapte, s-au rugat pentru sănătatea fiului lor, care nu și-au pierdut speranța că într-o zi copilul lor bolnav va fi redat vieții sănătoase, va fi temeliea casei, va fi sprijinul bătrâneților lor.

Să nu uităm că din mâna părinților va cere Dumnezeu sufletele copiilor lor. Ei vor da seamă la înfricoșata judecată de educarea acestora. Dacă, totuși, au depus eforturi considerabile dar fără folos, exemplul tatălui copilului epileptic rămâne un îndemn la iubire părintească, la răbdare și la rugăciune cu lacrimi fierbinți.

Mijlocul cel mai ușor de educație al copiilor este exemplul viu și bun pe care îl pot oferi părinții. Felul de a fi, de a lucra, de a vorbi, de a petrece timpul liber, de a te purta cu oamenii, de a frecventa biserica, de a posti, de a te ruga, de a face milostenie, de a te spovedi și împărtăși cu Sfintele Taine, toate acestea au o influență puternică asupra copiilor, pozitivă sau negativă.

Să nu uităm că educația din familie este baza pe care se clădește trainic sau șubred viitorul. De aceea, este nevoie să conlucrăm cu Dumnezeu în tot ceea ce facem. Oricât de greu

i-ar fi unui tată sau unei mame, să știe că pentru copil nu există scuză și nu ajunge numai cuvântul pentru o educație bună, ci copilul trebuie să vadă grija părinților, să simtă la tata și la mama dragostea jertfelnică, să fie aceștia exemple vii pe care să le urmeze. Nimic nu influențează mai mult decât ca ceea ce spunem prin cuvânt să adevărim și cu fapta.

„Tată” este următorul cuvânt ce-l rostim în viața noastră după ce învățăm să o strigăm pe mama. Legătura dintre tată și fiu este și trebuie să fie indisolubilă, neîntreruptă, nedespărțită. Odată întreruptă, va trebui cu toate forțele să o restabilim. Altcum, duce la dezastru, nu numai religios, ci și moral. Mare răspundere mare poartă un tată pe umerii săi!

Cuvântul *tată* este un cuvânt scump, ce cuprinde întru sine tot ce este bun. Tată sau părinte înseamnă dătător de viață și purtător de grijă în permanență. Un tată trebuie să se cutremure de ceea ce cuprinde acest nume, să se cutremure în fața celor cărora le-a dat viață și de marea răspundere pe care o poartă pe umerii săi. Dacă ne raportăm la Dumnezeu, El este Tatăl prin excelență, Părintele luminilor, de la Care pornește tot binele.

O casă fără copii este o casă pustie. Copilul este îngerul casei prin nevinovăția lui, un dar ceresc. Cu venirea copilului se revarsă în familie toate bucuriile și binecuvântările. Copiii sunt sănătatea mamelor, doctoria cea mai sigură pentru multe boli și neputințe femeiești. Părinții, prin nașterea și educația pe care o dau copiilor, se fac purtători de cruce, iar crucea este scara care duce la ceruri.

În timp ce Ludovic al XIV-lea, regele Franței (1643–1715), călătorea cu o corabie, s-a stârnit o puternică furtună. Primejdia

era mare, corăbierii își vedeau moartea în valurile spumegânde. Atunci, regele luă în brațe un copil din corabie și-l ridică spre ceruri, zicând: „Doamne, îndură-Te și ne scapă din această primejdie. Și dacă nu Te înduri de noi, că suntem păcătoși, ai milă măcar de acest copilaș nevinovat.” La această rugă, vântul se potoli, valurile se liniștiră, furtuna încetă, de parcă Iisus Hristos Însuși Și-ar fi întins mâinile spre valurile turbate, ca odinioară pe Marea Galileei.

Biserica

Creștinismul nu este o teorie sau un sistem filosofic, ci o viață trăită zi de zi cu Iisus Hristos. Creștinismul sste o religie a iubirii, a faptelor, nu a cuvintelor fără noimă, nu a discuțiilor nesfârșite, ci a practicii, a marilor realizări făcute de fiecare credincios în parte spre binele omenirii.

În Biserică și numai în Biserică Hristos a înmagazinat toate mijloacele de mântuire ale creștinului. Dumnezeu este peste tot, dar caută mai ales spre cele ce se săvârșesc în Biserică. Pentru că Biserica este locul special pentru rugăciune, este corabia mântuirii noastre din apele potopului nesfârșit al păcatului.

Biserica este izvorul nesecat al învățăturii lui Iisus Hristos. În ea se află depozitat tot tezaurul mântuirii noastre. Biserica este locul de unde creștinii, veacuri de-a rândul, au sorbit cu nesaț cuvintele sfinte și s-au împărtășit din harul și mila lui Dumnezeu. Din Biserică și-au luat întotdeauna cu evlavie hrana sufletească, ce întărește atât sufletul, cât și trupul. Biserica este și rămâne mama adevăraților creștini. Ea este aceea care însoțește pe om de la naștere până la moarte, îi alină durerile și se alătură bucuriilor credinciosului, iar la moarte îi întinde puntea de trecere de la această viață trecătoare la cea veșnică și fără de moarte.

Biserica este locul unde se spală de păcat haina sufletului. Ea ne oferă toate mijloacele de luptă împotriva păcatului, spre sfințire și spre mântuire. Biserica este aceea care primește la sânul ei pe tot omul ce crede în Iisus Hristos, în învățătura Sa dumnezeiască și respectă de bunăvoie organizarea ei canonică, cultică și harică.

La sfințirea unei biserici, Sfântul Duh, Sfințitorul, este prezent, iar sfântul căruia i s-a închinat biserica respectivă își ia asupra lui toată răspunderea și oricine se va ruga cu credință în biserică va primi răspuns. Ochii și urechile lui Dumnezeu sunt pururea deschise spre toți, dând fiecăruia după inima și după ruga lui.

Când ne aflăm în biserică, grijile lumești trebuie să înceteze. Pentru câteva ceasuri să domnească liniștea, ordinea și fiecare să fie călăuzit de conștiință, să fie stăpânit de prezența lui Dumnezeu. Silindu-ne spre aceasta, ne vom desfăta sufletește și ne vom folosi mult de prezența noastră în biserică.

Crucea

Toate se sfințesc prin Sfânta Cruce. De ea se îngrozesc diavolii, de ea se bucură îngerii. Iisus Hristos ne-a lăsat semn sfânt Crucea Sa, în numele căreia s-a făcut răscumpărarea noastră, împăcarea noastră cu Dumnezeu, mântuirea întregii omeniri, de la începutul și până la sfârșitul istoriei. Astăzi, după două milenii, oriunde ne vom duce, de vom străbate lumea în lung și în lat, vom vedea semnul Sfintei Cruci triumfând și strălucind și de toate neamurile pământului cinstit, împodobit și respectat cu toată buna-cuviință. Vom vedea lumea purtându-și crucea grea a suferințelor, a necazurilor, a lipsurilor de tot felul. Vom vedea lumea suferind cu răbdare și biruind tot prin răbdare. Crucea aceasta a suferinței, a răbdării, a slujirii lui Dumnezeu

și a aproapelui este crucea pe care Însuși Hristos a purtat-o și pe care trebuie cu orice preț să o ducem și noi, creștinii. Pentru cine nu voiește să-și poarte crucea cu dragoste până la capătul vieții alături de Hristos, ea îi este o povară, este cea mai mare greutate care-i apasă umerii, îi strivește trupul și îi pierde sufletul.

Sfânta Cruce mai simbolizează chinurile și durerile, uneori insuportabile, din viața noastră. Simbolizează piedicile de care ne lovim la tot pasul în viața noastră.

Fiecare dintre noi are o răspundere, are o misiune de realizat în această lume. Are o cruce pe umeri, după măsura și puterea lui, pusă de Dumnezeu, pusă de cei din jur, pusă de împrejurările prin care trece. Să cerem de la Dumnezeu putere și răbdare ca să o purtăm cu cinste, împlinindu-ne obligațiile și îndatoririle noastre cu toată dăruirea. Numai așa ne vom face vrednici de a urma pe Iisus Hristos. Numai așa vom răspunde cu cinste la chemarea Lui. Numai așa ni se va ușura greutatea vieții. Numai așa Îl vom simți pe El alături de noi, îndemnându-ne, ajutându-ne și ușurându-ne crucea. Dumnezeu, Care a prevăzut că neamul omenesc va avea de suferit prigoane, chinuri, boli, lipsuri nenumărate, greutăți de tot felul, ne va da răbdare sfântă și statornică, așa cum a făcut cu atâția alții.

Iisus Hristos, Care a biruit prin Cruce, împarte cu noi crucea, greul, necazul și suferința. De vom încerca să lepădăm această cruce, vom simți că povara ei ne apasă cu toată puterea, vom simți pe zi ce trece dureri mai mari, insuportabile, vom simți că viața e mai îngrijorătoare, că examenele vieții ne înspăimântă, că viitorul nu ne aduce nimic, vom simți din ce în ce mai mult că viața fără Dumnezeu și fără răbdare nu are sens.

Nu de cruce să ne lepădăm, ci numai de patimi, de păcate și de răutăți și cu toții să urcăm cu Iisus Hristos încet, dar cu

încredere, pe drumul vieții, spre Golgota, spre limanul ce ne poate salva în veșnicie.

Să nu ne lepădăm de greutate și de suferințe. Să nu lepădăm de pe umerii noștri crucea, ci să o ducem cu răbdare, ca să putem spune cu Sfântul Pavel: „Toate le pot în Hristos Iisus, Care mă întărește!” (Filipeni 4, 13)

Vechiul Testament, cu toate așezămintele sale, era ca o umbră a bunurilor viitoare, o asemănare pentru vremile de acum. Multe întâmplări de atunci aveau să întărească mai târziu adevărata cinste datorată lui Dumnezeu și mijloacele mântuirii poporului Său.

Într-un chip tainic, minunea cu cei mușcați de șerpi oarecând în pustie se repetă sub ochii noștri. Locul vechiului Israel l-am luat noi, creștinii, care ne numim noul Israel. Locul șerpilor veninoși din pustie l-a luat diavolul care, cu înșepăturile lui veninoase și viclene, înveninează pe creștini. Biserica creștină a luat locul lui Moise, ridicând în mijlocul poporului dreptcredincios Sfânta Cruce a lui Iisus Hristos. Tot creștinul mușcat de păcatul aducător de moarte scapă privind cu credință la Hristos răstignit pentru mântuirea lumii. Tot creștinul, fie cât de păcătos, poate scăpa din moartea păcatului dacă se spovedește cu sinceritate, dacă se hotărăște să rupă cu păcatul și dacă Îl primește pe Hristos cu credință și evlavie prin Sfânta Împărtășanie.

Sfânta Cruce este lemnul binecuvântat, pe care Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, a fost răstignit în Ierusalim, pe muntele Golgota. De atunci, crucea a devenit un simbol, un steag, un instrument glorios al creștinismului, o rușine pentru diavol și un semn de mântuire al creștinilor. Ce schimbare uimitoare! Pe cea mai mare crimă a omenirii Dumnezeu a transformat-o în cea mai strălucită victorie. Crucea pe care se sfârșeau în agonie criminalii, tâlharii și alți făcători de rele a devenit semnul de

adorare al creștinilor, ba mai mult, este semnul împăcării noastre cu Dumnezeu.

Dacă cel care înstrăinează, strică sau distruge un obiect de valoare este aspru pedepsit, cum vor scăpa nepedepsiți de Dumnezeu cei care hulesc și înjosesc Sfânta Cruce, semnul răscumpărării universale?

Sfântul Efreem Sirul, cunoscând marele folos al însemnării corecte cu Sfânta Cruce, ne îndeamnă: „Însemnează-te cu semnul Sfintei Cruci! Acoperă-te cu el ca și cu un scut! Nu înceta, creștine, a purta această armă în tot locul și în tot timpul. Nimic să nu faci fără să te însemnezi cu semnul Sfintei Cruci! Însemnează-ți toate membrele tale cu acest sfânt și minunat semn și de nimic nu te vei înfricoșa.”

Acest semn ne amintește de suferința lui Hristos, scumpul nostru Mântuitor, răbdată în locul nostru, căci scris este: „greșind robul, s-a bătut stăpânul”. Și nu unul oarecare, ci Stăpânul suprem, Cel căruia Îi datorăm existența.

Iertarea

Iertarea dată celui ce și-a greșit este un act eroic, este o cruce grea, pe care o putem duce numai privind cu încredere la Iisus Hristos Cel răstignit pentru noi. Cel ce nu vrea să ierte, cel ce își neglijează datoriile de om, acela leapădă crucea pusă de Hristos pe umerii săi.

Cum vrem noi să fim iertați de Dumnezeu, dacă nu iertăm celor ce ne greșesc nouă? În această situație ne ia gura pe dinainte, iar inima caută răzbunare. Atunci ar trebui să zicem: „Și nu ne ierta nouă greșalele noastre, precum nici noi nu iertăm greșiților noștri.” Altfel, ne osândim singuri când rostim „Tatăl nostru”. Suntem mai rău decât datornicul nemilostiv din Evanghelie. Acela cerea îndărăt numai banii datorăți; noi am vrea și sufletul fratelui nostru care ne-a greșit cu te miri ce! Pentru o lovitură,

dăm zeci de lovituri. Pentru o nedreptate, zeci de răzbunări. Pentru o jignire, ani de mânie și vrăjmașie.

Să nu uităm o clipă că judecata este fără milă pentru cei ce n-au făcut milă în viață. „Iertați, iubiți pe vrăjmașii voștri!” (Matei 5, 44), zice Mântuitorul. „Fiți buni unii cu alții și milostivi” (Efeseni 4, 32), ne învață Sfântul Pavel, care mai adaugă: „Dacă vrăjmașul tău flămânzește, hrănește-l! Dacă însetează, dă-i să bea, căci făcând așa, cărbuni de foc vei aduna pe capul lui.” (Romani 12, 20)

Aceasta trebuie să fie purtarea creștinului: iertarea. Iertarea este o floare rară, cu petale alese și parfum pătrunzător, ce odrăsleşte numai și numai pe tulpina viguroasă a dragostei. Pe această treaptă ajung foarte puțini dintre creștinii care doresc să imite pe Hristos.

Cel ce iartă dă dovadă de mărinimie, de spirit superior. Cine se stăpânește și uită jignirea, acela a smuls deodată din rădăcina orice urmă de vrajbă și de răutate. Cel ce iartă este de o mie de ori mai tare și mai nobil decât cel ce s-a răzbunat. În schimb, cine lovește sau se răzbună dovedește slăbiciune, dovedește că nu-și poate stăpâni instinctele cele josnice ale firii sale.

Valoarea omului

Omul este încununarea creației lui Dumnezeu. Ca atare, omul trebuie să asculte de glasul lui Dumnezeu, care este conștiința morală din el și, ca cel ce este înzestrat cu rațiune, să se silească să nu o nesocotească. Dumnezeu i-a dat omului frumusețe, rațiune, voință de acțiune și putere de muncă, să distingă binele de rău, să stăpânească peste toate vietățile pământului, să cunoască natura și să-i folosească darurile spre binele comun.

Numai omul este înzestrat cu rațiune și libertate deplină. Numai omul are posibilitatea de a crea ceva pe măsura lui, de a inventa, de a descoperi noi și noi resurse pentru înfrumusețarea și ușurarea vieții pământești.

Crearea omului de către Dumnezeu a avut drept scop fericirea omului și slava dumnezeirii. Iată menirea pentru care a fost creat: să slăvească pe Dumnezeu împreună cu îngerii și să realizeze binele prin toate mijloacele; să ducă o viață cumpătată, creștinească, pe măsura darurilor date omului de Marele Creator, iar nu să disprețuiască pe Dumnezeu, să distrugă frumusețea din jurul său și să-și slăbănogască sufletul și trupul.

Iisus Hristos a venit pentru reabilitarea omului la starea cea dintâi, pentru care a fost creat. Printr-o dragoste nețărmurită, pe care numai Dumnezeu o poate avea pentru omul căzut în păcat, a hotărât să-l facă din nou părtaș fericirii, să-l facă din nou prieten cu Sine, să-l scoată din ghearele păcatului, să-l ridice din prăpastia pierzării, să-l repună în demnitatea sa de om, să-l înfrățească cu îngerii, să-l mântuiască, adică, să-l aducă din nou la locul de unde a plecat cu atâta rușine, la început.

Omul prețuiește în fața lui Dumnezeu mai mult decât oricare alte vietăți, pentru că este creat după chipul și asemănarea Sa. Pentru om s-a creat lumea, pentru om Dumnezeu S-a făcut Om, pentru om S-a înălțat la ceruri, pentru om continuă lucrarea lui Dumnezeu în lume și astăzi, până la sfârșitul veacurilor.

Tot ce a făcut Dumnezeu a făcut pentru om, ca omul să-L slăvească, să-I fie recunoscător, ca prin tot ceea ce vede, omul să simtă și să-și amintească în permanență de existența Marelui Creator, de prezența lui Dumnezeu în orice colțișor de natură, ca omul să se poată ridica deasupra tuturor vietăților.

A-și folosi cineva talantul spre răul celorlalți este cea mai mare răzvrătire împotriva lui Dumnezeu.

Răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu îl coboară pe om la treapta cea mai josnică. Îl face nerecunoscător pentru marile binefaceri pe care Dumnezeu le-a revărsat și le revărsă asupra noastră.

Răzvrătirea îl pune pe om în rând cu diavolii. O, dacă am ști că această răzvrătire contra Marelui nostru Binefăcător lovește chiar în noi! Dacă am ști că prin această răzvrătire ne tăiem de bunăvoie firele ce ne leagă de Binefăcătorul nostru! Dacă ne-am da seama că prin această răzvrătire nu micșorăm cu nimic pe Dumnezeu, ci contribuim mai ales la răul nostru, la adâncirea prăpastiei dintre noi și Dumnezeu, atunci am înțelege marea datorie pe care o avem față de Binefăcătorul nostru. Vom vedea că nu ne ajunge timpul să-L slăvim. Nu am lăsa o clipă să treacă fără a fi închinată lui Dumnezeu. Nu am îndrăzni să primim îndemnurile celui rău de a ne răzvrăti împotriva Creatorului nostru.

Viața ni s-a dat în dar de la Dumnezeu. Orice clipă din viață este rânduită de Dumnezeu spre mântuirea noastră. Vremea trecută nu se mai întoarce, iar cea de mâine nu este sub stăpânirea noastră. Prezentul este acela care ne aparține în mod direct. De aceea, el trebuie să fie folosit din plin spre binele și spre mântuirea noastră.

Viața noastră este bogăția cea mai de preț, darul cel mai mare cu care ne-a învrednicit Dumnezeu. Acest dar trebuie restituit Stăpânului ce ni l-a dat, împodobit cu fapte bune, vrednice de numele ce-l purtăm, fie că suntem mireni, preoți sau călugări.

Știind că nu avem a trăi aici o veșnicie, că viața noastră este un abur care se arată o clipă și apoi piere, trebuie să ne agonisim merindele pentru viața veșnică, adică virtuțile, chezașie pentru ceasul mării socoteli. Cât mai este ziuă să lucrăm, căci îngerul morții poate veni oricând. Cât mai suntem în viață, călători spre patria cerească, să lucrăm cu frică și cutremur la mântuirea noastră. Virtuțile agonisite cu trudă de-a lungul călătoriei pământești sunt singurele care ne însoțesc pe drumul veșniciei, urmând să dea mărturie în fața Dreptului Judecător.

Creștinul

Creștinul, indiferent unde trăiește și ce muncește, indiferent cu ce se ocupă și ce starea socială are, să simtă că Dumnezeu i-a deschis larg ușa spre mântuire, încredințându-l că mântuirea este posibilă pentru fiecare dintre noi.

Noi, creștinii, nu trebuie să uităm o clipă de menirea noastră pe pământ. De unde venim și încotro mergem? Care este motorul sau forța care pune în mișcare acțiunile noastre? Voința! Prin ea putem împlini tot binele. De unde pornește această voință, cine o poate consolida, cine o pune în mișcare? Dumnezeu, Creatorul nostru, Semănătorul cel mare, Care ne-a înzestrat cu voință liberă. De aceea, nu voiește să forțeze pe nimeni, ci vrea ca de bunăvoie să-I deschidem ușa inimii, să-I facem locaș în ea, să pregătim terenul, ca sămânța Cuvântului Său să găsească bune condiții de încolțire, de creștere și să aducă rod însutit. Iar acest rod să ne aducă mântuirea.

Creștinul va trebui să folosească cu pricepere și răbdare armele de luptă împotriva celui rău. Creștinul va trebui să știe că orice păcat este un ghimpe care sângerează fruntea lui Iisus Hristos, un cui prin care răstignim a doua oară pe scumpul nostru Mântuitor. Creștinul va trebui să știe că păcatul este o

răzvrătire împotriva lui Dumnezeu, aidoma îngerilor răi de la începutul zidirii lumii. Păcatul este noroiul vâscos în care se odihnește, cu cea mai mare plăcere, diavolul, ca porcul în tină. Să nu ne răzvrătim împotriva părinților, împotriva celor mai mari decât noi și să nu îi disprețuim pe cei mai mici decât noi.

Cine neglijează lucrurile mici, cu siguranță că nu dă importanță nici lucrurilor mari. Numele de creștin implică răbdare, stăpânire de sine, bunăcuviință în relații, respect față de toată lumea și a răspunde cu bine la rău. Simțul acesta al buneicuviițe să nu ne părăsească. Dragostea să ne călăuzească pașii întreaga viață. Smerenia să ne fie frâu și măsură în cuvinte, iar rugăciunea să nu lipsească de pe buzele noastre.

Din câte religii există pe fața pământului, niciuna nu s-a ridicat până acolo încât să pretindă adepților săi să-și iubească vrăjmașii, așa cum învață creștinismul. Niciun întemeietor de religie n-a pus baza pe temelia de neclintit a iubirii, ca Iisus, eliminând forța și violența. Însă Iisus Hristos nu este un întemeietor de religie nouă, ci El a dat legii Vechiului Testament un nou avânt, un nou curs, a dus-o la desăvârșirea spirituală bazată pe iubire, pe iubirea lucrătoare. Creștinismul, în fond, este o religie a faptelor, a unei vieți ce trebuie trăită în Duh și în Adevăr, a unei vieți trăite pentru Iisus Hristos, în El și prin El.

Porunca iubirii vrăjmașilor ne-a dat-o Hristos pentru armonia pe care o dorește între oameni, pentru dragostea pe care vrea să întemeieze relațiile dintre noi. Flacăra iubirii de vrăjmași trebuie să pâlpeie nestins între oameni, luminând calea celor care încă nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă că fără dragoste nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu și a trăi printre oameni.

Tocmai aici este adevărata dragoste – să iubești pe cel ce te urăște, să ierți pe cel care-ți greșește, să îndrepti pe cel rătăcit, să ajuți pe cei din nevoi și lipsuri, fără ca ei să-ți poată întoarce vreodată binele făcut.

Pentru că, dacă iubim pe cei ce ne iubesc, dacă facem bine celor ce ne fac bine, dacă împrumutăm celor care ne împrumută sau facem un bine oarecare celui care are puțința de a-l întoarce, acest lucru nu are valoare creștină. Pentru că nu cere jertfă, osteneală, ci este un schimb. Iar aceasta nu atrage după sine nicio răsplată din partea lui Dumnezeu. Noi, creștinii, trebuie să depășim acest nivel și să ne silim după dragostea pe care ne-a învățat-o Dumnezeu. Trebuie să facem binele fără să așteptăm răsplată.

Nimic nu se câștigă fără trudă și osteneală. Dacă avem dragoste de Dumnezeu, să luăm aminte la nevoile celor din jur. Să considerăm unealta noastră de muncă, fie condeiul, ciocanul, bisturiul, lopata sau manualul de școală un material de jertfă, iar munca – o slujbă adusă lui Dumnezeu. Căci fiecare dintre noi suntem necesari la locul unde trăim, împreună lucrători cu Dumnezeu la înfrumusețarea lumii și la opera de mântuire a ei, prin munca, prin cuvântul și gesturile noastre.

Botezul este ușa de intrare în creștinism, investiția ca membru al Bisericii lui Hristos și dreptul de a purta numele lui Iisus Hristos, adică numele de creștin. Este adevărat că Hristos S-a botezat cu botezul Sfântului Ioan Botezătorul la vârsta de 30 de ani, dar nu s-a curățit prin aceasta, ci s-a încărcat cu păcatele noastre, ale întregii omeniri, pe care a venit să o mântuiască. Hristos n-a stabilit nicio limită de vârstă pentru botez. În schimb, a arătat marea importanță a botezului creștin, săvârșit în numele Preasfintei Treimi, necesitatea lui pentru toți, inclusiv pentru copii.

Tăierea împrejur din Vechiul Testament a fost o prefigurare a Botezului. Avraam s-a tăiat împrejur la vârsta de 99 de ani, dar s-a hotărât ca pe viitor acest act religios să fie aplicat în a opta zi de la naștere, iar cei ce nu se vor tăia împrejur să fie nimiciți. Dumnezeu nu a zis lui Avraam să se taie împrejur când vor fi maturi sau când vor avea 99 de ani, ca Avraam. Unii așa-zis creștini spun că botezul copiilor nu are valoare, căci ei nu știu când au fost botezați. Dar ne întrebăm: ce știa Isaac, pruncul lui Avraam, când a fost tăiat împrejur la opt zile de la naștere? Desigur, nimic. În schimb, știa tatăl și mama sa, plus nașii, care îl iau în chezășie.

Dacă Iisus Hristos spune: „lăsați copiii să vină la Mine” (Marcu 10, 14) de ce i-am oprit de la Sfântul Botez? Nu putem fi de acord cu cei care au stabilit botezul la vârsta de 30 de ani, deoarece nimeni nu știe ce poate aduce ziua de mâine. Este absolut necesar să se boteze și copiii, deoarece se spune: „ce este născut din trup, trup este și ce este născut din duh, duh este.” (Ioan 3, 6) Iar „trupul și sângele nu pot moșteni Împărăția lui Dumnezeu” (1 Corinteni 15, 50), cum spune Sfântul Pavel corintenilor. Botezul este nașterea în Duh și orice copil are nevoie de aceasta.

Să ne ducem cu mintea la începuturile zidirii lumii, când Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor, organizând materia și dându-i putere creatoare. La Botezul Domnului, Duhul Sfânt ia chip de porumbel ca să sfințească actul săvârșit asupra lui Iisus de Sfântul Ioan Botezătorul. Actul Botezului, de acum încolo, se va săvârși sub nemijlocita prezență sfințitoare a Sfântului Duh, până la sfârșitul veacurilor.

Așa cum apa spală toată murdăria, Sfântul Botez curăță pe om de toate păcatele. Apa înnoiește toate puterile trupului

însetat, pe când Sfântul Botez înviază puterile sufletești omorâte prin păcat. Apa este dătătoare de viață întregii creații, pe când Sfântul Botez naște la o viață nouă, duhovnicească, trăită cu Iisus Hristos, cu Tatăl ceresc și cu Duhul Sfânt, în veșnicie.

Pentru că Hristos a îngădit puterea iadului prin jertfa Sa, prin care toți credincioșii sunt feriți de cursele celui rău, creștinii caută cu toată grija să păzească neîntinată haina Sfântului Botez, nealterată de păcat și, mai ales, de credințe greșite. Dar pentru că ne lipsesc statornicia în răbdare și curajul de a ne opune ispitelor și meșteșugirilor diavolești, așa cum au făcut toți sfinții, ne-a rămas a ne curăți sufletul prin lacrimile căinței și prin mărturisire sinceră la duhovnic. Așa ne facem părtași fericirii psalmistului: „Fericit bărbatul căruia nu-i va socoti Domnul păcatul.” (Psalmi 31, 2)

De unde putere de convingere atât de mare a Apostolilor și a ucenicilor lor după ieșirea la propovăduire? Creștinismul venea cu ceva nou. Acel nou era iubirea, era forța de neînving a dragostei. Era propovăduirea unui Dumnezeu al iubirii, Care ne iubește pe toți fără margini, Care dorește ca toți să se mântuiască, Care iartă fără condiții și e Părinte tuturor oamenilor, indiferent de rasă și naționalitate.

Frate creștine! Crezi tu că Hristos a înviat? Vei învia și tu! De nu crezi, zadarnică este credința ta, zadarnică este viața ta, zadarnică este străduința ta, căci fără acest fruct al Învierii nu este viață. Hristos a înviat, omorând moartea. Celor ce-L cunosc pe El îi trece prin moarte la viață veșnică. Să ne silim să-L identificăm, să viem Lui, să fim scoși din moarte la viață, unde Îl vom cunoaște față către față, bucurându-ne de acele bunătăți pe care „ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (1 Corinteni 2, 9), dar pe care le-a gustat

și Sfântul Pavel când a fost răpit până la al treilea cer. Nu putem rămâne indiferenți la asemenea chemare și întâlnire. Și nici nu există stare pe loc în viața noastră; ci călătorim fără încetare pe drumul veșniciei, fie că vrem, fie că nu, fie că recunoaștem bunătatea lui Dumnezeu, fie că Îl defăimăm prin cuvintele și faptele noastre.

Creștinul este imitatorul lui Iisus Hristos, căci poartă numele Lui. Mântuitorul, când era răstignit pe Cruce, nu a spus: „Sfârșitu-s-a!” ci „Săvârșitu-s-a!” (Ioan 19, 30), adică lucrul pe care Mi L-ai dat să-l fac, l-am săvârșit, l-am împlinit. Așa trebuie să fie viața noastră, o permanentă trăire cu Dumnezeu, în Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Ca atunci când ne va sosi ceasul plecării hărăzit de pronia divină, să putem spune și noi cu prorocul David: „Gata este inima, Dumnezeule, gata este inima mea!” (Psalmi 107, 1) Sau să-l imităm pe Sfântul Apostol Pavel: „Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui.” (2 Timotei 4, 7–8)

Mucenicii

Nu se poate spune în cuvinte grozăvia și cruzimea chinurilor la care au fost supuși creștinii în perioada persecuțiilor: pierderea serviciului, a dregătoriilor, a averilor, munci și bătăi de o cruzime inimaginabilă, răstignirea, tăierea capului, arderea pe rug, aruncarea la fiarele sălbatice în circuri, înecul, temnițe grele și prelungite, arderea în cazane cu plumb topit, aruncarea în groapa cu var și multe altele. Însă toți mucenicii au răbdat cu bărbăție, întăriți ca o stâncă în credința lor, încălziți cu focul iubirii de Dumnezeu, Care le-a dat putere să sufere chinurile cu eroism și cu o seninătate nemaîntâlnită. În suferința lor

își păstrau bunătatea, blândețea, dragostea pentru cei care îi chinuiau, mulțumindu-le chiar că le-au dat prilej să sufere pentru Dumnezeu lor.

Având o credință de diamant, suferința lor a fost sublimă. Chipul lor era de o seninătate nemaîntâlnită, căci Îl aveau ca model pe Hristos, care nu S-a văitat, nici nu a strigat și nici nu S-a împotrivit răstignirii, deși era fără de vină. A suferi cu ură în inimă, a primi lovituri cu disprețul pe buze, a muri blestemând sau ocărând înseamnă neputință sau disperare.

Dar Hristos a suferit din dragoste, o dragoste fără margini, ca să ne mântuiască pe noi. Tot așa și mucenicii au răbdat cu blândețe și plini de dragoste pentru cei care îi prigoneau sau îi chinuiau, mulțumindu-le chiar că le-au dat fericita ocazie să sufere pentru Hristos.

Astăzi, pentru a ne asemena și noi mucenicilor, putem înlocui chinurile lor prin răbdarea noastră, prin bunăcuviința și dragostea noastră, prin faptele bune, printr-un sfat bun dat la momentul potrivit. Respectând posturile, cinstind părinții, educând copiii în frica lui Dumnezeu și în dragostea pentru munca cinstită, mergând la biserică, măsurându-ne gesturile și vorbele îi bucurăm pe îngeri și pe sfinții dinaintea noastră. Dumnezeu nu ne cere mare lucru. Să facem măcar ceva, ca să putem spune în fața lui Dumnezeu cu îndrăzneală că nu am fost nepăsători față de mântuirea noastră, față de cei din jur și față de El.

Viața monahală

Desăvârșirea creștină constă în unirea cu Dumnezeu prin dragoste, „care este legătura desăvârșirii” (Coloseni 3, 14), fiindcă dragostea unește toate virtuțile între ele și pe toți credincioșii cu Dumnezeu. Căci „cel ce rămâne în dragoste, rămâne

în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el” (1 Ioan 4, 16). Spre această desăvârșire țintește monahul, atras de îndemnul Mântuitorului adresat tânărului bogat: „De vrei să intri în viață, păzește poruncile”, iar „dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde toate câte ai, dă-le săracilor, apoi vino și urmează Mie” (Matei 19, 17, 21). Așadar, pe lângă respectarea poruncilor obligatorii pentru toți creștinii, monahul și-a asumat de bunăvoie, în plus, sfaturile evanghelice, care nu obligă, ci condiționează: dacă voiești. Dar odată voturile monahale depuse în fața Sfântului Altar devin obligatorii, categorice. El se dedică pe sine integral lui Dumnezeu, dă tot ce are, tot ceea ce este: trup și suflet. Monahismul este o vocație lăuntrică, o chemare ce implică răspundere personală.

Sfântul Ioan Scărarul ne spune clar: „monah este acela care în trup material fiind, petrece în treapta, rânduiala și starea ființelor netrupești, adică a îngerilor.” De aceea, pe un monah trecut în rândul sfinților, Biserica îl laudă numindu-l „înger pământesc și om ceresc”. Tot Sfântul Ioan Scărarul completează: „monah este acela care se ține numai în hotarele și cuvintele lui Dumnezeu în toată vremea. Monah este acela care și-a făcut trupul neîntinat, gura curată și mintea luminată.”

De tăria hotărârii noului începător depind sporul și urcușul spre îmbunătățire, căci omul hotărăște și Dumnezeu orânduiește, și cel ce voiește a spori în cele duhovnicești are nevoie de multă strădanie. Va trebui să nu uităm nicio clipă căldura zelului, hotărârea și scopul ce ne-au determinat să intrăm în mănăstire. Totdeauna să fim preocupați de mijloacele care ne duc la desăvârșire, cu nădejde în ajutorul lui Dumnezeu, prin lepădarea de omul lumesc și îmbrăcarea în cel duhovnicesc. În fiecare zi să înnoim făgăduința noastră și să ne aprindem cu râvna de a continua deprinderile cele bune. Să nu fim niciodată

fără îndeletnicire: citește, scrie, studiază, roagă-te, cugetă cele duhovnicești sau lucrează cu mâinile spre folosul obștesc, ca pentru Dumnezeu, cu toată dragostea, căci spune Ava Dorotei: „Ai văzut pe fratele tău? Ai văzut pe Dumnezeu.”

Iubirea sau dragostea adevărată, în duhul descoperit de Dumnezeu în Iisus Hristos, este dăruire, reciprocitate, plinătate de viață, ce se cere împărtășită semenilor. Dacă, prin forma exterioară, se pare că monahul fuge de lume, desconsiderând-o, prin dăruire și slujire plină de jertfă el îmbrățișează lumea întreagă. El a renunțat la toate legăturile cu lumea ca să se poată dărui total lumii, se face altar viu și jertfă totodată, pentru ca să unească pământul cu cerul și să coboare cerul pe pământ.

Rugăciunea este plugăria sufletului, o respirație continuă, care nu trebuie să înceteze niciodată. Alături de rugăciune, Sfinții Părinți pun totdeauna și munca. Căci aceasta cultivă rațiunea, oțelește voința, înalță sentimentele, zămislește răbdare, smerenie, spirit de sacrificiu, conștiinciozitate, bărbăție, responsabilitate, stăpânire de sine. Munca și rugăciunea sunt ca doi plămâni prin care respiră viața duhovnicească.

Sfântul Simeon Noul Teolog recomandă monahului tăcerea, ca neosândire a altora, sau pentru a nu sminti frații la rugăciune ori în timpul când se citește la masă, știut fiind că au să dea seamă de orice cuvânt deșert sau fără rost; ascultarea necondiționată, pentru a-l feri de lenevire; răbdarea, încununarea virtuților creștine; înfrânarea, ca adăpost de războiul patimilor; rugăciunea cu lacrimi; smerenia, de care se minunează îngerii, și cugetarea la păcatele proprii, ca frână în calea continuării altor rele. Pe măsură ce monahul se depărtează de păcate, se apropie de Dumnezeu.

Așadar, continua reculegere, iubirea retragerii, o atenție sporită asupra vorbelor, cugetărilor și simțurilor, păzirea a toată rânduiala obștii, împlinirea pravilei monahale și a celor mai

umile ascultări, răstignirea desăvârșită a patimilor ne vor scuti de multe și mari ispite.

În mănăstire este locul unde creștinul se încearcă pe sine ca aurul în cuptor. Nu e lucru puțin a vieții în mănăstire și a rămâne credincios până la sfârșit. Însă nu rasa și tunsoarea îl fac pe monah, ci lepădarea omului lumesc și îmbrăcarea în cel duhovnicesc, precum și răstignirea desăvârșită a poftelor. Cel ce în mănăstire caută altceva, iar nu pe Dumnezeu și mântuirea sufletului său, nu va găsi decât necaz și durere. Nici nu va rămâne în pace multă vreme cel ce nu se va nevoi a fi mai mic și tuturor supus.

Lupta pentru desăvârșire este continuă, toată viața: în necazuri și în suferințe, în răbdare și credință stau ascunse făgăduințele, slava și obținerea bunurilor cerești, după cum în sămânța aruncată sub brazdă se ascunde rodul. Ispitele înalță pe cei statornici și doboară pe cei mândri și șovăielnici. Cei ispitiți nu trebuie să se mârhească, ci să socotească mai de preț sărăcia decât bogăția, postul decât desfătarea, ocară decât slava și lupta decât lașitatea. Monahul să nu gândească lucruri mari despre sine, ci doar să iubească și să lucreze pe măsura puterii ce i s-a dat.

Pornind de la învățătura Mântuitorului, că „Împărăția cerurilor se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mâna pe ea” (Matei 11, 12), marele ascet al monahismului primar, Sfântul Macarie Egipteanul, prezintă o parte din lupta monahului, astfel: „Apropiindu-se cineva de Domnul, se cuvine, mai înainte de toate, să se silească a face binele, chiar dacă inima sa nu vrea acest lucru. Să se silească să iubească, chiar dacă nu are în el iubire. Să se silească să fie blând, chiar dacă nu are în el blândețe. Să se silească să fie îndurător și să aibă inimă milostivă, chiar dacă nu are în firea lui aceste însușiri. Să se silească să fie îndelung răbdător atunci când este disprețuit, iar când este batjocorit, să nu se indigneze.

Să se silească spre rugăciune, chiar dacă îi lipsește rugăciunea duhovnicească. Văzând, deci, Dumnezeu, pe unul că așa se luptă și vine cu sila împotriva voinței inimii sale către Domnul, îi va da adevărata rugăciune a Duhului, îi va da iubire adevărată, blândețe adevărată, îndurare a inimii și bunătate adevărată, într-un cuvânt, îl va umple de roadele Duhului. Cel ce zilnic se silește să stăruie în rugăciune, acela se aprinde de o dragoste sfântă și de un dor fierbinte față de Dumnezeu. Roagă-te cum poți! Dar roagă-te adeseori, că din deasa rugăciune omul începe a se învăța rugăciunea cea adevărată... Cei ce doresc liniștea, să știe că adevărata liniște o dă stăpânirea gândurilor din inimă... iar piscul tuturor virtuților este ascultarea fără cârtire.”

Dacă prin stăruință se câștigă Împărăția lui Dumnezeu, să avem convingerea că nimic nu e îndeajuns din cele ce am putea face spre a o merita. Totuși, Domnul ne dă cele mari pentru puțină noastră osteneală săvârșită cu mult dor după El. Căci „puțin necaz suportat pentru Domnul e mult mai mult decât o faptă bună săvârșită fără necaz și efort”, ne încurajează Sfântul Isaac Sirul.

Celor ce uită uneori scopul îmbrățișării vieții monahale, le aducem aminte atenționarea Sfântului Teodor Studitul, marele îndrumător al vieții de obște: „Orice abatere de la rânduiala monahală a vieții de obște, orice lăsare, orice lenevire și neînsemnată părăsire a datoriilor și a pravilei vatămă pe monah, așa cum picătura de apă găurește piatra cea mai tare, dacă neîncetat cade pe dânsa. Somnul prea mult, mâncarea neîngăduită, canonul neisprăvit sau amânat, împotrivirea către cei mari, gândurile rele și murdare, precum și ispitele trupului nerespinse la timp rod voința și trezvia, așa cum roade cariul trunchiul copacului.”

Pentru a întreține mereu trează atenția și a spori în fapte vrednice chemării noastre, mult ajută cugetarea la moarte și a celor ce urmează dincolo de mormânt, întrebându-ne mereu cine suntem, unde suntem, pentru ce suntem și spre ce ne îndreptăm.

Făgăduindu-se să trăiască toată viața în feciorie, neagoniseală și ascultare desăvârșită, monahul, în mod liber, se face un dar lui Dumnezeu, primind prin aceasta un caracter sacru. Râvnă către fapte bune și sârguință au toți, dar dacă nu-i statornicie până la sfârșit, atunci e ca focul de câlți, care se aprinde puțin, apoi se stinge. Atunci să înceteze nevoințele, când se va sfârși trupul. Sfârșitul încununează viața omului. Monahul va trebui să fie mereu conștient de cine s-a lepădat, Cui s-a făgăduit și de Cine s-a apropiat, căci la înfricoșătoarea judecată va primi răsplată nu după cum a făgăduit, ci după cum a împlinit cele ce a făgăduit.

Pentru a progresa în viața duhovnicească, monahul trebuie să înnoiască în fiecare clipă momentul eroic de la început. Odată ce a pus mâna pe coarnele plugului, să privească numai înainte, căci altfel, dacă se uită înapoi cu regret, se preface în stâlp de sare, ca soția lui Lot, și nu-i vrednic de Cel căruia s-a făgăduit.

Treptele urcușului spre desăvârșire, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, sunt următoarele: credința, frica de Dumnezeu, înfrânarea, răbdarea și îndelunga îngăduință, nădejdea, nepătimirea și iubirea. Credința întărește rațiunea, care are rolul de ocârmuitoare. Frica de Dumnezeu este frână în calea păcatului și îndeamnă la un progres neîncetat pe calea binelui, prin meditarea permanentă la Dumnezeu și la judecata din urmă. Înfrânarea este esența voturilor monahale și se referă la stăpânirea oricărei porniri pătimase, egoiste. Și pentru că lucrurile bune cu osteneală se câștigă și cu durere se împlinesc, este nevoie de

răbdare și îngăduință, de dăruire și jertfă întreaga viață. Căci viața nu se prețuiește după durata ei, ci mai ales după intensitatea cu care este trăită și după roadele ei. Această mucenicie continuă a tăierii voii cere statornicie, dăruire de sine și luptă, căci tot ceea ce este nobil, curat și sfânt nu izvorăște decât de acolo unde există dăruire și jertfă. Ajuns la nepătimire și înzestrat cu nădejde, însușindu-și blândețea, sufletul monahului se îmbracă apoi în mantia largă a smereniei.

Statornicia este terenul care înlesnește calea spre desăvârșire, un teren propice pentru practicarea voturilor monahale prin tăierea voii, răbdare și smerenie. Numai pe piatra statorniciei poate zidi Dumnezeu casa sufletului nostru. Statornicie în rugăciune, în lupta împotriva patimilor, dar mai ales în răbdare în mănăstirea în care ne-a chemat Dumnezeu. Adesea, statornicia este leacul cel mai bun pentru patimile de tot felul. Toate pricinile care ne izgonesc din mănăstire în mănăstire le vom afla oriunde, și „dacă îți vei asculta gândurile tale, nici toată lumea nu-ți va ajunge ție ca să umbli”, fără să te folosești, spune un părinte în *Pateric*. Iar un altul spune că „monahul ce se mută dintr-o mănăstire în alta se aseamnă cu animalul ce aleargă de la o pășune la alta.” Sfântul Efreem Sirul sfătuiește: „Să nu umblăm din loc în loc, ci să-și cerceteze fiecare mai întâi gândul, de ce vrea să plece de la locul lui în care s-a făgăduit a petrece, ca nu cumva să fie de la diavolul, și să-l înlăturăm prin smerenie și prin răbdare.”

Supunerea și ascultarea se încununează prin cununa muceniciei, căci a-și tăia cineva voia sa și a face voia proestosului are atâta preț înaintea lui Dumnezeu ca și când și-ar vărsa sângele pentru Hristos, ne încredințează Sfântul Teodor Studitul. Cununile sunt ale celor ce biruiesc, iar biruința se dobândește prin răbdare. „Prin răbdarea voastră veți câștiga sufletele voastre” (Luca 21, 19).

Întreaga experiență a părinților dă mărturie că statornicia este o virtute de căpătâi pentru monah și că nu locul este piedică în sporirea duhovnicească, ci patimile dinlăuntru – fie trupești, fie sufletești –, precum și lipsa de bărbăție și de smerenie.

A întrebat cineva pe Sfântul Antonie cel Mare: „Ce, păzind eu, voi plăcea lui Dumnezeu?” Răspuns-a: „În orice loc vei șede, să nu te muți degrabă.” A fost întrebat Ava Ammona: „Care este calea cea strâmtă și îngustă?” Răspuns-a: „Să-și taie cineva voile sale pentru Dumnezeu.” Cu cât monahul se va depărta de el însuși, prin lepădarea deplină a voii sale, cu atât se va putea apropia de Dumnezeu. Zis-a un bătrân: „Dacă în locul unde este cineva se va strădui să facă vreun bine și nu va putea, să nu socotească faptul că în alt loc va putea să-l facă.” Un altul: „De și se va întâmpla ispită în locul în care locuiești, să nu lași locul în vremea ispitei. Iar de nu, oriunde vei merge, vei afla înaintea ta lucrul de care fugi.” Un altul: „Precum pomul, răsădindu-se de mai multe ori, nu poate să aducă roadă, așa și monahul, mutându-se din loc în loc, nu poate săvârși vreo faptă bună.”

Sfântul Ioan Scărarul îl ferecește pe monahul preocupat de mântuirea sa, statornic, răbdător și smerit, care și-a omorât până la capăt voia sa și și-a predat grija de sine învățătorului său în Domnul. Acesta este ca „un pom răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa și frunza lui nu va cădea” (Psalmi I, 3).

Creștinul, dar mai ales monahul, își trăiește viața privind-o în plinătatea ei, adică de la naștere până la moarte, dar mai ales dincolo de mormânt, în veșnicia spre care toți ne îndreptăm, fiindcă nu avem aici cetate stătătoare, ci pe cea viitoare o căutăm.

Monahul este un om născut din nou, care pășește neîncetat pe drumul virtuții, plin de credință și de nădejde în Dumnezeu,

îmbrăcat în smerenie și ascultare, ostenind statornic în rugăciune și muncă, plin de iubire față de oameni, din care izvorăște slujirea sa jertfelnică.

În viața monahală, ascultarea, fecioria și sărăcia de bunăvoie se întregesc și se completează reciproc. Cine a călcat ascultarea, a călcat și celelalte două voturi, care nu se pot realiza și menține decât numai prin primul.

Monahul este un martir de fiecare zi. În locul martirajului de scurtă durată din timpul persecuțiilor, el se retrage departe de zvonurile și zgomotul lumii, luptând împotriva deșertăciunilor ei, pentru dezrobirea sufletului de patimi, și împotriva ispitelor amăgitoare întinse de duhul întunericii. În această luptă are nădejdea că harul dumnezeiesc îl întărește să ajungă la nepătimire prin întreaga osteneală liber asumată. Mucenicul-monah îmbracă peste armura athletică mantia călugărească. Întreaga viață luptă cu râvnă să se mențină pe calea evanghelică; martir zi și noapte, martir în cuvânt, martir în comportare, martir în trăire.

Vei deveni un bun călugăr atunci când vei căuta să nu te ambiționezi când cineva te laudă și să nu te superi când cineva te ocărăște, chiar pe nedrept.

Este bine să știm ce se cere unui monah: să se înstrăineze de familie, de prieteni, de rude și să aibă tată pe Dumnezeu, Biserica de mamă și pe cei din jurul său, toți, frați în Iisus Hristos. În această postură el este mult mai liber, munca este mai ușoară și bucuriile duhovnicești sunt mult mai mari. Așa spune David: „Tatăl meu și mama mea m-au părăsit, dar Domnul m-a luat” (Psalmi 26, 16).

Toate sunt bune, dar nu toate folosesc. Monahul să folosească toate mijloacele și armele pentru răstignirea patimilor și a pornirilor rele din el. Temeiul vieții monastice este stăpânirea de sine, care constă într-o dreaptă cumpătare, în satisfacerea rațională și nevinovată a trebuințelor vieții. Asceza aceasta, care este o tendință continuă spre desăvârșire, presupune o luptă cu tine însuși, cu patimile, în scopul a depărta răul și a face loc virtuților, care sunt naturale firii omenești. Fără îndoială, cel sărac de bunăvoie se poate îngriji mai ușor de curăția și de înălțarea sufletului său. A-și înăbuși cineva propriile patimi ale firii răzvrătite este un mare lucru. A se lepăda cineva de orice mângâiere, începând cu viața casnică și până la cea mai îndepărtată prietenie, este cu adevărat o jertfă neobișnuită, care se încununează ca și mucenicia. O viață sfântă se dobândește prin răbdarea a toată defăimarea, durerea și umilința. Fără lepădarea de sine nu este posibilă smerenia; fără smerenie nu este supunerea ascultării; fără ascultare nu se poate concepe viața monahală, căci fără ascultare nimeni nu află calea spre mântuire.

Precum sculptorul, vrând să cioplească în piatră sau în lemn chipul unui om, dă la o parte cu dalta bucățile de prisos și conturează trăsăturile chipului, tot așa, asceza creștină elimină tot ce este nefolositor sau păgubitor și scoate la lumină liniile chipului lui Iisus Hristos, în însăși făptura sa. Cum chipul lui Iisus Hristos este asemenea nouă, afară de păcat, înseamnă că asceza creștină cuprinde, pe de o parte, lupta împotriva păcatului, pe de alta, efortul depus spre realizarea virtuților ce strălucesc desăvârșit în persoana lui Hristos. Departe de noi gândul ca astfel să facem rău trupului, căci scopul ascezei este eliberarea firii de sub robia păcatului și dezvoltarea a tot ceea ce este pozitiv, frumos, nobil, bun și înalt în ființa omenească.

Marii părinți ai monahismului creștin hotărâsc ca îndeletniciri de frunte ale monahilor rugăciunea și munca. Practicate cu dragoste, ele devin mijloacele principale pentru înduhovnicire și desăvârșire. Acestea sunt cele două aripi care îl ridică pe monah din sfera josniciei și a patimilor spre contemplarea lui Dumnezeu. Ele formează „calea împărătească”, singura care conduce la desăvârșire. Munca este o condiție obligatorie pentru mântuire, deoarece însăși mântuirea este o muncă, un efort continuu, o alergare spre „șinta dumnezeieștii chemări de sus” (Filipeni 3, 14), prin colaborare permanentă și vie cu harul divin.

Monahul, făgăduindu-se să trăiască toată viața în feciorie, neagoniseală și ascultare, în mod liber și conștient, se face darul lui Dumnezeu. Istoria monahismului ne dovedește cu prisosință ce au însemnat monahii pentru Biserică și pentru civilizație. Dacă Biserica n-ar fi avut elita vieții monahale, greu de spus dacă ar fi ajuns acolo unde este astăzi, ca învățătură dogmatică și ca trăire practică. Când primejdia persecuțiilor păgâne amenința viața creștină, monahii ieșeau din retragerea lor și îndemneau credincioșii să rămână statornici în credință. Toate ereziile din epoca marilor dispute teologice (325–787) au fost combătute și înfrânte prin smeriții monahi. Toate luptele în adevăratul duh creștin, creațiile artei bisericești, cărțile de slujbă cu rânduiala lor îngerească, podoaba Bisericii, toate se datorează monahismului. Dragostea față de aproapele a determinat ca în Pontul Asiei Mici să se ridice primele spitale pe lângă mănăstiri, venind în ajutorul omenirii suferinde. Grija plină de iubire față de cel sărac, flămând, bolnav sau în primejdie de a-și pierde credința i-a determinat pe monahi să se îngrijească să aline atât durerile trupești, cât și pe cele sufletești. Mai ales la români, mănăstirile au fost cele dintâi focare de cultură, fortărețe ale Ortodoxiei, unde s-au păstrat moralitatea și cultura acestui popor. Primele școli

românești apar în jurul bisericilor și în incintele mănăstirilor, la fel și primele spitale. Primii istoriografi, cronicari, dascăli, duhovnici sunt recrutați din mijlocul monahilor, care au știut să slujească semenilor ca lui Dumnezeu Însuși.

Starețul

După învățătura Sfântului Ioan Scărarul – care a fost stareț la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai, după ce mai întâi a pusnicit 40 de ani în pustiul Tola – păstor sau stareț este acela care poate îndrepta prin nerăutate, sârguință și rugăciune întreaga obște. Sfântul Ioan așază îndreptarea prin cuvânt în planul doi, fiind în acord cu ce spun Sfinții Părinții: cuvintele lovesc în urechi, iar exemplul viu merge la inimă și aduce rod. Părintele Stareț Iachint Unciuleac ne spunea că: „vorba sună, fapta tună”. Exemplul viu este cel mai bun pedagog, care învață în tăcere și cu putere. „Învață virtutea cu cuvântul, dar propovăduiește cu viața”, spune Scărarul. Iar Sfântul Pavel își îndeamnă ucenicul, pe Timotei: „Stăruiește cu timp și fără timp” (2 Timotei 4, 2), căci făcând aceasta și pe tine te vei mântui, și pe cei ce te ascultă.

Îndreptarea, propășirea duhovnicească dintr-o mănăstire se pot face numai prin sârguință și prin rugăciune neîncetată, atât din partea obștii, cât mai ales din partea starețului. Acesta are nevoie să ceară de la Dumnezeu nerăutatea lui Moise, răbdarea lui Iov, blândețea lui David, înțelepciunea lui Solomon și a marilor lucrători ai monahismului creștin, tăria mucenicilor și pricepere în împlinirea sarcinilor care îi ies în cale.

De regulă, noii începători se prezintă la mănăstire având multă evlavie și credință. Pentru a menține și a spori în continuare aceste însușiri este nevoie de răbdare, dragoste și tact pentru îndrumarea și formarea lor duhovnicească. O grijă deosebită

apasă pe umerii celor care au primit sarcina grea de povățuitor duhovnicesc. Aceștia trebuie să fie cu experiență îndelungată și cu o viață îmbunătățită și să îi capteze pe novici prin exemplul viu, care este cel mai bun mijloc de educație, nu să-i constrângă. Astfel, începătorii vor deveni cu adevărat convinși de sensul și de frumusețea vieții monahale.

Ascultarea

Nu este lucru mai potrivit pentru dezvoltarea personalității duhovnicești sau alt chip desăvârșit pentru mântuire decât să lași egumenului și duhovnicului veșnicia sufletului tău.

Ascultarea nu trebuie privită ca o înfrângere sau o subjugare, pentru că cel ce se supune ia el însuși această hotărâre în privința sa. Ascultarea nu-i diminuează demnitatea. Monahul vrea să-și dovedească ascultarea sa de Dumnezeu prin ascultarea de un duhovnic sau stareț. Ascultarea stă la baza vieții monahale și din ea se naște smerenia, temelia tuturor virtuților. Este de neconceput viața monahală fără ascultare și fără smerenie. Monahul ascultă pentru că vrea să asculte, să se lepede de egoism. În fiecare clipă, el se face disponibil pentru ascultare, deoarece, cum spune Sfântul Ioan Scărarul, „desprinderea de lume și lepădarea voii proprii (înstrăinarea și ascultarea) urcă pe monah ca și cu două aripi la cerul nepătimirii”. Și continuă: „Cel ce a renunțat cu desăvârșire la toate cele ce i se par bune, a ajuns deja la capătul drumului duhovnicesc, pe care a început să umble, căci ascultarea este neîncrederea în toate lucrurile, chiar și în cele bune, până la sfârșitul vieții.” Ascultarea a înviat morți, pe lângă multe alte semne și minuni. Întreaga tradiție patristică mărturisește că ascultarea este prima faptă bună a monahului.

Ce este, de fapt, ascultarea? Ascultarea este tăierea voii proprii. Această tăiere a voii proprii încununează pe monahi

ca pe mucenici. O mucenicie de bunăvoie, un martiriu alb. Martiriul însângerat al mucenicilor s-a petrecut într-o perioadă scurtă, pe când martiriul alb al monahilor este pentru toată viața. Scărarul arată și roadele acesteia: „Precum pomii clătinați de vânturi își adâncesc rădăcinile, așa și cei ce petrec în ascultare dobândesc suflete tari și solide.”

Disciplina și, în special, ascultarea nu sunt porunci oarbe, ci sunt roade ale unei convingeri și acceptări libere. În *Pateric* ni se spune că îngerul Domnului numără pașii făcuți în ascultare. Ne minunăm, astăzi, de ascultarea necondiționată a monahilor din primele veacuri creștine. Cel care a câștigat-o va fi ascultat de Dumnezeu și cu îndrăzneală va sta înaintea Lui. Dacă e ascultare, este și smerenie; dacă e smerenie, Dumnezeu dă rugăciune.

Avraam devine, prin ascultare, părinte al multor neamuri și prin el s-au binecuvântat toate semințiile pământului.

Prin ascultare, Lot scapă de flăcările care au mistuit Sodoma și Gomora, fugind în Sigor.

Prin ascultare, Moise a scos pe poporul evreu din Egipt și, după multe peripeții, l-a dus în pământul făgăduinței.

Prin ascultare, David este luat de la turma oilor și pus să conducă în frică de Dumnezeu poporul ales.

Prin ascultare, Daniel prorocul este scăpat din dinții leilor și hrănit în chip minunat de prorocul Avacum.

Sfânta Fecioară Maria, prin ascultare și supunere, devine Maica lui Iisus Hristos, cea mai mare cinste hărăzită vreodată de Dumnezeu unei femei. Ea a răspuns simplu, dar cu profundă smerenie și cu mult înțeles: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!” (Luca 1, 38)

Tot prin ascultare, bătrânul Iosif scapă de la moarte pe pruncul Iisus, ascunzându-se în Egipt până la trecerea prigoanei.

După moartea lui Irod, din nou face ascultare de Dumnezeu, când i se spune: „Scoală-te și du-te în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau sufletul Pruncului” (Matei 2, 20). Nu era atât de simplu în zilele acelea să parcurgi drumuri îndepărtate și necunoscute, lipsite de siguranță, să petreci între străini, având și grija unui nou-născut, dar s-a supus, căci așa îi porunca Dumnezeu.

Ascultarea de Dumnezeu, de părinți, de educatori și de preoți, supunerea față de cei mari și smerenia față de cei mici sunt cea mai frumoasă podoabă a noastră, a creștinilor, cu atât mai mult a monahilor, având exemplul, întâi de toate, pe Iisus Hristos.

Neascultarea, însă, ne îndepărtează de Izvorul vieții și ne aruncă în întuneric. Să ne ducem cu mintea la începuturile lumii, când Lucifer se răzvrățește împotriva lui Dumnezeu și în aceeași clipă cade din strălucirea sa în adânc, trăgând după sine a treia parte din îngeri, care au devenit duhuri întunecate.

Să ne gândim, apoi, la protopărinții neamului omenesc, Adam și Eva, așezați de Dumnezeu în raiul desfătării, care prin neascultare au fost izgoniți din el, Dumnezeu punând un heruvim cu sabie de foc ca să păzească intrarea. Prima neascultare, a lui Lucifer, a clătinat cerurile, iar a doua neascultare, a lui Adam, a închis raiul.

Neascultarea soției lui Lot o prefăce în stâncă de sare, care și astăzi stă mărturie grăitoare pentru noi.

Neascultarea regelui Saul a dus la înlăturarea sa de la conducerea poporului ales și la trimiterea asupra lui a unui duh rău, spre chinuire.

Neascultarea prorocului Iona a făcut să fie aruncat în valurile mării și înghițit de un pește uriaș, în al cărui pântec a stat trei zile și trei nopți, pentru a fi apoi aruncat afară și a duce la bun sfârșit porunca Domnului.

Neascultarea de legile lui Dumnezeu a dus poporul evreu în robia Babilonului, a atras ruina templului și împrăștierea lui pe toată fața pământului.

Nu există liniște, nu există pace, nu există înțelegere, nu există disciplină, nu există progres material și spiritual acolo unde nu este ascultare, acolo unde nu este supunere. Neascultarea atrage după sine dezastrul, haosul și ne pune pe aceeași treaptă cu diavolii.

Smerenia

Smerenia este dreapta socoteală de a nu te crede mai mult decât ești. Tot ce trece peste această măsură constituie un păcat, o încălcare a legii lui Dumnezeu, a bunelor moravuri, a conviețuirii pașnice cu cei din jur, călcarea propriei conștiințe, ruperea legăturii cu Dumnezeu, Care celor mândri le stă împotriva și numai celor smeriți le dă har (*cf.* Iacov 4, 6). De aceea, Sfântul Nil Sorski spune: „De vei îndrăzni să treci măsura ta, vei pierde și pe cele ce le ai.” Idealul vieții creștine nu este facerea de minuni, învierea morților, tămăduirea bolnavilor, „ci desăvârșita smerenie”, cum spun Sfinții Părinți ai *Filocaliei*.

Sfântul Ioan Scărarul definește smerenia și roadele ei astfel: „Smerita cugetare este un har fără nume al sufletului, o bogăție negrăită; este numirea lui Dumnezeu și darul Lui. Căci zice: «învățați de la Mine», deci nu de la înger, nici de la om și nici de pe hârtie, ci «de la Mine», adică din sălășluirea, din luminarea și din lucrarea Mea în voi, «că sunt blând și smerit cu inima» și cu gândul și cu cugetul, «și veți afla odihnă» din partea războaielor și ușurarea de gânduri «sufletelor voastre».” Cine a câștigat această virtute rară urăște îndată, cu durere, toată slava deșartă. Ea nu ia în seamă cele ce se petrec în jur, ci numai ceea ce este plăcut lui Dumnezeu.

Modelul desăvârșit al smereniei este Iisus Hristos, Care din multa smerenie S-a coborât din cer ca să ne ridice pe noi la Părintele ceresc, tot prin smerenie. De smerenia Mântuitorului s-au spăimântat îngerii și s-au înfricoșat diavoli. Omul smerit, urmând lui Hristos, este și el plăcut lui Dumnezeu și de temut diavolului.

Smerenia este baza tuturor virtuților creștine. Smerenia este virtutea care înalță pe om de pe pământ la cer pe nesimțite și fără să vrea, fiindcă se simte nevrednic de această fericire. Crede că nu a făcut nimic pentru a o merita. Cel smerit nu cade niciodată. De unde să cadă, când el este mai prejos decât toți? Profunda smerenie a Sfântului Macarie Egipteanul l-a făcut neputincios pe diavolul care voia să-l lovească cu o sabie. Și i-a spus Sfântului: „Multă silă am de la tine, Macarie, căci nu pot nimic asupra ta. Orice faci tu și eu fac. Tu postești, dar eu nicidecum nu mănânc. Priveghezi, dar eu nicidecum nu dorm. Numai una este cu care mă birui.” A întrebat sfântul: „Care este?” Iar diavolul a răspuns: „Smerenia ta; și pentru aceasta nu pot asupra ta.”

Pe omul smerit toți îl iubesc, toți îi caută prietenia, toți au încredere în el, toți îi admiră modestia și-l simpatizează. Omul smerit are dragoste față de cei mai mici ca el și supunere curată față de cei mai mari. Pe toți îi consideră de valoare și nimeni nu este demn de dispreț în ochii lui. El vorbește prin fapte, prin comportament, prin felul de a se prezenta printre oameni și nu se laudă niciodată. Smerenia lui îl ridică în ochii lumii și îl înalță de pe pământ la cer. Oricât bine ar face, caută să facă mai mult și niciodată nu se mulțumește cu cât a făcut. Pe omul smerit nu-l vei vedea niciodată certându-se cu semenul său, nu-l vei vedea neîmplinindu-și datoria, nu-l vei găsi acolo unde nu este căutat. Este iubit de semenii săi și plăcut lui Dumnezeu.

Fericitul Augustin, întrebând fiind: „Care este calea ce duce la desăvârșire?”, a răspuns: „Cel dintâi drum care duce la desăvârșire este smerenia, al doilea smerenia, al treilea smerenia și ori de câte ori mă vei întreba, îți voi răspunde aceasta.”

Smerenia păstrează unitatea Bisericii și integritatea nealterată a credinței, respectul reciproc și buna înțelegere între toate popoarele lumii. Smerenia este și izvor de nădejde, căci socotindu-te că nu ai dreptul la mângâieri lumești și întărindu-ți firea prin răbdare, nu mai simți greutatea necazurilor.

Smerita cugetare, din care se naște adevărata smerenie, este seva faptelor bune. Ea este un acoperământ dumnezeiesc care păzește virtuțile de hoția mândriei. Le acoperă chiar față de noi, căci numai Dumnezeu trebuie să le vadă. Ava Dorotei ne îndeamnă să ne însușim acea simțire a inimii de a ne cunoaște pe noi înșine și să nu uităm o clipă că suntem nimic, că stăpânim numai păcatul și că în Împărăția lui Dumnezeu „cei dintâi vor fi pe urmă și cei de pe urmă vor fi întâi” (Matei 19, 30).

Prin smerita cugetare înțelegem uitarea virtuților proprii, a te considera cel mai de pe urmă și mai păcătos dintre toți, a suporta cu bucurie înjosirile și ocările pe care ți le aduc alții, chiar pe nedrept. Și atunci când vei vedea pe altul păcătuind, să nu te socoți pe tine mai bun, căci nu știi până când te vei putea menține în bunătate. Slabi suntem toți, însă mai slab decât pe tine să nu socoți pe nimeni.

Isaia pustnicul își îndruma numeroșii săi ucenici și fii duhovnicești să urmărească întâi de toate calea smereniei. Le spunea că „smerita cugetare nu are limbă să vorbească de altul care își nesocotește slujirea sau altul care gândește rău despre

cineva, nici ochi care să ia seama la scăderile altuia, nici urechi să audă cele ce nu sunt de folos sufletului propriu. Și nu are cu altul vreun lucru de vorbit afară de păcatele sale. Cu toți oamenii este pașnic pentru porunca lui Dumnezeu și nu pentru prietenie. Toate faptele bune le face având cugetul smerit, ca ostenele să fie bine primite la Dumnezeu și să se scrie în cartea vieții.”

Când această neprețuită virtute începe să lucreze în noi, urâm toată slava deșartă și lauda omenească. Iar când înaintează odată cu creșterea omului duhovnicesc, socotim ca nimic toate faptele bune săvârșite de noi, cunoscând că în fiecare zi adăugăm mai multe poveri la sarcina noastră. Astfel, sfinții, cu cât se apropiau mai mult de Dumnezeu, cu atât se considerau pe ei mai păcătoși.

Cine vrea să ajungă la Dumnezeu prin rugăciune trebuie să-și pună mai întâi în minte gândul nimicniciei sale. Smerenia și rugăciunea se nasc și se susțin una pe alta, așa cum învață și Sfântul Ioan Scărarul. Cine are smerită cugetare știe că nu poate dobândi niciun bine în suflet fără ajutorul lui Dumnezeu și nu încetează a se ruga lui Dumnezeu ca să facă milă cu el. Și de se învrednicește să fie ascultat, știe că aceasta a venit de la Dumnezeu și nu se poate înălța cu gândul. Nici nu pune pe seama puterii sale această izbândă a rugăciunii, ci pe seama lui Dumnezeu și continuă să se roage, tremurând, să nu cadă de la ajutorul Lui. Și așa, prin smerenie se roagă și prin rugăciune se smerește și dacă izbutește, pururea se smerește și pe cât se smerește, pe atâta este ajutat de Dumnezeu și progresează în cele bune prin smerita cugetare. Priviți la femeia păcătoasă care plângea la picioarele lui Iisus, umilindu-se pentru păcatele sale. Nu îndrăznește nici să ceară iertare. Numai tăcerea ei se ruga. Mântuitorul, mișcat, o mângâie: „Iartă-se păcatele ei cele multe, căci mult a iubit” (Luca 7, 47).

Cât privește ostenelele trupești, ele smeresc trupul, iar trupul smerindu-se, se smerește împreună și sufletul și omul scapă de multe rele. Chiar dacă nu putem să ne ostenim din pricina neputinței, să suferim cu mulțumire și să ne sârguim a ne smeri, căci David zice: „M-am smerit și m-a mântuit pe mine Domnul” (Psalmi 114, 6). Cu adevărat, nimic nu e mai tare ca smerita cugetare. Nimic nu o biruie. Ea este singura cale mai presus de toate cursele diavolului, așa cum i s-a descoperit Sfântului Antonie cel Mare.

Se cuvine să primim cu bucurie toate necazurile și piedicile, să dorim a fi defăimați de oricine, să nu dorim decât cinstea de a pătimi pentru dragostea lui Dumnezeu. Căci toate acestea sunt îngăduite de Dumnezeu ca să smerească o mândrie ce se află ascunsă în noi. Toți sfinții pe această cale au călătorit. Prin smerenie s-au îndreptat și cu osteneală au săvârșit calea mântuirii, cum zice și psalmistul: „Vezi smerenia și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele” (Psalmi 24, 19). Din experiența părinților din vechime avem multe de învățat despre cum putem lucra smerita cugetare și cât bine aduce ea. Ava Or îndeamnă: „Să nu cugeți în inima ta asupra fratelui tău zicând că ești mai treaz și mai nevoitor, ca să nu cazi în duhul laudei de sine și să-ți pierzi osteneala.” Iar un altul: „Obişnuiește-ți inima câte puțin să zică fiecăruia dintre frați: Acesta mă întrece în râvnă pentru Dumnezeu. Și iarăși: Acesta este mai osârduitor decât mine. Și așa ajungi să fii dedesubtul tuturor și locuiește în tine Duhul lui Dumnezeu.”

O inimă care și-a agonisit smerita cugetare nu este în stare să se certe. Dar este gata să cedeze totul numai să scape de gâlceavă. Dar de nu va umbla omul pe această cale, care îl apără de gândul părerii de sine – patimă care lingușește și înșală, nu va ajunge la niciun bine, ci doar pierde anii în zadar.

Omul care nu este smerit este un om pierdut chiar din lumea aceasta. Nu-și găsește astâmpăr. Mereu ar face ceva, dar nu știe ce. Confundă răul cu binele. Toți îl ocolesc. Toți caută să-i evite prietenia. Toți se poartă cu rezervă față de el.

„Înainte de orice avem nevoie de smerita cugetare”, spune avă Ipatie în *Pateric*. Iar avă Dorotei, unul dintre părinții niptici, ne explică ce voiește să ne arate acest bătrân: „nici frica de Dumnezeu, nici milostenia, nici înfrânarea, nici oarecare alta dintre virtuți nu se poate dobândi fără smerita cugetare, deși toate acestea sunt folositoare creștinului, căci prin această minunată virtute se strică toate lucrurile potrivnicului.” Calea către smerita cugetare este a-și vedea omul numai scăderile proprii și a se învinovăți în toate pe sine, căci în voia noastră egoistă stă tot păcatul. Nimeni nu este pricinuitorul pierzării sale decât voia sa, iar al binelui este Dumnezeu. Nici diavolul nu poate ceva spre pierderea sufletului, ci numai sugerează răul, odată ce Creatorul ne-a înzestrat cu voință liberă. Pacea sufletului, pe care atât o râvnim, se menține prin învinovățirea de sine.

Nimic nu poate fi mai de folos pentru cei ce ne privesc decât o purtare smerită și un cuvânt neprefăcut. „Cine se învinuiește pe sine însuși în tot timpul, acela se curăță de păcate”, spune Sfântul Efrem Sirul. Nu căuta și nici nu dori să spui cuvânt bun sau de laudă pentru tine, ci întotdeauna te liniștește, te învinovățește și te disprețuiește pe tine însuși, numindu-te vicios, necurat și păcătos. Învinovățirea de sine conlucrează strâns cu smerita cugetare spre a înlătura efectele foarte dăunătoare ale slavei deșarte, o fiică a mândriei luciferice, care lucrează strâns cu îndreptățirea de sine. Lingușitorul este slujitorul celui rău, care ne amăgește, cum spune prorocul Isaia: „Cei ce vă laudă pe voi, de fapt, vă amăgesc pe voi” (Isaia 3, 12). Când îi auzim pe cei ce

ne laudă, să ne gândim cu toată puterea sufletului la mulțimea păcatelor noastre, învinovățindu-ne pe noi înșine, și vom scăpa, simțindu-ne nevrednici de cele ce spun ei. Să ne aducem aminte repede de moarte și-i vom rușina pe amăgitori, temându-ne și de rușinea ce urmează slavei deșarte. „Cel ce se înalță pe sine se va smeri” (Luca 18, 14). Nu putem spori duhovnicește câtă vreme suntem porniți unii împotriva altora și nu ne învinovățim pe noi înșine. Răul se oprește numai dacă nu răspunzi la răul altuia cu răul din tine; căci nu poți vindeca pe alții cu sila, dar te poți îndrepta pe tine cu voia ta.

Să ne silim pe noi înșine, trudind în grădina inimilor noastre, fără a ne interesa de cele ce se petrec în grădina vecinului, căci nimeni nu se poate lăuda cu o inimă curată „chiar dacă viața lui n-ar măsura decât o singură zi pe pământ” (Iov 14, 4). Când judecăm greșelile aproapelui, atunci înseamnă că nu s-a curățit sufletul. Prin faptul că-i judecăm pe alții pierdem mult, mai ales atunci când îl judecăm pe duhovnic. Eu, când mă spovedesc, mă duc pentru harul care este peste preot, indiferent de felul cum este preotul. Dacă harul a coborât asupra lui, pot eu să mă lupt cu Dumnezeu?

O însemnare descifrată pe fila 2 a unui Nou Testament tipărit la Sankt Petersburg în 1817 ne dă un mic tratat despre smerenie, un rezumat al sentințelor Sfântului Isaac Sirul, scris de ieromonahul Serapion la 9 iulie 1861, când traducерile filocalice nu erau așa răspândite ca astăzi: „Întrebare: Cum poate cineva să câștige smerenia? Răspuns: Prin nelipsita pomenire a păcatelor; prin nădejdea ce se apropie de moarte și prin haina proastă. În toată vremea a alege locul cel mai de pe urmă și întru tot lucru a alerga spre lucrurile cele mici și defăimate. Și prin a nu fi neascultător și prin nelipsita tăcere și prin a nu iubi a se

întâlni cu adunările (unde se clevețește) și prin a voi sieși a fi necunoscut și nesocotit. Și prin a nu ține vreunul din lucruri înlăuntru cu totul desăvârșit, (adică) orânduială de sine și prin a urî vorbirea fraților cea multă, și prin a nu iubi dobânzile și, după aceasta, prin a ridica cugetul său mai presus de toată defăimarea și prihănirea a tot omul și pizmuirea și prin a nu fi mâna lui asupra tuturor și mâna tuturor asupra lui și întru cele ale lui singur prea singuratic și prin a nu lua grija orșicării în lume, afară de tine și, pe scurt, străinătatea și sărăcia (de bunăvoie) și viețuirea singurătății, acestea nasc smerenia și curățesc inima.”

Liniștea

Orice acțiune, ca să fie de bună calitate, presupune o retragere din lumea zgomotelor, o interiorizare, o conștiință trează care să ajute atenția pentru a se concentra spre scopul propus. Cu atât mai mult atunci când cineva vrea să-și rânduiască sufletul său. Chiar Iisus, Care adesea Se retrăgea din mijlocul mulțimii pentru rugăciune, recomandă pentru vremea rugăciunii: „Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și închizând ușa, roagă-te Tatălui tău Care este în ascuns” (Matei 6, 6). Conștiinți fiind că suntem în fața lui Dumnezeu în orice timp și în orice loc, Sfinții Părinți au înțeles în cele de mai sus mai ales liniștea interioară: „Închide trupului ușa chiliei și cuvântului ușa limbii, iar duhului rău ușa dinlăuntru”, povățuiește Sfântul Ioan Scărarul.

Sfântul Isaac Sirul, un mare iubitor al liniștii, ne învață: „De iubești pocăința, iubește și liniștea; căci în afară de liniște, nu se desăvârșește pocăința... Liniștea omoară simțirile cele din afară și trezește pe cele dinlăuntru... Faptele bune și ostenelele dăruiesc sufletului nepătimirea și aduc odihnă gândurilor, numai când ne vom împărtăși de liniște... Cei ce au pătruns în zona liniștii se află la un loc cu îngerii, uniți prin liniște și prin tăcere, și de aceea

nimic nu-i atrage în afară, nimic nu-i tulbură pe ei.” Lucrarea liniștii este atât de gingașă, încât o mică grijă o poate pierde.

Mulți s-au străduit să învețe diferite ramuri ale științei veacului de acum, care sunt necesare neamului omenesc, spre folosul de obște. Prea puțini, însă, au învățat să-și împace inima și să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filosofie duhovnicească au deprins-o prin experiență, cu îndelungă osteneală și răbdare, toți aceia care au iubit cu toată inima pe Dumnezeu și, din dragoste fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit cele din lume și s-au retras în liniștea pustietăților spre a se uni cu Dumnezeu prin postiri neîncetate, rugăciuni și cugetări sfinte, iar alții chiar în mijlocul lumii au deprins această filosofie, dar nu fără grijă, osteneală și multă luare aminte de sine. Așa a făcut Maria, sora lui Lazăr, în plină pregătire a ospățului, care, arătându-se pildă a liniștii, s-a așezat la picioarele Mântuitorului să asculte cu nesaț cuvintele Lui. Pentru aceasta, Domnul a consfințit lucrarea ei: „Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea” (Luca 10, 42).

Liniștea și netulburarea sunt urmări ale nepătimirii care, la rândul ei, înseamnă umplerea sufletului de lumina, pacea, puterea și iubirea lui Dumnezeu, ca roade ale eforturilor lepădării păcatului.

Dragostea de a sluji lui Dumnezeu în cea mai perfectă liniște i-a dus în pustie pe monahi. Dar existența monahismului este amintită de scriitori încă din epoca apostolică, numindu-l, printre altele, „floarea vieții creștine”. Nu se poate concepe o comunitate creștină din primele veacuri fără un nucleu de asceți. La data edictului de la Milan (313) existau deja mici nuclee de monahi, cunoscuți sub denumirea de fecioare, celibi, asceți,

sihaștri sau iubitori de liniște, care se caracterizau prin retragerea din tumultul lumii. Aceștia erau înzestrați cu ceea ce numim astăzi vocație. Fiecare om o poartă în suflet, dar de multe ori este înăbușită de năzuințele materiale ale vieții. Când este urmată, vocația izbucnește din străfundurile sufletului și aprinde întreaga ființă omenească spre eforturi duhovnicești. Vocația tresaltă la chemarea proniei divine ca bucată de metal în fața unui magnet. Vocația este elanul vital al binelui, al frumosului și al progresului duhovnicesc care tinde spre original, așa cum fusese omul plăsmuit la început.

Dumnezeu, Care cunoaște ascunzișurile inimii, cheamă în funcție de înclinările fiecăruia. Spre deosebire de chemarea la apostolie: „Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni” (Matei 4, 19) sau de chemarea de obște: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 28), chemarea monahului implică o inițiativă proprie, supunându-se de bunăvoie vocației lăuntrice, potrivit recomandării Mântuitorului: „De voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Matei 16, 24).

Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu este singurul mijloc ce ne duce către pacea și liniștea sufletului.

Puterea celui ce se liniștește stă în bogăția și în calitatea rugăciunii. De aceea, în tot lucrul se cuvine să luăm seama ce facem și ce zicem. Să nu judecăm în grabă faptele și vorbele altora și în treburile ce nu ne sunt încredințate să nu ne băgăm. Pe cât atârână de noi, să trăim în pace cu toți oamenii (*cf.* Romani 12, 28). Acestea aduc multă liniște și progres duhovnicesc. „Atunci vei cunoaște folosul liniștii, ne asigură Sfântul Ioan Scărarul, când pomenirea lui Iisus se va uni cu răsuflarea ta.” Nu atât de hrană au nevoie cei ce se liniștesc, cât de răbdare. Deoarece mai ușor

se liniștesc greutățile prin răbdare, decât prin lupta de a nu le primi sau de a le ocoli cu orice preț.

În zilele noastre, când liniștea este grav afectată în toate domeniile vieții, o interiorizare în tainița sufletului nostru e mai mult decât necesară. Aici, cu harul lui Dumnezeu și prin osteneala noastră, ne putem menține liniștea și netulburarea, departe de vacarmul zgomotelor exterioare. Chiar psalmistul David, cunoscând că liniștea pornește din interior, arată și calea spre ea: „Și m-am făcut ca un om ce nu aude și nu are în gura lui muștrări” (Psalmi 37, 14).

Fuga de lume a monahului sau înstrăinarea, deși pare ceva străin astăzi, se poate împlini printr-o fugă interioară de lume, adică de ceea ce este rău și pasional în ea, prin menținerea în curăție a gândurilor chiar în întâlnirea cu oamenii. Nu depărtarea exterioară de lume, ci detașarea lăuntrică de ceea ce este rău în ea este lucrul hotărâtor în viața monahului, fără să se neglijeze raporturile duhovnicești cu credincioșii din afară și cu satisfacerea, fără de păcat, a cerințelor strict necesare vieții.

Tăcerea

Multe mângâieri sufletești au creștinii din lucrarea faptelor bune, căci zice psalmistul: „pace multă au cei ce iubesc legea Ta” (Psalmi 118, 165); dar când se apropie cineva de tăcere, lucrarea acestora este de prisos.

În toate cele bune este o conlucrare între Dumnezeu și om. Nu dă Dumnezeu nicio virtute, dacă nu lupți și tu pentru ea, dar nici tu nu poți câștiga vreo virtute, dacă nu te ajută Dumnezeu. Luptă-te pentru deprinderea tăcerii, ca să dobândești puterea să te îndeletnicești cu ea. Din deprinderea acestei lucrări se nasc

în inimă, după un timp de experiență, o plăcere și o bucurie ce stăruie în liniște și din acestea se formează în noi ceva ce ne conduce spre mai multă tăcere, cum arată și Sfântul Isaac Sirul.

Vorbirea deșartă, glumele, râsul nestăpânit ne fac să pierdem acest dar. De aceea, e bine să vorbim numai atunci când ne dăm seama că prin vorbirea noastră am realiza un progres în bine mai mare decât atunci când am tăcea. Uneori, o intervenție la timpul potrivit ajută la aplanarea sau lămurirea unei situații și atunci grăirea își împlinește rostul ei. „Nu fi tăcut fără socoteală, ca să nu pricinuiști altora tulburări și amărăciuni”, precizează Sfântul Ioan Scărarul. Cuvântul ziditor de suflet și folositor trebuie lăsat să aducă roadă multă. Tăcerea despre care vorbește întreaga tradiție ortodoxă nu se referă atât la a tăcea cu gura, ci mai ales la felul de a te exprima prin limbă, în sens rău sau bun.

Nu este niciun mădular al trupului prin care diavolul să ne poată amăgi și pierde așa lesne ca prin limba neînfrânată și prin gura nepăzită, căci prin ele săvârșim nenumărate greșeli. Pe cât de multe și grele păcate aduce neînfrânarea limbii, pe atât mai multe binefaceri aduce o limbă înfrânată. Este nevoie să fim cu băgare de seamă asupra fiecărui cuvânt, căci „viața și moartea sunt în puterea limbii” (Pilde 18, 21) și „din cuvintele tale vei fi găsit drept și din cuvintele tale vei fi osândit” (Matei 12, 37). Pentru că există câte un om care grăiește multe cuvinte folositoare și de suflet ziditoare și i se socotește tăcere. Și este un altul care grăiește un singur cuvânt deșert și i se socotește călcare de lege a Mântuitorului, lămurește marele avă Ioan.

Orice vorbă care nu are un rol pozitiv provoacă neliniște și tulburare. De aceea, cuvântul lui Dumnezeu ne îndeamnă permanent: „Cel ce își păzește gura și limba își păzește sufletul de necazuri” (Pilde 21, 23). „Din vorbă multă nu vei scăpa de păcat” (Pilde 10, 20). „Bun este bărbatul care își rânduiește vorbele sale

cu judecată, că în veac nu se va clinti” (cf. Psalmi III, 5). „Pentru orice cuvânt deșert pe care îl vor rosti oamenii, vor da socoteală în ziua judecății” (Matei 12, 36). „Cuvântul vostru să fie ce este da, da și ceea ce este nu, nu; iar ceea ce este mai mult decât acestea de la cel rău este” (Matei 5, 37).

Sfântul Pimen cel Mare, urmând calea împărătească, ne asigură că „cel ce vorbește pentru Dumnezeu bine face și cel ce tace pentru Dumnezeu, asemenea.” Iar Sfântul Serafim de Sarov ne arată și rodul tăcerii: „Prin neosândirea altora și tăcere se păstrează pacea sufletului.” Dar pentru aceasta se cade să luăm seamă la ce facem și ce zicem, iar în vorbele și treburile altora, ce nu ne sunt încredințate, să nu ne băgăm.

Pentru a ne obișnui cu tăcerea, este de mare ajutor să cugetăm mai înainte cu toată seriozitatea la pierderile și pericolele vorbăriei și la marile binefaceri ale tăcerii. Dacă vom cerceta bine lucrurile care ne vin în inimă a le vorbi, vom afla multe care nu trebuie slobozite din gură. Chiar din cele ce ni se par bune de spus, sunt multe care e mai bine a le îngropa în tăcere. De aceasta ne vom da seama mai ales după ce va trece acea convorbire, dar mai mult din luminarea rugăciunii. Chiar despre Dumnezeu să vorbim cu frică, știind că și atunci putem cădea în greșală.

O altă cale este a nu cerceta plini de curiozitate umbrele din viața altora, ci numai pe ale noastre. Căci altfel vom fi tulburați continuu de ispita de a-i osândi, uitând de păcatele noastre, prin aceasta sporindu-le. Asupra noastră să ne întoarcem ochii și să ne ferim a judeca faptele altora. Vom găsi în conștiința noastră destule motive pentru a fi îngăduitori față de alții și îngrijorați pentru noi înșine.

Nimeni nu poate vorbi cu măsură dacă mai întâi nu știe să tacă cu bucurie. În tăcere, sufletul sporește, află izvor de lacrimi

curățitoare, pocăința și pacea adevărate. Sfântul Ioan Scărarul spune că „cel ce-și cunoaște greșelile proprii își înfrânează limba, iar vorbărețul nu s-a cunoscut încă pe sine cum trebuie.” Dacă ne încercăm vreun gând nesperios, să nu deschidem gura și va pleca de la noi. Vorbirea să ne fie puțină, cu smerenie și evlavie, fără clevetire, fără judecată, fără dispreț, fără cârtire, gândindu-ne că Dumnezeu ia aminte la noi. Dar nici să voim a auzi ceva din cele ce nu folosesc.

Pocăința

Pilda fiului risipitor este prin excelență pilda pocăinței. Tatăl se zbugiuma zi și noapte, gândind ce ar putea să se întâmple fiului său. „Oare mai vine? Nu se poate să nu vină. Doar e fiul meu!” – își spunea el. Și ieșea afară la câmp, punea mâna streășină la ochi și scruta depărtarea cu lacrimi în ochi, doar, doar îl va vedea venind. Si așa făcea de multe ori. Până când, odată, l-a văzut de departe și l-a recunoscut. A lăsat totul la o parte, a alergat înaintea lui, l-a îmbrățișat și a plâns mult pe grumazul lui. Fiul, simțindu-se înstrăinat și departe de tatăl său, înțelesese că prin neascultare a pierdut cinstea de fiu și îi era rușine cu sine însuși. Au plâns amândoi. În astfel de împrejurări este foarte greu de arătat în cuvinte ce simte inima. Este imposibil de exprimat în cuvinte sentimentele ce te copleșesc.

După ce primele minute ale reîntâlnirii lor s-au scurs, după ce bătăile inimii s-au potolit, fiul cel mai mic a căzut la picioarele tatălui său și i-a zis: „Tată, am greșit înaintea ta.” Acest strigăt, ieșit dintr-o inimă smerită, este strigătul sufletului sincer și dornic cu adevărat să se elibereze din lanțurile păcatului. Este strigătul omului care se vrea scăpat cu orice preț din ghearele diavolului și ale morții veșnice. Este strigătul disperat al fiului înstrăinat de tatăl său și golit de orice bine.

Niciunul dintre noi nu poate afirma că nu a greșit cu nimic lui Dumnezeu, că voința liberă pe care ne-a dăruit-o am folosit-o numai în scopuri bune. Poate că niciodată nu am vrut să știm dacă drumul pe care am apucat ne duce la un liman bun. Poate că ținem sub călcâi conștiința, prin care Dumnezeu ne aduce gânduri bune. Poate că ne-am depărtat de Dumnezeu și stăruim în nepăsare. Oare ne-am gândit vreodată să ne întoarcem cu adevărat la casa părintească, la Tatăl nostru Cel ceresc și în raiul pierdut?

Dumnezeu ne așteaptă cu dor, plin de milostivire, îngăduitor ca tatăl fiului risipitor, și pentru marea Sa dragoste față de noi a junghiat Vișelul cel îngrășat pe Crucea de pe Golgota, ca prin sângele Său să ne spele și să ne facă iarăși fii ai Săi, părtași Împărăției Sale.

O, de-am înțelege această nesfârșită dragoste a lui Dumnezeu, cu câtă îngăduință ne așteaptă, cu câtă răbdare necuprinsă de mintea omenească ne lasă să stăruim în păcatele noastre cele multe și urâte, doar, doar ne vom întoarce, doar, doar vom imita pe fiul cel mic din Evanghelie.

Să nu amânăm pocăința pentru un viitor nesigur. Să nu ne bazăm pe sănătate și tinerețe, pe prieteni, pe rude, căci toate acestea sunt trecătoare, iar cei ce ne-au cunoscut ne vor uita mai repede decât am crede. Vom muri când fără de veste vom ajunge la hotarul trasat de Creator, peste care vom trece în veșnicie.

Tatăl ceresc ne primește și ne iartă. Nu există altă descoperire mai importantă, mai sublimă în Sfintele Scripturi ca aceea că „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară” (Ioan 6, 37) sau că bucurie se face în ceruri „pentru un păcătos care se pocăiește” (Luca 15, 10) sau că „n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință” (Luca 5, 32). „Adame, unde ești?” (Facerea 3, 9) Oaie rătăcită, pe unde umbli? Omule, de ce stai departe de Mine?

Nu vezi cât de flămând și de zdrențaros ești? Vino! Te aștept, sunt gata să te iert și să-ți dau fericirea și cinstea pentru care ai fost zidit.

Toată Sfânta Scriptură vorbește de mila cea fără de margini a lui Dumnezeu. Toată este plină de această bună-vestire pentru cei păcătoși. Dar un lucru nu este luat în seamă de noi. Mulți greșim, știind că Dumnezeu este bun, milostiv și ne iartă, dar uităm că pe cât este de bun, pe atât este și de drept. Toți abuzăm de această bunătate a lui Dumnezeu, neștiind că îndelunga răbdare a lui Dumnezeu pentru păcatele noastre nu este altceva decât o dreaptă răsplată pentru greșelile săvârșite de noi, după cum zice Sfântul Pavel, că Dumnezeu „a hotărât o zi în care va să judece lumea întru dreptate” (Faptele Apostolilor 17, 31).

Să presupunem că în familie aveți un copil la care țineți foarte mult, ca la lumina ochilor. Astăzi ați venit la Biserică, iar copilul a rămas acasă singur și s-a apucat de pozne. Fără doar și poate că îl veți chema și îi veți vorbi, atenționându-l că a făcut ce nu trebuie. Dacă el va răspunde: „Da, am făcut pozne și voi mai face, ori de câte ori îmi va plăcea. Știu că mă iubești și că nu ai să mă pedepsești pentru asta”, oare chiar va rămâne nepedepsit? Negreșit că nu. Întâi, pentru a cunoaște că ce face nu este bun, apoi, pentru a nu repeta răul.

Mila și iubirea lui Dumnezeu trebuie să ne facă să ne îndreptăm viața de până acum. Pocăința înseamnă o reîntoarcere la Izvorul vieții, o renaștere în așa fel încât păcatul să nu mai aibă loc în inima noastră, în viața noastră.

Femeia păcătoasă care a intrat în casa lui Simon fariseul pentru a fi alături de Hristos este un alt exemplu de pocăință adevărată. Această căință sinceră unită cu lacrimi fierbinți i-a

dat putere să iubească, i-a dat putere femeii păcătoase să sufere jignirea adusă de farisei, a făcut-o să se jertfească. Fariseul uită că Iisus Hristos a venit să caute și să mântuiască pe cei păcătoși. Pentru aceștia S-a pogorât din cer. Pentru aceștia a venit în pământul Sodomei și Gomorei, să-i scoată din păcat, să-i curețe, să-i mântuiască, înfăptuind suprema jertfă pe Golgota.

Hristos a venit să înfrunte pe cei care cred că n-au păcat. Să înfrunte, prin curăția vieții Sale, pe cei ce păcătuiesc, dar se pocăiesc de păcatele lor, dar și pe cei ce păcătuiesc și nu-și văd păcatele lor, ci pe ale altora, sfidând buna-cuviință și osândind pe alții. Să înfrunte pe cei ce cred că sub masca cucerniciei își pot ascunde cele mai grele păcate, cum ar fi invidia, pizma, mândria.

Stăpânirea de sine

Fiind încununarea creației, omul a fost menit să fie stăpân peste celelalte făpturi dar, în primul rând, să se stăpânească pe sine însuși. Stăpânirea de sine se înfăptuiește supunând voința liberă rațiunii, iar rațiunea, poruncii lui Dumnezeu, Care ne-a dat-o. Această supunere cere multă răbdare.

Stăpânirea de sine constă în buna chibzuire, într-o satisfacere dreaptă și nevinovată a trebuințelor vieții, așa cum erau ele atunci când Dumnezeu a poruncit și s-au zidit. Dacă omul ar fi fost mai cu băgare de seamă ca să se mențină în starea de nevinovăție, așa cum ieșise din mâna Creatorului său, Care pe toate le-a creat bune foarte, nu s-ar fi făcut rob al păcatului, din înșelarea diavolului. Păcatul este un fel nefiresc de a fi și de a se comporta, în sens contrar voinței lui Dumnezeu. Stăpânirea de sine este lupta creștinului cu sine însuși, cu patimile sale, în scopul de a se debarasa de tot ce e rău și de a redobândi starea dintâi, prin efort propriu, susținut de harul lui Dumnezeu. Această luptă duce la adevărata libertate, o libertate în duh și în adevăr,

în Dumnezeu. Stăpânirea de sine se lucrează prin voință, iar aceasta se întărește când urmărim să avem o conștiință dreaptă, o inimă liniștită și împăcată, o ținută demnă. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu rațiune și l-a pus stăpân peste poftă și doriri deșarte, ca totdeauna să se nevoiască și să cugete cum să le dirijeze spre un scop superior, bun.

Dacă voiești să fii slobod, astâmpără-ți pornirile josnice până nu te stăpânesc ele pe tine. Nu socoti că în har vei dobândi cerul. De nu vei viețui cerește, de nu vei împărăți peste patimi, nici că vei moșteni Împărăția cerească. Prin eforturi ascetice poți ajunge treptat la biruință, la nepătimire. Prin iubire eroică poți deveni o lumină mereu aprinsă, „o jertfă vie, sfântă și bineplăcută lui Dumnezeu” (Romani 12, 1).

Omul stăpân pe sine atrage virtute după virtute. Știe ce vrea și își urmărește scopul cu toată hotărârea. El nu se lasă robit de patimile dinlăuntru, ci se luptă zilnic spre a-și redobândi libertatea sufletului său.

Răbdarea

Virtuțile constituie viețuirea creștină. Pentru a ne însuși temeinic o virtute, oricare ar fi ea, este nevoie de voință și îndelungă răbdare. Toate virtuțile au temelia pusă pe răbdare, cresc cu seva dragostei și se mențin în permanență prin credință, care le cârmuiește spre urcușul duhovnicesc. Virtutea a fost sădită în firea omului, dar a fost acoperită de păcat. Redobândind-o, ne facem plăcuți lui Dumnezeu, mulțumiți în viața aceasta și fericiți în cea viitoare. „Trăind în virtuți, suntem ai lui Dumnezeu”, spune Sfântul Antonie cel Mare. Nu se numește virtute aceea care nu e însoțită de greutate în lucrarea ei, căci „nimeni nu s-a suit la ceruri cu comoditate”, ne arată Sfântul Petru Damaschin. Calea spre Dumnezeu este o cruce de fiecare zi.

Orice creștin, în lucrarea sa de mântuire, are nevoie mai întâi de toate de răbdare, ca pământul de ploaie, ca să așeze pe temelia ei ea celelalte virtuți, care vin una după alta, pentru că ele se atrag și se întregesc unele pe altele. Cu cât răbdă mai mult necazurile cel ce se nevoiește, cu atât va păși mai cu siguranță pe calea mântuirii. Răbdarea este îmbinarea tuturor virtuților creștine, căci niciuna nu stă fără ea. Când i se pare cuiva că se împărtășește de toate virtuțile, dacă nu va răbda până la sfârșit, nu este vrednic să ajungă în Împărăția cerurilor.

Cel ce vrea să se mântuiască să nu fugă de ispite, nici de lucrările și virtuțile cele după voia lui Dumnezeu, ci să stăruie cu răbdare și, cu harul lui Dumnezeu, va birui piedicile ce-i stau înaintea. Fără răbdare este imposibil să ieși la lupta cu patimile care ticăloșesc sufletul. Oriunde vei merge și indiferent de vârstă vei avea parte de ispite. Nu este loc în creație fără supărare. Și nu poți avea odihnă fără răbdare, nici nu poți dobândi cununa răbdării fără luptă. Osteneala și lupta aduc biruința.

Răbdarea este piatra neclintită în fața vânturilor și a valurilor vieții și cel ce o are nu slăbește și nu dă înapoi în vremea revărsării lor. Iar aflând ușurare și bucurie, nu e furat de părerea de sine, ci e la fel pururi, la vreme bună și în greutăți. Astfel, rămâne nerănit de cursele răului. În vreme de furtună răbdă, așteptând sfârșitul, iar când se face vreme bună, așteaptă ispite până la cea din urmă suflare. Unul ca acesta este convins că nu există în viața aceasta ceva care să nu se schimbe. De aceea, nu-și face nicio grijă, ci le lasă pe toate în seama lui Dumnezeu, căci El are grijă de noi.

Pentru a dobândi răbdarea nu este îndeajuns numai a te resemna, ci trebuie să iubești și ceea ce nu e pe placul tău. Spre exemplu, când ești ocărât pe nedrept, să dorești a fi și în

viitor ofensat, căci prin aceasta ne desăvârșim. Nu este răbdare adevărată aceea când suferi numai cât îți place și de la cine îți place. Oricine este necăjit de ispite și necazuri va nădăjdui la Dumnezeu și se ferește de păcat. Și „cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui” (Matei 10, 22). Ne este chiar de mare folos să dăm peste lucruri care ne stau împotriva, necazuri ale vieții sau vorbe urâte din partea celor cărora le facem bine, pentru că acestea ne păstrează smerenia și ne scutesc de fumul slavei deșarte.

Suferințele noastre, în comparație cu ce au îndurat sfinții, sunt mici și neînsemnate. Să luăm drept pildă răbdarea lor. Cu cât mai mult ne deprindem a suferi în liniște, cu atât mai mult lucrăm după voia lui Dumnezeu și în folosul sufletului. Mai mult, cea mai mică durere, cea mai neînsemnată ofensă pe care creștinul o suportă pentru Dumnezeu nu va rămâne nerăsplătită. Când suferi și simți că te lasă răbdarea, aleargă cu rugăciune la Dumnezeu și El te va ajuta mai mult decât te aștepți. „Striga-va spre Mine și-l voi auzi pe el; împreună cu el sunt Eu în necaz și-l voi scăpa și-l voi preamări”, zice Domnul (Psalmi 90, 15).

Greutățile, necazurile și lipsurile primite fără cârtire, cu răbdare și cu mulțumire, vindecă sufletul și-l restabilesc în starea de nevinovăție. Răbdarea este o supunere de bunăvoie, dulce și liniștită, la cele ce Dumnezeu îngăduie și fără de răbdare trăim într-o continuă tulburare și pierdem legătura cu Dumnezeu. Cine pierde această legătură nu poate avea pace.

Creștinul trebuie să aibă răbdare în orice împrejurare, când se roagă, când postește, când lucrează, când merge la drum, când discută cu cineva, când cineva îl sfătuiește sau îl ocărăște, când îl clevetește pe nedrept. O astfel de răbdare aduce răsplată aici și în veșnicie. Fără răbdare nu se pot înfrâna instinctele josnice

ale omului. Fără răbdare, rațiunea omului nu dirijează voința acestuia spre dragoste nefățarnică, spre slava lui Dumnezeu, spre binele semenilor noștri și spre fapte bune. „Cu răbdarea trecem marea, iar cu răul nici pârâul”, spune o vorbă populară românească.

Răbdarea fără cârtire este ca o floare cu petale de toate culorile, care liniștește nervii, mângâie sufletul și ușurează durerea trupului. Toată Sfânta Scriptură și toată istoria creștinismului sunt pline de exemple de răbdare eroică.

Exemplul cel mai viu, tabloul cel mai zguduitor din Vechiul Testament este și rămâne peste milenii, fără îndoială, Sfântul și Dreptul Iov. După ce a pierdut toate – avere, copii, sănătate, el însuși fiind lovit de lepră –, stătea în gunoaiile din marginea satului și zicea: „Gol am ieșit din pântecul maicii mele, gol mă voi întoarce în pământ. Domnul a dat, Domnul a luat. Fie numele Domnului binecuvântat.” (Iov 1, 21) Iar când soția lui a venit și i-a spus: „Mai stăruie în răbdarea ta? Blestemă pe Dumnezeu și mori!”, el a răspuns liniștit, senin și nevinovat: „Vorbești cum ar vorbi una din femeile nebune! Ce? Dacă am primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele?” (Iov 2, 10) Văzând Dumnezeu această răbdare eroică, i-a dăruit îndoit tot ce a pierdut și a trăit mulți ani după aceea, binecuvântat fiind de Dumnezeu.

Însuși Iisus Hristos rabdă să Se nască din Sfânta Fecioară Maria. Născut, așteaptă să crească. Crescut, nu ține să fie recunoscut. Disprețuindu-Se pe Sine, este botezat de robul Său. În timpul lucrării mesianice, a învățat simplu, convingător, nu S-a certat, nu a strigat. N-a disprețuit pe păcătoși. Dus la răstignire, nu a deschis gura Sa. A fost scuipat, biciuit, batjocorit, îmbrăcat în haine înjositoare, încununat cu spini. Și așa, Cel ce

Și-a propus să ia chipul omului, n-a arătat nimic din nerăbdarea omului, ci a vrut să ducă până la capăt bucuria răbdării, căci știa că rodul se culege la sfârșit.

Sfântul Efrem Sirul arată și el roadele răbdării: „Cine a găsit calea răbdării îndelungate și a nepomenirii de rău, acela a găsit calea vieții”. Tatăl din pilda fiului risipitor, cu câtă răbdare își așteaptă fiul acasă: „Nu se poate să nu se întoarcă acasă. Trebuie să vină.” Și nu s-a înșelat. Din proprie inițiativă, fiul vine să-și ceară iertare.

Dumnezeu îndelung rabdă și nu voiește moartea păcătosului, ci așteaptă întoarcerea sa din calea păcatului. Dacă Dumnezeu n-ar fi îndelung răbdător și ar pedepsi imediat pe cel păcătos, n-ar mai fi oameni pe pământ. Ar însemna că atunci când cineva defaimă pe oamenii sfinți, înjură sau suduie să se deschidă pământul ca să fie înghițiți de vii, ca Datan și Aviron. Dacă ar fura din bunurile bisericii sau din avutul obștesc, să cadă mort de îndată, ca Anania și Safira. De aici, unii cred că Dumnezeu nu ține seamă de păcatele oamenilor, iar alții cred că Dumnezeu nu pedepsește niciodată pe cei păcătoși. Această părere e greșită, e o înșelăciune diavolească. Dumnezeu este nespus de bun, dar și foarte drept.

Îndelunga răbdare a lui Dumnezeu este pentru noi timp de întoarcere din calea păcatului, de pocăință sinceră. Este timpul pe care Dumnezeu ni-l dăruiește ca să ne curățim de păcat, prin taina împăcării, a spovedaniei, și prin hotărârea sinceră de a nu mai păcătui. Dar dacă vom continua să păcătuim în acest timp în care Dumnezeu îndelung rabdă, atunci pedeapsa se mărește potrivit cu gravitatea păcatelor și a timpului îndurat.

Dumnezeu e plin de îndurare, de dragoste fără margini. Dragostea lui Dumnezeu nu se aseamănă nici pe departe cu

cea mai perfectă dragoste omenească. Pentru că dragostea lui Dumnezeu rabdă totul.

Rugăciunea

Toți oamenii, indiferent de ocupație sau de concepția de viață, au nevoie de rugăciune. Rugăciunea este acea necesitate sufletească, acea dorință arzătoare a sufletului de a se apropia de Dumnezeu.

Rugăciunea a însoțit pe om odată cu ieșirea sa din raiul desfătării. De atunci, omul s-a rugat cu fața spre ușile închise ale raiului pierdut, prin peșteri, prin păduri, în case, în temple, pe văile apelor, oriunde pe pământ. Din cele mai vechi timpuri, omul, în nimicnicia lui, a simțit nevoia de a se ruga, de a se apropia de Dumnezeu, de a vorbi cu El, de a primi noi puteri sufletești și trupești. Rugăciunea a devenit o necesitate pentru suflet. După cum sunt necesare aripile pentru a zbura, după cum hrana e necesară pentru trup, așa a devenit rugăciunea pentru suflet. Niciun suflet nu se poate ridica la Dumnezeu fără rugăciune.

Rugăciunea este o necesitate pentru suflet. Prin rugăciune sufletul respiră din mireasma dumnezeirii, din bucuriile sfinților și, mai ales, prin rugăciune sufletul se desfată de lumina pură, neînserată și liniștită a veșniciei din care este rupt. Rugăciunea este dorința nestăvilită a sufletului de a se bucura, de a se plimba prin grădina Edenului, acolo unde a fost creat și unde era sortit să viețuiască veșnic, împreună cu trupul. Ce sunt aripile pentru pasăre, ce este hrana pentru trup, aceasta este rugăciunea pentru suflet. Niciun suflet nu se poate ridica la Dumnezeu fără rugăciune. Sufletul care nu iubește rugăciunea se ofilește și se tânguie de moarte, după cum zice și Domnul: „Ai nume, trăiești, dar de fapt ești mort” (Apocalipsa 3, 1).

Numai o rugăciune plină de iubire poate să străbată cerurile și să coboare de acolo binecuvântarea sau mila lui Dumnezeu. O astfel de rugăciune te ridică de pe pământ în sferile cerești ca să stai față către Față cu Dumnezeu, să-L vezi, să-L simți, să vorbești cu El, să trăiești pentru El, prin El și cu El. Rugăciunea este legătura neîntreruptă dintre sfinți.

Rugăciunea este convorbirea minții cu Dumnezeu sau cu un sfânt. Rugăciunea este hrana sufletului. Ea va trebui să fie scurtă, curată, ca să pătrundă cerurile, să ajungă în fața lui Dumnezeu și să coboare de acolo mila Sa. Astfel, ea se face scară pe care sufletul urcă la Dumnezeu și coboară de la El împlinit. Sfinții cărora ne rugăm, cândva au fost ca și noi, cu neputințe, cu griji, cu greutate, cu preocupări de tot felul, dar au știut, prin viața lor curată, închinată lui Iisus Hristos și celor din jur, să se ridice la adevărata chemare și demnitate umană: sfințenia. Iar acum, bucuria lor cea mai mare este să ne poată fi de folos. Nu în zadar se spune în Sfânta Scriptură că „mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului” (Iacov 5, 16).

Să luăm pildă de la femeia cananeeancă despre puterea rugăciunii stăruitoare și perseverente. Cu câtă hotărâre și smerenie s-a rugat lui Hristos pentru fiica ei demonizată! O astfel de convorbire nu mai auziseră apostolii în tot timpul uceniciei lor pe lângă Hristos. Un astfel de curaj în stăruință nu mai cunoscuse omenirea până la Iisus Hristos. O astfel de credință deschide cerul și înalță pământul. O astfel de rugăciune străbate cerurile cerurilor și nu se întoarce de acolo decât pe aripile binecuvântării, coborând din cer pe pământ mila lui Dumnezeu. Rugându-se stăruitor și cu răbdare, rugăciunea ei a fost auzită și împlinită. Este de neconceput ca noi să ne rugăm așa cum s-a rugat femeia cananeeancă și să nu primim ușurare,

milă și ajutor de la Dumnezeu. În fața lui Dumnezeu au valoare numai sinceritatea inimii, părerea de rău, căința pentru păcate, rugăciunea fierbinte, faptele creștinești care pornesc din inima sinceră.

În taina inimii, acolo este nevoie să punem rânduială. Cu tot vacarmul marilor orașe ale lumii, cu toată goana după împlinirea dorințelor, în taina inimii sufletul se poate ruga și făuri gânduri bune.

Rugăciunea are o mare putere: milostivește pe Dumnezeu, ușurează sufletul, supune trupul sufletului, împacă pe om cu Dumnezeu, cu cei din jur și îmbunează pe cei învrăjbiți. Rugăciunea este atât de necesară, încât lipsa acesteia lasă un mare gol în suflet. Acest gol este un cuib al păcatului, un loc în care cresc tot felul de buruieni otrăvitoare, care duc trupul și sufletul la pieire vremelnică și veșnică. În toate cazurile, pentru menținerea păcii sufletului, atât de necesară în viața duhovnicească, să alergăm la rugăciune, care este „regina tuturor virtuților” și Dumnezeu ne va povățui „cum să biruim răul cu binele” (Romani 12, 21).

Rugăciunile făcute cu credință și smerenie sunt ascultate de Dumnezeu, iar cei pentru care ne rugăm simt ușurare, mângâiere și folos. Îmi aduc aminte din copilărie, de bunici și de părinți, cum seara și dimineața ne așezam cu toții în genunchi în fața sfintelor icoane și ne rugam fierbinte ca Dumnezeu să ne ocrotească, să ne ferească de boli, de rele întâmplări, de războaiele despre care auziserăm că bântuie în alte țări. Iar la vreme de trăsnete, inundații și ploi cu grindină, ne rugam pentru liniștea văzduhului și pentru buna rodire a pământului. Oare putem uita ușor cum părinții se rugau cu lacrimi pentru cei de pe front,

pentru cei duși departe la lucru, în armată, în călătorii, pentru cei bolnavi și pentru cei morți? Să încercăm să reînnodăm firul rugăciunilor transmise din generație în generație de înaintașii noștri, ca o continuare a lucrării Sfântului Duh în lume.

De am fi pătrunși de importanța rugăciunii, n-ar fi atâtea nenorociri în jurul nostru. Nu așa au fost strămoșii noștri și creștinii de altădată. Ei căutau să se roage cu timp și fără timp, în Biserică și acasă și peste tot locul. Cereau ajutorul lui Dumnezeu și mijlocirile sfinților la tot pasul și îl primeau, pentru că îl cereau din toată inima. Rugăciunea a fost aceea care a întărit pe voievozii români în luptele duse pentru unitatea neamului, ca în această unitate să se dezvolte viața noastră, mai bună, mai creștinească. Rugăciunea a fost aceea care, în vremuri de restriște, a făcut poporul român să întrevadă continuitatea ființei noastre naționale pe aceleași meleaguri pe care au trăit și strămoșii noștri.

Rugăciunea trebuie să fie curată, simplă și rostită cu toată inima. Să nu cerem în rugăciune răul cuiva, ci numai binele lui. În primul rând, să ne recunoaștem nimicicia în fața măreției lui Dumnezeu și să cerem iertarea păcatelor noastre. Iar Dumnezeu, văzându-ne credința, ne va da mai mult decât cerem, căci El știe de ce avem nevoie.

Trebuie să știm să ne rugăm cu smerenie, cu evlavie, cu credință. Să ne concentrăm asupra a ceea ce cerem. De nu vom fi ascultați în rugăciunile noastre, să stăruim și Dumnezeu, văzând stăruința noastră, ne va asculta. Să continuăm rugăciunea, mulțumindu-I pentru iubirea Sa. Căci este important ca în rugăciune să păstrăm legătura cu Dumnezeu.

Sfântul Arhidiacon Ștefan nu s-a rugat pentru sănătate, ci s-a ridicat pe piscurile cele mai înalte ale rugăciunii. El nu a

cerut decât iertarea ucigașilor. O rugăciune desprinsă dintr-o inimă largă, care nu putea să țină seama de răul făcut de vrăjmași. Rugăciunea sa l-a făcut pe Saul să se cutremure și i-a schimbat viața. Cu rugăciunea a îndurat mai ușor chinurile la care a fost supus, ca și cum altul ar fi suferit în locul său.

Să ne rugăm pentru toată lumea, pentru conducătorii țării noastre, pentru cei ce ne urăsc pe noi, pentru cei bolnavi, pentru cei morți din veac părinți și frați ai noștri. Să ne rugăm pentru noi înșine, pentru cei ce nu vor să se roage și chiar pentru cei ce nu s-au rugat niciodată.

Când și unde să ne rugăm? „În tot locul stăpânirii Lui, binecuvântează, suflète al meu, pe Domnul”, zice psalmistul (Psalmi 102, 22). Oriunde și oricând ne putem ruga lui Dumnezeu. David adaugă: „La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine” (Psalmi 118, 62). Dumnezeu este veșnic, nu este supus timpului și spațiului. Acestea sunt în mâna Lui, depind de El. Dumnezeu creează timpul și spațiul și le umple, fiind veșnic prezent în ele și deasupra lor. „Toată suflarea să laude pe Domnul” (Psalmi 150, 6), indiferent de vârstă, condiție materială și socială; fără încetare, imitând pe îngerii din ceruri. „Lăuda-voi pe Domnul în viața mea, cânta-voi Dumnezeului meu cât voi trăi” (Psalmi 145, 2).

Ce frumoasă este rugăciunea inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.” Ne trebuie mai mulți ani pentru a o dobândi, pentru a intra în inimă, pentru a se coborî din minte în inima smerită. De abia atunci când ajungem la această trăire duhovnicească nu ne mai interesează ce fac ceilalți, nu ne mai interesează greșelile aproapelui.

Când ajunge rugăciunea în inimă, aceasta se roagă chiar dacă nu vrei. Trebuie mult efort, foarte mult timp dedicat acestei rugăciuni și apoi vine ajutorul lui Dumnezeu și căpătăm răbdarea și atenția. Dumnezeu, Care-ți vorbește din inimă, îți dă răspunsul chiar în inimă. Poate nu bagi în seamă lucrul acesta, dar El stăruie și atunci îți dai seama că este lucrarea lui Dumnezeu.

Lucrarea harului în om se vedește și prin bucuria pe care o simte sufletul atunci când face fapte bune, când se roagă. Să fim atenți să nu ne mândrim.

Trebuie mai mult efort din partea noastră, iar dacă Dumnezeu vede bunele noastre intenții, atunci pogoară din belșug harul Său peste noi. Însă puținul început este bine să-l facem noi.

Post și cumpătare

Nu trebuie să ne temem de post. El a fost practicat de numeroși oameni înaintea noastră. Prorocul Moise a postit 40 de zile și a luat tablele legii din mâna lui Dumnezeu. Prorocul Ilie Tesviteanul cu postul a încuiat cerul de nu a plouat 3 ani și 6 luni. Prorocul Daniil, cu postul său de trei săptămâni, a învățat și pe lei să postească. Sfântul Ioan Botezătorul nu a mâncat pâine și nu a băut vin în viața lui, ci numai acride și miere sălbatică. Iisus Hristos a postit 40 de zile în pustia Carantaniei. La fel au postit marii asceți ai vieții duhovnicești. De ce nu le-am urma și noi pilda?

Nu de ochii lumii să postim, ci din dragoste, din convingere, căci postul aduce un real folos sufletului și trupului. Să postim pentru a ne ușura lupta împotriva păcatului, să postim pentru noi înșine și pentru dragostea lui Dumnezeu, Care ne vede în ascuns osteneala și ne va răsplăti la arătare, în ziua judecății.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Postește pentru că ai greșit, postește ca să nu mai păcătuiești, postește ca să câștigi ce ai

pierdut, postește ca să nu pierzi ceea ce ai câștigat, postește ca să te poți întoarce de unde ai plecat.”

Să nu se creadă că postul este un chin pentru trup sau o pedeapsă. Cea dintâi poruncă a lui Dumnezeu dată omului în rai a fost postul. Postul este de origine dumnezeiască. Dacă postul era respectat, omul nu cădea în păcat. De aici înțelegem că postul este nu numai o abținere de la bucate, ci mai ales de la păcate. Doar un astfel de post este plăcut lui Dumnezeu și folosește celui care îl practică de bunăvoie.

Postul înseamnă o întreagă lucrare duhovnicească înnoitoare a omului – trup și suflet – prin care, ajutându-ne și de rugăciune, de milostenie și de nevoie trupești, punem virtuțile în locul păcatelor. Postul este un efort de călire a voinței, de limpezire a minții, o icoană a vieții viitoare, unde nu vor fi mâncare, băutură sau desfătări trupești și care se trăiește ca arvună încă din viața aceasta. Între cântările Triodului auzim: „De bucate postindu-te și de rele necurățindu-te, în deșert te lauzi cu nemâncarea.” Postul trebuie să fie o tăiere împrejur a poftelor rele, o lepădare de ele.

Nevoința trupească are mare putere împotriva diavolilor, căci noroiul uscat nu mai atrage porcii și nici trupul veștejit de nevoie nu mai odihnește pe diavoli. Sfântul Ioan Scărarul laudă postul pentru roadele pe care le aduce: „Postul este o silire a firii și o tăiere împrejur a dulceții gustului. Este stingerea aprinderii trupești, stârpirea cugetelor viclene, eliberarea de vise urâte, curăția rugăciunii, luminătorul sufletului, paza minții, nimicirea asprimii inimii, ușa umilinței, încetarea multei vorbiri, începutul liniștirii, păzitorul ascultării, ușurătatea somnului, sănătatea trupului, izvorul lipsei de patimi, iertarea păcatelor,

deschiderea ușilor raiului și fericirea cerească. Stăpânește-ți pântecul până nu te stăpânește el pe tine.”

Nu se consideră post atunci când postești că nu ai cu ce trăi, ci acela e post adevărat când ai împrejur toate bunătățile, ca Adam și Eva în rai, dar te înfrânezi de la bucate un anumit timp, pentru dragostea lui Dumnezeu, dând și trupului posibilitatea de a se odihni, iar sufletului de a se înălța la Dumnezeu, după Care tânjește. În felul acesta dovedim că postim pentru Dumnezeu și nu pentru slava de la oameni.

În poporul nostru dreptcredincios există o vorbă care sună așa: „Când e vorba de mâncări, postește vremelnic, iar când e vorba de înfrânarea gândurilor, a gurii și a faptelor rele, postește mereu.” Trupul este un instrument al faptelor bune, dar și al păcatului. Prin post îl strunim, supunându-l sufletului. Pentru această osteneală, trupul primește și el folos, menținându-și sănătatea în viața aceasta și învrednicindu-se de mila lui Dumnezeu la Înviere.

Postul să fie împreună cu rugăciunea, iar rugăciunea să fie făcută așa cum ne învață Mântuitorul prin pilda vameșului și a fariseului, cu smerenie, cu frică și cu credința că vom primi de la Dumnezeu ceea ce cerem. Postul, unit cu rugăciunea și cu pocăința, ne aduce în suflet hotărârea fermă de a ne rupe de păcat și de a ne face fii ai lui Dumnezeu. Dobândim așa simțire duhovnicească de a ne întoarce cu toată ființa la Dumnezeu, Cel care îndelung rabdă și așteaptă întoarcerea noastră la casa părintească.

Trupul și sufletul

Dacă s-ar ține cont că munca este un izvor de sănătate și dezvoltare armonioasă între trup și suflet, dacă s-ar ține cont că toate sunt bune, dar folosite irațional nu aduc folos, dacă s-ar

ține cont că depășind cumpătarea ne expunem de bunăvoie la diverse boli și neputințe, ne-am menține sănătatea trupului și am avea posibilitatea să dăm și sufletului răgaz să se ridice spre Dumnezeu, după Care tânjește ca cerbul de izvoarele apelor.

Dacă am asculta și de cerințele sufletești, ne-am putea păzi de abuzuri. De ne-am cerceta atenți conștiința, n-am cădea în atâtea suferințe, nu ne-am slăbânogi trupul, ci l-am păstra întreg, curat și frumos, așa cum l-am primit de la Dumnezeu. Din cauza neputințelor trupești suferă și sufletul care, dacă ar locui într-un trup sănătos, ar putea realiza mai mult bine. Trupul nu este dat de Dumnezeu pentru a-l chinui, nici pentru a-l sili peste firea lui, nici pentru a-l lăsa să se împotrivescă voinței superioare a sufletului și, prin aceasta, lui Dumnezeu. De aceea, să căutăm prin toate mijloacele să ne ridicăm deasupra patimilor care tind să ne stăpânească sufletul și nu-l lasă să se înalțe.

Suferința

Suferința este crucea prin care ne aducem aminte că suntem oameni și că trebuie să ne pregătim pentru viața cea veșnică. Dacă suferim ocară altora, chiar pe nedrept, din dragoste pentru Dumnezeu și aproapele, este și aceasta o purtare a crucii, de care să nu ne lepădăm, răsplătind rău pentru rău. Dumnezeu ne va da putere să o purtăm până la sfârșitul vieții, cu răbdare, cu bucurie și cu speranța mântuirii. Dacă suferim zăduful zilei sau al verii, frigul nopții sau al iernii, sau orice alt neajuns, dacă postim pentru dragostea lui Dumnezeu și a aproapelui, este și aceasta o cruce, prin care ne încununăm pentru răbdare. Nimic nu se câștigă fără osteneală și sudoare, fără răbdare și suferință.

Întristarea și plânsul ne sunt de folos numai dacă le îndreptăm asupra păcatelor noastre, asupra firii noastre slabe și pornite spre rele, iar nu asupra greutăților sau asupra celor morți. Suferința

este un foc purificator care, împreună cu faptele bune și părăsirea de păcate, ne înlesnesc calea spre mântuire.

Să considerăm că orice suferință, orice încercare a vieții, oricât de greu de purtat, este o cercetare a lui Dumnezeu, o coborâre a lui Iisus Hristos la patul nostru de suferință, o purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Omul cade atât de ușor în cursa diferitelor boli și neputințe nu pentru că așa vrea Dumnezeu sau că așa îi este scris, ci pentru că omul, această ființă minunată, nu vrea să lupte cu păcatul, cu factorii care îi macină sănătatea și îi distrug judecata ca să nu poată acționa în libertate.

Ce vină poartă Dumnezeu, Care a făcut toate bune foarte, dacă omul se lasă târât în josnicia păcatului? Pe om nu l-a făcut Dumnezeu ca să se chinuiască, ci ca să se bucure de lucrul mâinilor sale și să se veselească de vederea și de apropierea lui Dumnezeu. Tocmai aici stă cauza principală a suferinței: că omul nu ține cont de menirea sa, de rolul său pe pământ, de faptul că el trebuie să se ridice de pe pământ la cer. Omul trebuie să țină cont de sănătatea trupeză și sufletească, dar mai ales de frumusețea sufletului, fiindcă este zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Nu toate bolile sau nenorocirile sunt o urmare a păcatelor noastre sau ale înaintașilor noștri. Ele pot fi o încercare pentru lămurirea credinței noastre în Dumnezeu sau o taină ascunsă a planului dumnezeiesc, ca în cazul lui Iov sau al lui Tobit, căzut în robia asirienilor, sau spre slava lui Dumnezeu, ca orbul din naștere din Ierihon.

În suferință, însă, nimic nu ne îndreptățește; nu trebuie să dăm vina pe nimeni. Cauza trebuie căutată în noi înșine, în purtarea noastră. Iar soluția este pocăința cu răbdare, până la sfârșit.

Recunoștința

Puțini, foarte puțini sunt aceia care simt în sufletul lor că în orice clipă este nevoie să-I mulțumească lui Dumnezeu pentru tot ceea ce ne-a dat, pentru tot ceea ce a revărsat din belșug asupra noastră. Puțini sunt aceia care știu să-și arate recunoștința față de părinții care i-au crescut cu atâta trudă. Recunoștința este o floare rară, care crește numai pe înălțimile munților. Recunoștința cuprinde numai sufletele nobile, sensibile. Puțini sunt cei care știu că nimic din ce avem nu ne aparține, că totul este de la Dumnezeu: viața și sănătatea sunt darurile Lui, puterea de acțiune, de vorbire, de mișcare sunt de la El.

Cine dintre cei mai în vârstă nu-și amintește de atâtea întâmplări din viața lor, în care Dumnezeu a îndepărtat primejdia, lăsându-i să trăiască doar cu o spaimă de pomină? Căzut-am la picioarele lui Iisus Hristos ca samarineanul vindecat de lepră, mulțumindu-i cu lacrimi? Ne-am rugat ca prorocul David: „Bindecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui”? (Psalmi 102, 2) Ne-am prezentat preoților, după porunca lui Hristos, ca să le arătăm lepra grea a păcatelor noastre și să fim eliberați de această sarcină apăsătoare? Căci lor le-a spus Hristos: „cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute.” (Ioan 20, 23) Cine dintre noi, lepădând păcatul prin spovedanie sinceră, nu a simțit ușurare sufletească? Am strigat vreodată cu toată ființa, ca cei zece leproși din Evanghelie: „Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi”? (Luca 17, 13)

O, de ne-am da seama cu cât dor și cu câtă dragoste părintească, cu câtă răbdare fără margini Iisus Hristos ne așteaptă pe fiecare dintre noi să ne curețe de lepra păcatelor! O, de ne-am da seama că toate mijloacele de mântuire sunt puse de Iisus Hristos în Biserica Sa, în care a revărsat har peste har. Atunci am fi mai recunoscători pentru binefacerile primite, mai compătimitori

și mai atenți cu semenii noștri, mai stăruitori în rugăciune, mai silitori la fapte bune.

Binele

Nu știm în ce măsură erau vinovați oamenii în vremea Mântuitorului, dar noi, cei de astăzi, am întrecut orice măsură. Și Bunul Dumnezeu așteaptă. Așteaptă cu o îndelungă răbdare pe care omul nu o poate înțelege, doar, doar ne vom veni în fire ca fiul cel pierdut, vom reveni spre mai bine, cerându-ne iertare din toată inima.

Mulți ne înșelăm pe noi înșine când ne hotărâm să facem un bine mâine, poimâine, în cutare post, în cutare loc, în cutare zi. Binele se face oricând, oriunde, fără amânare, fără tânguială și fără zăbavă. Nu mâine, ci astăzi! Să căutăm să ne îndreptăm de neputințele noastre câtă vreme mai suntem pe drum spre patria cerească. Să nu treacă timpul fără să fie încărcat de binele nostru. Când un sărac îți cere, spune Sfânta Scriptură, să nu zici „vino mâine!”, căci nu știi ce aduce ziua de mâine, ci ajută-l astăzi! „Ce poți face astăzi, nu lăsa pe mâine!”

Orice început este greu, dar Sfântul Efrem Sirul ne încurajează: „Să nu te temi a pași pe calea cea bună, ci numai să începi și te vei afla mergând pe ea”; căci Dumnezeu, văzând efortul nostru, intenția bună de a părăsi păcatul, ne vine în ajutor cu harul Său.

Toate să fie numai în slujba binelui. Să schimbăm haina neagră a păcatului cu haina nouă și luminoasă a faptelor bune și folositoare, știind că pentru toate vom da seamă în ziua judecății. Să schimbăm ura cu iubire. Să schimbăm neglijența cu purtarea de grijă. Să schimbăm lenea cu sârguința. Să schimbăm excesul cu măsura. Să schimbăm iadul cu raiul. Să înlăturăm totul din cale pentru a face numai bine, care este plăcut lui Dumnezeu.

Fără fapte bune nu există mântuire, așa cum fără apă, soare și aer nu există viață pe pământ. Milostenia, rugăciunea, postul de bunăvoie, educarea copiilor în frica lui Dumnezeu și în dragoste față de muncă, respectarea ordinii, cinstirea celor care ne-au crescut, a da un sfat bun celor ce greșesc și atâtea altele care pot fi făcute în tot locul înmulțesc binele în lume. Și Dumnezeu este Acela care, văzând strădania noastră, ne va ajuta să sporim în bine.

Binele săvârșit din silă este obositor, cere timp și condiții, pe când cel făcut de bunăvoie vine din dragoste, ne ridică din sfera egoismului și se poate împlini oriunde, oricând, fără osteneală, căci ajutorul lui Dumnezeu este cel care ne întărește.

Faptele bune, conviețuirea pașnică și buna înțelegere dintre toți oamenii duc la pacea sufletească. Acest fel de viață deschide inima și o face locaș lui Hristos, Care, ca un străin, bate la ușa noastră, așteptând cu răbdare să-I deschidem. Fără Acest oaspete ales, viața și faptele noastre rămân goale, fără sens. Iisus Hristos vrea să intre în casa noastră, în viața noastră, vrea să vină la noi. Suntem gata să-L primim cât mai cuviincios, cu sufletul curat, împodobiți cu credință și cu dragoste? Nu cumva sutașul din Evanghelie, care nu era creștin, ne-a întrecut cu faptele și cu credința? Ce am făcut noi vrednic pentru a-L primi pe Iisus sub acoperișul sufletului nostru?

Binele pe care îl facem se răsfrânge asupra celor din jurul nostru, asupra aproapelui. Pe om trebuie să-l cinstim pentru valoarea lui, să-l prețuim ca pe o ființă a lui Dumnezeu, să-l iubim ca pe un frate în Iisus Hristos. Făcând așa, răul va fugi din mijlocul nostru. Între noi nu are ce căuta vrăjmășia, ci numai dragostea creștină, care ne încălzește pe toți și ne face adevărați frați și fii ai lui Dumnezeu. Prin aceasta vom da dovadă că ne cunoaștem valoarea credinței, respingând răul din inima

noastră. Dacă vom face tot binele de care suntem capabili, nu vom defăima pe nimeni, nu vom păgubi, nu vom urî, nu ne vom mândri față de alții, ci vom pătimi împreună cu cei lipsiți sau îndurerați, atunci nu vom fi departe de Împărăția cerurilor.

Condițiile, justificările și scuzele nu ne pun înaintea lui Dumnezeu, ci lucrează calea răului, iar cine le folosește greșește. Această greșală ne pune în rând cu diavolul, care de la început s-a împotrivit și se împotrivesc adevărului și binelui. Iisus Hristos ne-a chemat și noi nu trebuie să-L necinstim prin refuzul nostru. Hotărârea definitivă este dată. În cazul în care cei chemați se vor scuza, „nu vor gusta din cina Mea” (cf. Luca 14, 24).

Este nevoie de voință, de dragoste adevărată și de colaborare cu harul lui Dumnezeu pentru a putea în orice moment să facem voia lui Dumnezeu, să urmăm și să călcăm cu încredere pe urmele plăcuților Săi. Să nu ne mulțumim cu oricât bine am fi făcut, ci mereu să progresăm din bine în mai bine și să ne căim că nu putem face mai mult bine. Din răi să ne facem buni, din buni să ne facem mai buni și, cu ajutorul lui Dumnezeu, să adăugăm faptă bună lângă altă faptă bună și să sporim în cele sufletești, spre slava lui Dumnezeu. Totul depinde de voință.

Ajută-mi, Doamne, ca de acum înainte să pun început bun vieții mele. Să Te simt alături de mine. Dă-mi curaj să fac voia Ta cea sfântă, dar mai ales învață-mă ce mi se cuvine a face și a grăi spre slava Ta, spre folosul aproapelui meu și spre mântuirea sufletului meu.

Diavolul

În orice acțiune a îngerilor răi predomină mândria cu întregul ei șir de răutăți, ca nerecunoștința, răzvrătirea, nesupunerea, lipsa

de respect, necuviința, lipsa de răbdare. Mândria este rădăcina tuturor păcatelor. Mândria i-a aruncat din slava cerească în prăpastia iadului. Mândria i-a făcut să se împotrivescă mereu bunătății lui Dumnezeu și îi face pe diavoli să murdărescă creația lui Dumnezeu, mai ales pe om, prin păcate de tot felul.

Pe om l-a pizmuit de când era în rai și de atunci caută să-l afunde cât mai adânc în mocirla păcatului, ca omul să se simtă pierdut și îndepărtat de Dumnezeu. Invocă noi și noi pretexte pentru amânarea pocăinței, pe care omul, din slăbiciune, le primește adesea. Dar oricât s-ar înfunda în păcat, omul nu atinge gravitatea păcatului făcut de diavol, fiindcă omul are trup neputincios, ușor de ademenit la păcat, pe când diavolul face răul fiindcă nu vrea să facă binele. Iisus Hristos n-a venit pe pământ ca să piardă pe diavolul și nici omenirea, ci a venit să dea omului arme de luptă împotriva răului. A venit să izbăvească pe om din mâinile diavolului, dându-i totodată cea mai puternică armă, Sfânta Cruce, pe care a sfințit-o și a încărcat-o cu putere dumnezeiască prin jertfa Sa pe ea.

Puterea diavolilor este limitată; sunt ființe mărginite, supuse neputinței. Oricât s-ar sili să impună răul, peste voia lui Dumnezeu nu pot trece. Cartea lui Iov este grăitoare în acest sens. Nimeni dintre noi nu este scutit de ispitele și uneltirile lor, dar ne putem opune, cu ajutorul lui Dumnezeu, la toate atacurile lor. Dumnezeu nu permite diavolului să ispitească sau să chinuiască pe om peste puterea lui. De aceea, Hristos ne îndeamnă să ne rugăm neîncetat, ca să nu cădem în ispită. Căci firea omului înclină mai ușor spre rău după căderea în păcat.

Frica

Frica izvorăște din lipsă de credință. Frica slăbește puterea de apărare, paralizează voința, pierde curajul, tulbură mintea,

înspăimântă inima. Această piatră grea de moară, dacă nu e stăpânită, duce la cele mai grave boli nervoase. Aceasta pentru că nu vrem să încredințăm viața noastră lui Dumnezeu, cârmuitorul vieții noastre, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Petru: „Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi.” (1 Petru 5, 7)

Să nu ne pierdem curajul. Să nu deznădăjduim. Să nu fugim de răspunderea care ni s-a încredințat. Să nu ne însăimântăm în fața primejdiilor, a greutăților, ci să ne încredem în Iisus Hristos.

Credința în Dumnezeu este doctoria cea mai bună care ne poate lecu de boala fricii. Dar aceasta nu ne scutește de necazuri, ci ne face biruitori în ele, prin răbdare, prin nădejde, prin așteptarea vieții de dincolo de mormânt. Prin credință, prin încredințarea în brațele lui Dumnezeu și prin curaj biruim frica.

Păcatul

Nu trebuie să ne temem de nimic, chiar atunci când „se vor muta munții în inima mărilor” (Psalmi 45, 2), ci numai de păcat, care ucide trupul și sufletul. Odată căzut în păcat, omul a pierdut bărbăția, adică puterea de a se opune răului. Omul singur s-a înstrăinat de Dumnezeu, îndreptățindu-se că a fost înșelat, și de atunci înclină mereu spre rău. Dar i-a rămas omului o singură posibilitate de a se întoarce înapoi – părerea de rău că nu poate face numai binele, ci, fără să vrea, face adesea și răul. Acesta este începutul pocăinței.

Răul nu pornește nici din educație, nici de la Dumnezeu, ci este în noi, în inima noastră. Acolo e scris cu slove murdare, pentru ștergerea cărora trebuie să ne îndreptăm toată atenția spre cetatea inimii, ca să răsădim în locul răului virtuțile, respectul față de om, devotamentul față de Dumnezeu. Pentru a ne opune păcatului, ca să nu pătrundă în minte și în inimă, există o lucrare

temeinică numită paza minții sau trezvia atenției, care se naște în noi din frica lui Dumnezeu. Iar aceasta se naște din credința în Dumnezeu, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Cel ce crede, se teme. Iar cel ce se teme, se trezește.” Paza minții ne ajută în lupta cu păcatul, ea fiind calea împlinirii poruncilor lui Dumnezeu și a dobândirii virtuților. Împotriva trezviei, diavolul pune uitarea, care șterge amintirea lui Dumnezeu și a scopului vieții din mintea noastră. De aceea, este nevoie să urâm păcatul și să ne împotrivim permanent diavolului.

De ani de zile, de la un post la altul, tot amânăm, din lenevire și neseriozitate, hotărârea fermă de a ne face sănătoși. De ani de zile, un Om deosebit stă lângă patul durerilor noastre și nu-L recunoaștem. Nu vrem să-I auzim glasul, nu vrem să-I simțim prezența. Nu auzim cu ce glas duios ne îndeamnă, întrebându-ne cu o voce blândă, plină de dragoste părintească: „Fiule, nu voiești să te ridici din patul suferințelor în care te-au țintuit păcatele, ura și faptele rele? Fiule, nu voiești să părăsești împrejurările care te duc la pierderea sufletului și la zdruncinarea sănătății trupului? Fiule, mai poți purta greutatea istovitoare a păcatului? Fiule, nu voiești să te faci sănătos? Fiule, nu voiești să te mântuiești?”

Mulți dintre noi suferim cumplite chinuri și dureri, unii poate din clipa în care am venit pe lume, sau din clipa în care am început a deosebi binele de rău, sau de când am călcat, cu sânge rece, pe conștiința noastră, glasul lui Dumnezeu în noi, nevrând să i ne supunem. Hristos nu ne forțează, nu vrea să treacă peste voința noastră; ne cere acțiunea noastră, ne cere hotărârea de a pune capăt păcatului, de a pune frâu urii și măsură vorbelor, de a ordona viața noastră după învățătura Sa. Altă cale nu este. Otrava păcatului trebuie tratată cu doctorii puternice. Trebuie

să te hotărăști ferm să rupi cu păcatul, să rabzi ispitele, să te împotrivești celui rău și să iei aminte să nu cazi în luptă, cerând ajutor lui Dumnezeu și Maicii Domnului. Fără luptă, fără efort continuu nu se poate scăpa de păcat. Ceea ce am stricat cu voia noastră, singuri trebuie să îndreptăm.

Să căutăm să ne trezim din paralizia sufletească. Să spargem lanțul păcatelor noastre, cu care suntem legați, și să cădem cu pocăință, cu post și cu rugăciune la picioarele lui Iisus, Care putere are să ne ierte păcatele. Să ne spovedim cu sinceritate de păcatele noastre, căci acestea ne țin paralizat sufletul, și să ne împărtășim cu Sfintele Taine spre iertarea păcatelor și spre viața veșnică, împreună cu Iisus.

Clevetirea

Prin a cleveti, a defăima sau a ponegri ne facem judecătorul aproapelui nostru, dându-i în vileag scăderile, murdărindu-i numele bun, osândindu-l, fie din invidie, fie din ură, fie numai din simpla plăcere de a flecări. E ca și cum am arunca o săgeată înveninată asupra aproapelui, care este o icoană a lui Dumnezeu, pentru a-l nimici sufletește.

Clevetirea, neînfrânarea limbii sau vorbirea fără rost, este unul dintre păcatele ale cărui consecințe nu se mai pot repara deplin. Luând o pernă și scuturându-i penele în vânt, niciodată nu vom izbuti să le adunăm pe toate; tot așa, un nume ponegrit nu-l mai putem face curat. Din nenorocire, clevetirea crește pretutindeni în voie, ca o buruiană extrem de otrăvitoare. Păcatul acesta este cu atât mai grav cu cât e practicat de mase de oameni, cu atât este mai primejdios cu cât, îndeobște, pare o deprindere nevinovată.

Tot de clevetire țin și alte rele, cum ar fi: descoperirea unor fapte care nu ar trebui spuse, născociri, exagerări, adevăruri spuse numai pe jumătate, minciuni spuse de-a binelea, șoptiri strecurate la ureche și altele de felul acesta.

Poate că mulți dintre noi cred că atunci când defăimăm pe cineva care nu este de față nu facem niciun rău nimănui, ci doar petrecem nițel, ne omorâm vremea cu glume nevinovate. Ne înșelăm amar. Cine ar putea calcula câte nenorociri, certuri și dușmăanii nu aduce această neînfrânare a limbii? Familii distruse, prietenii sfărâmate, inimi otrăvite.

Sfinții Părinți aseamănă felul în care se săvârșește acest păcat cu mișelia șarpelui care te atacă și te mușcă pe ascuns. E înjositor a lovi pe ascuns pe fratele nostru, pentru care a murit Hristos pe cruce ca să-l mântuiască. În plus, clevetirea este un păcat împotriva lui Dumnezeu. Prin aceasta ne facem noi judecători în locul Său, fără niciun drept. Numai Dumnezeu, Care știe ce se ascunde în inima omului, Și-a asumat dreptul de a ne judeca pe toți. Noi să ne străduim să scoatem bârna din ochii noștri, ca văzând apoi paiul din ochiul semenilor să-l scoatem cu delicatețe.

Ca o măsură înțeleaptă de precauție, să nu îngăduim să se clevetească în fața noastră. Să oprim pe oricine ar îndrăzni să murdărească cinstea aproapelui nostru, căci altfel ne facem părtași la păcate străine. „Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele.” (Psalmi 140, 3) Tăcerea și rugăciunea sunt cele mai bune doctorii împotriva clevetirii.

Să nu zică cineva că numai când ar vorbi un neadevăr despre aproapele său, atunci l-ar defăima sau cleveti, iar nu când

vorbește adevărul. Nu este așa! Căci și aceasta este nelegiuire, când cineva vorbește ceva rău asupra aproapelui, chiar dacă este adevărat. Cele zece iscoade, la întoarcerea din Canaan, și-au atras moarte năprasnică din partea Domnului; deși au grăit adevărul, tulburaseră tot poporul, îndemnându-i să se întoarcă în Egipt. Mariam, sora lui Moise, deși avea o viață aleasă, a clevetit pe fratele ei că și-a luat de soție o etiopiancă și s-a umplut de lepră. Sfinții Apostoli, fiind bătuți și întemnițați, n-au clevetit și au fost scăpați din închisoare în chip minunat de îngerul Domnului. La fel, toți sfinții mucenici nu i-au clevetit pe cei care îi torturau, ci le mulțumeau că s-au învrednicit să rabde chinuri pentru credința în Iisus Hristos.

Păcatul clevetirii pornește dintr-o inimă rea, din ură, din ținere de minte a răului, din mândrie, din nelucrare sau lenevire. Sfântul Ioan Scărarul o descrie ca „o boală subțire, dar o lipitoare grasă, ascunsă și tăinuită, care sugă și seacă sângele iubirii.” Dacă auzi clevetiri, taci și lasă să moară în tine tot ce ai auzit; stăpânește-te și vei fi fericit, căci „bun este bărbatul care își rânduiește vorbele sale cu judecată, căci în veac nu se va clinti” (Psalmi III, 5). De va fi cineva ocărât sau clevetit, putând și el să zică asemenea și se va lupta să tacă, sau de i se va face strâmbătate și va suferi cu răbdare și nu va răsplăti cu rău, unul ca acesta își pune sufletul său pentru aproapele. Iar acesta este piscul dragostei.

Minciuna

Minciuna este lucrul diavolului, care chiar în rai i-a făcut pe primii oameni să calce porunca lui Dumnezeu, miștinându-i că vor deveni asemenea Lui. Diavolul este „tatăl minciunii” (Ioan 8, 44). Această otravă diavolească este cauza suferințelor, necazurilor și morții. Manifestată prin vorbe, în scris, prin semne sau tăcere,

minciuna tănuiește sau deformează adevărul, roade încrederea dintre oameni, otrăvește legăturile frățești de dragoste și dreptate.

Dumnezeu l-a înzestrat numai pe om cu grai de mare preț și dacă acesta îl folosește rău, se înjosește pe sine și păgubește pe semenii săi. Prin grai ne exprimăm gândurile, convingerile și simțirile. Avem capacitatea să-l folosim spre slava lui Dumnezeu și spre crearea unei atmosfere armonioase, de încredere între oameni.

După Sfântul Ioan Scărarul, minciuna se naște din vorbă multă și din glumă fără rost. Ea este semnul pieirii dragostei. Iar jurământul mincinos este tăgăduirea lui Dumnezeu. Pricina minciunii este fățarnicia. Numai cel ce are frică de Dumnezeu este străin de minciună, ascultând de conștiința sa ca de un judecător drept.

Cuviosul Părinte Dorotei, mare povățuitor al monahilor din secolul al VI-lea, clasifică acest păcat după felul în care se săvârșește: prin cuget, prin cuvânt și prin fapte.

Minciuna prin cuget înseamnă bănuielile neîntemeiate. De pildă, văd pe cineva vorbind cu altul și zic: de mine vorbesc. Dacă aceștia întrerup convorbirea, iarăși zic: din cauza mea au întrerupt-o. Adică în orice lucru îl bănuiesc pe aproapele.

Minciuna prin cuvânt este a celui care, greșind, caută prin orice mijloace să se îndreptățească, uitând că acesta este lucrul diavolului. Schimbă cuvintele și le exagerează când este învinovățit de ceva, fiindcă nu suportă vina. Mereu caută să iasă basma curată, numai să nu se smerească. Se mai poate ca cineva să mintă pentru a nu fi umilit sau ca să-și împlinească o dorință.

Iar minciuna cu fapta sau cu viața însăși este atunci când cineva, fiind neînfrânat, lacom, mândru, se fățarnicește și se laudă pe sine, vorbind despre înfrânare, milostenie, smerenie; neiubind

virtutea, o laudă și o admiră, dar nu face niciun efort să și-o însușească; el minte cu însăși viața sa, fie că se teme de rușinea de a nu fi umilit, fie că voiește să stârnească admirația și să amăgească.

Cine zdruncină încrederea între oameni, otrăvește legăturile de dragoste și de dreptate, distruge căsniciile, face dezbinări, desparte prietenii, varsă sânge, păgubește, răpește, nedreptățește, dezbină orfanii, întristează văduvele și face atâtea alte rele, cine, dacă nu minciuna? Acest mare rău social duce la degradarea și pierderea demnității umane. Ea întretine și alte păcate, precum clevetirea și zgârcenia. Dumnezeu urăște minciuna, prevenindu-ne: „Buzele cele grăitoare de minciună sunt urâciune înaintea lui Dumnezeu” (Pilde 12, 22); „Pierde-voi pe toți cei ce grăiesc minciună” (Psalmi 5, 6).

Ori de câte ori va pofti limba să mintă, să-i punem îngrădire cu rugăciunea, precum David psalmistul: „Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele” (Psalmi 140, 3). Pentru a nu pierde frica de Dumnezeu, căzând în minciună chiar fără de voie, Sfinții Părinți ne atenționează: „Să nu lauzi, fără numai ce ai văzut; iar nu cele ce ai auzit, ca și cum le-ai fi văzut.”

Există și o minciună nevinovată? Desigur. Când ne aflăm în situația reală de a scăpa pe semenul nostru din vreo nenorocire sau de o faptă cu urmări nefaste. Așa vedem cum Rahab și-a schimbat cuvântul, salvând pe tinerii care veniseră în Ierihon să iscodească țara (Iosua 2, 4–5). Avraam, chemat fiind de Dumnezeu, a părăsit Haranul și pogorând în Egipt cu soția lui, Sara, a sfătuit-o să spună dregătorilor lui Faraon că-i este soră (Facerea 12, 13), pentru a-l scăpa de la o moarte sigură. Astfel de cazuri admise sunt extrem de rare și izolate. Însă cuvântul nostru „să fie: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu. Pentru că ceea

ce este mai mult decât acestea este de la cel rău” (Matei 5, 37). Minciuna ne desparte de Dumnezeu, Cel ce este „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6).

Timpul

Timpul este în slujba omului. Timpul ne este dat de Dumnezeu pentru a lucra la mântuirea noastră și a câștiga prin el Împărăția lui Dumnezeu. Timpul ne este dat pentru a ne strădui să dobândim în jurul nostru acea armonie caldă a dragostei, acea înfrățire înaintea Părintelui ceresc, acea atmosferă de pace în Duhul Sfânt, Care ne unește între noi și cu Dumnezeu.

Timpul este al lui Dumnezeu. Dumnezeu e stăpânul vremilor și al anilor. Dumnezeu a creat timpul pentru noi și ni l-a dat să-l folosim spre binele nostru și spre slava Sa. Nu noi dispunem de viața noastră, ci Dumnezeu. Viața e scurtă. Timpul trece și nu se mai întoarce. Să chibzuim ca să nu treacă o clipă fără a o folosi, fără a o închina spre binele celor din jur, spre slava lui Dumnezeu. Așa vom câștiga cu acest timp scurt care ne este dat pe pământ viața veșnică, timpul ce nu se mai sfârșește niciodată.

Dragostea de neam și de credința străbună

Creștinismul a găsit un teren bun la strămoșii noștri geto-daci, care aveau credința în nemurirea sufletului. Ei au primit cu bucurie creștinismul și iată că din plămădirea marilor popoare geto-daco-romane s-a născut poporul nostru, român și creștin în același timp, care după greci și romani este cel mai vechi popor creștin din Europa. Iubirea față de glia străbună, pământul pe care ne-am născut, a înflorit în sufletul și simțirea acestui popor odată cu plămădirea sa. Poporul român este din fire iubitor de glia străbună și, mai ales, credincios lui Dumnezeu. Pentru noi, cuvântul creștin este aproape identic cu cel de român.

A fi creștin înseamnă a trăi în iubire, a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși. Iubirea pe care o poruncește Mântuitorul cuprinde în sine și iubirea de patrie în care ne-am născut și trăim. Patriotismul este o floare a dragostei creștine. Înseamnă să-ți cunoști și să-ți iubești patria în așa măsură încât să-ți poți da toate forțele, întâi de toate, în slujba lui Dumnezeu și a celor de un neam cu tine. Pe lângă rolul unei bune viețuiri creștinești, credința creștină a ținut trează și conștiința națională. Biserica, clădită pe iubire, a trăit durerile și bucuriile poporului nostru, suferințele și mângâierile lui, atât în timpuri de bejenie, cât și în timpuri de pace.

Nimeni nu pune la îndoială meritele înaintașilor noștri, ale marilor voievozi, ale martirilor eroi: Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Avram Iancu – craiul moșilor – și ale altora, care au rămas peste veacuri pilde pentru iubirea nețărmurită a gliei străbune și a credinței în Dumnezeu. Luptele lor de apărare a ființei naționale aveau ca țel și păstrarea nealterată a credinței ortodoxe. Tot cuprinsul patriei noastre este presărat de mănăstiri, schituri și biserici ridicate de ei spre slava lui Dumnezeu și spre înnădirea istoriei noastre pe firul veșniciei. De aici, din aceste vetre sfinte, cereau rugăciune și binecuvântare când plecau să-și apere credința, „sărăcia și nevoile și neamul”, cum spunea Eminescu.

Ei sunt pentru noi o flacără sfântă a dragostei nestrămutate de glie, de virtute străbună și de credință nezdruncinată în Dumnezeu. Un Eminescu, un Coșbuc, un Bolintineanu încă ne călăuzesc prin vocea lor, prin patriotismul și credința lor, prin evocarea marilor evenimente istorice. Când e vorba de țară, spune Coșbuc, „sunt vii și morții din morminte”.

Evocând trecutul glorios al poporului nostru sau personalitățile care l-au reprezentat, nu facem altceva decât să

ținem trează simțirea românească și să o transmitem urmașilor, ca pe o datorie sfântă. Simțirea românească și credința ortodoxă ne-au ajutat să durăm peste veacuri.

Sfântul Ștefan cel Mare

Fericitul voievod a fost „un om trimis de la Dumnezeu” pentru destinele Moldovei la vremea hărăzită pentru înnădirea istoriei naționale pe firul veșniciei. Educația din familie a pus o puternică amprență pe sufletul său sensibil, încă din copilărie.

Meritul îi revine tatălui său, Bogdan II (1449–1451), și mamei sale, evlavioasa doamna Oltea, care după moartea soțului ei, la Reuseni, s-a călugărit la Mănăstirea Probota, primind numele Maria. Avea dreptate Libanus, în secolul V, când spunea admirativ: „Minunate mame au creștinii!” Credința și evlavia le-a moștenit de la mama sa, iar dragostea de glia străbună de la tatăl său.

Intrat cu vrerea lui Dumnezeu în moștenirea părintească, la întâlnirea cu țara, cler și popor, pe câmpia Dreptate, la 12 aprilie 1457, a făgăduit să fie la înălțimea chemării sale. În momentul în care Mitropolitul Moldovei, Teoctist I, l-a pomăzuit ca voievod, nimeni nu și-ar fi închipuit că pentru Moldova se deschide o nouă și strălucită epocă, cum n-a fost alta. Nimeni nu ar fi intuit că tânărul blond, vlăstar al mușatinilor, avea să întruchipeze în fapte, la cel mai înalt grad, atributele de: cel Mare, cel Bun, cel Viteaz, cel Sfânt, eroul creștinătății, Atletul lui Hristos, soarele, protectorul și părintele Moldovei. Viața lui a fost o permanentă jertfă pentru țară și pentru credință.

Marele voievod a fost un om al rugăciunii, la care a adăugat adesea postul, milostenia, faptele dragostei creștine, iertarea dușmanilor. O grijă permanentă avea pentru cei săraci și nu uita niciodată pe vitejii săi ostași, mai ales pe cei rămași infirmi.

Grija deosebită pentru suflet și pentru viața de după moarte se poate observa nu numai din locașurile de cult ridicate, ci și din numeroasele danii făcute spre a fi pomenit permanent, cu întreaga familie, atât în viața aceasta, cât și după moarte. Nu spre slavă deșartă a ridicat atâtea locașuri de închinare, ci din râvnă recunoscătoare și din credință nezdruncinată în Dumnezeu.

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare credea cu toată ființa sa că el conduce țara sub ocrotirea și „din mila lui Dumnezeu” și că se află sub pronia Sa. Atât biruințele, cât și înfrângerile în războaie sunt cu voia lui Dumnezeu. „Și laudat fie numele Lui”, spunea mereu în scrisori. Imitând pe dreptul Iov, mulțumea lui Dumnezeu pentru biruință, dar și pentru înfrângere, căci luptele sale nu erau pentru cotoropire și jafuri, ci pentru apărarea moșiei și a credinței strămoșești. A răzbit prin smerenie, având mereu conștiința păcatului, inerent oricărui om, oricât de virtuos, ceea ce arată o profundă responsabilitate creștină. După înfrângerea de la Războieni a recunoscut smerit: pentru păcatele mele a îngăduit Dumnezeu să fie înfrânți creștinii de către păgâni.

Țimp de o jumătate de veac, Moldova a propășit continuu, cu toate războaiele pe care Ștefan cel Mare le-a îndurat, fără a cunoaște tihna și frica. În răstimpul de pace construia, înfrumuseța și refăcea țara, prin încurajarea meșteșugurilor, a comerțului, ridicând și întărind construcțiile militare, civile și bisericesti, dând frâu liber artelor, care au atins apogeul în vremea sa.

După moarte, poporul l-a numit „sfânt”, cum mărturisește Grigore Ureche. Și tot el menționează că „a fost om cu păcate”. Negreșit. Dar nu-i contestă atributul de sfânt. Nimeni nu este fără păcat, decât singur Dumnezeu. Însă Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă prin pocăință sinceră și să fie viu, restabilindu-l în starea cea dintâi, ca pe fiul cel risipitor. Chiar cronicarul recunoaște „că lucrul său știa a-l acoperi”

prin smerenie, pocăință sinceră, mărturisire și alte fapte bune, recunoscute de toți. Poporul a judecat scăderile sale în lumina învățaturii creștine. Ava Isaia ne încredințează „că de nu ar fi pocăința, nu ar fi nici cei ce se mântuiesc”, iar Sfântul Efreem Sirul numește pocăința „scară care ne urcă acolo de unde am căzut”. În conștiința poporului, până astăzi a străbătut nimbul sfințeniei sale, Nicolae Iorga numindu-l „un om minunat, un sfânt cum nu poate răsări un altul”.

Așa a fost Sfântul Ștefan cel Mare! Așa și-a condus el țara! Prin cuvânt și prin faptă, prin nădejde de biruință și prin mulțumită adusă lui Dumnezeu pentru biruință, prin ridicarea a zeci de altare sfinte. Faima personalității sale străbătuse dincolo de hotarele țării sale. Luptele sale nu trebuie puse pe seama ambiției, ci a conștiinței că are datoria să apere pământul străbun și credința supușilor săi.

De-a lungul celor 47 de ani de domnie, sub privirile de vultur ale acestui voievod, s-au dezvoltat arhitectura și cultura, care au ajuns la apogeu în vremea sa, în ciuda deselor războaie și a nestatorniciei vremurilor. Vestigiile și monumentele istorice sunt astăzi cărți deschise care vorbesc despre vrednicia sa și a altor înaintași ai noștri, despre credința lor neclintită în Dumnezeu și dragostea de țară. Pentru aceasta, poporul l-a iubit, creând din figura sa măreață un erou de legendă, un părinte al neamului românesc.

Sfântul Ștefan cel Mare, cu trecerea timpului, se arată tot mai netrecător. Figura sa e tot mai vie, mai măreață, mai impunătoare în conștiința urmașilor. Ctitor de țară și păstrător al datinilor, Sfântul Ștefan cel Mare își ridică peste crestele celor cinci veacuri chipul nimbant al sfințeniei.

Mihai Eminescu

Mihai Eminescu, „lucefărul poeziei românești”, „voievodul limbii române”, a fost strâns legat de Mănăstirea Putna. Faptul că Sfântul Ștefan cel Mare și-a ales aici reședința pentru eternitate, că această frumoasă așezare românească este amplasată în inima Țării de Sus, pământ sfânt al Moldovei, presărat cu rămășițele pământești ale vrednicilor noștri voievozi – ctitori de țară, păstrători de datini din străbuni, apărători ai credinței ortodoxe –, cu oameni harnici, statornici și iubitori de tot ce este sfânt și românesc, l-au atras și i-au inspirat geniul poetic.

În versurile din *Doina*, Eminescu cheamă pe viteazul voievod să se scoale din cripta de la Putna și să dea din nou strălucire țării sale. În viziunea sa crede, ca și George Coșbuc, că atunci când e vorba de țară „sunt vii și morții în morminte”.

Pomenirea din 15 ianuarie 1992 a lui Mihai Eminescu la Putna a adunat mai mulți oameni de cultură de pe ambele maluri ale Prutului. Poetul Grigore Vieru a spus, printre altele, că „pentru noi, românii din stânga Prutului, Eminescu ne-a fost biserică, ne-a fost și manual de istorie, iar pentru poeți a rămas și va rămâne pururi cea mai înaltă școală de poezie. Prin Eminescu, am recăpătat cu adevărat istoria, limba și datina noastră. S-a întors sufletul nostru acasă.”

Istoricul literar Nicolae Dabija a arătat că „Eminescu ne-a ajutat să rezistăm, nouă, celor din Basarabia, și pentru noi el este mai mult decât un poet. El este un simbol, așa cum Ștefan cel Mare pentru noi este mai mult decât un domnitor. Ceea ce nu a reușit Ștefan cel Mare să facă cu sabia, a făcut Eminescu cu cuvântul. Aici, la Putna, am impresia că ninge cu speranțe, cu speranța că strămoșii noștri, în morminte, în sfârșit vor putea dormi liniștiți, pentru că nepoții și strănepoții lor vor putea spune că locuiesc în aceeași țară.”

Muzica

Muzica a apărut în lume odată cu omul. Ea este glasul și cuvântul pe care Creatorul l-a insuflat în om, pentru că tot simțul și cuvântul sunt o melodie firească. Prin voce, omul exprimă tot ce are în inima sa. Muzica însoțește pe om de la naștere și până la moarte. Este mijlocul prin care atât îngerii, cât și oamenii aduc laudă și slavă Atotputernicului Creator, mulțumindu-I în același timp pentru tot și pentru toate.

Cântarea bisericească se bazează pe spiritul de umilință („Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur” – Psalmi 2, 11), de evlavie, de sinceritate și de moralitate, care au darul să înduioșeze până la extaz și să ne ridice deasupra nimicniciei omenești. Este important ca noi toți, slujitori sau simpli credincioși, să avem conștiința că Dumnezeu este de față și nimic nu se poate ascunde de El. Să-I mulțumim că ne-a dat existența și că ne-a înzestrat cu darul de a-L slăvi, precum fac îngerii din ceruri.

„De este cineva cu inimă bună, să cânte psalmi!”, sfătuiește Sfântul Apostol Iacov (Iacov 5, 13). Iar Sfântul Ioan Casian străromânul zice: „Cântarea cu atenție și cu evlavie, lin și curat, ne poate ajuta să dobândim o rugăciune înflăcărată, în timp ce-l cântăm sau Îl ascultăm.”

„Căci nimic pe lume, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, nu deșteaptă atât de mult sufletul, dându-i aripi, eliberându-l de piedicile din lume și desfăcându-l de cele trupești, dându-i râvna de a se apleca la cugetările din cuprinsul cântării, făcându-l să nu-i pese de toate lucrurile ce țin de viața pământească, precum o melodie și o cântare potrivită cerințelor sufletești.”

Moartea și viața veșnică

A vorbi despre moarte sau a asculta o astfel de învățătură pare neplăcut. Gândurile noastre refuză să se oprească asupra acestui fapt, care produce în suflet spaimă. Totuși, Sfântul Vasile cel Mare a spus că „gândul morții este cea mai bună filosofie”. El este cel mai folositor pedagog, pentru că cine se gândește serios la moarte încetează de a mai păcătui.

Omul rămâne om câtă vreme se va întreba ce este dincolo de lumea simțurilor. Viața noastră dincolo de mormânt este o continuare a vieții de aici, de pe pământ. Știind că nimic spurcat sau necurat nu intră în Împărăția cerurilor, să ne silim să-L pogorâm pe Dumnezeu în noi, să ne obișnuim cu El, să ne lăsăm călăuziți de El, să-I ascultăm lecțiile, să ne orientăm după exemplul vieții lui Iisus Hristos pe pământ. Să nu uităm că odată sfârșită viața, nu o mai putem reface, nu o mai putem regăsi, fiindcă nu se mai întoarce.

Liberi, nemuritori și fericiți i-a creat Dumnezeu pe primii oameni. Ei aveau puțința să nu moară. Lipsiți de experiență și înșelați de diavol că vor dobândi mai multă cunoștință, mai mult din curiozitate, omul a nesocotit porunca Marelui Creator, căzând în neascultare. Moartea i-a luat în stăpânire și de această robie n-au scăpat nici urmașii lor. Noi, având aceeași natură cu primul om zidit, am moștenit vinovăția lui printr-un fel de solidaritate familială, căci „printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea” (Romani 5, 12) și, de aici, moartea a trecut la toți oamenii. În dragostea Sa față de om, Dumnezeu a hotărât să fie îndepărtați din rai, spre a nu se întinde mai departe, la pomul vieții, și astfel păcatul să rămână fără de moarte.

De atunci, viața omului alternează între bine și rău, între greutate de tot felul și fericire de scurtă durată, între lumină și întuneric, între viață și moarte, cu alte cuvinte, de la puțința de

a nu muri la necesitatea de a muri. Odată cu venirea lui Iisus Hristos în lume, potrivit făgăduinței date omului la izgonirea din rai, o confirmare mângâietoare și sigură a nădejzii a strălucit în sufletele oamenilor, aceea că viața nu se sfârșește la mormânt și că moartea nu este decât puntea de trecere de la viața trecătoare la cea veșnică.

De când omul a fost alungat din raiul desfătării, sfârșitul vieții pământești a devenit pentru el ceva îngrozitor, de temut și de neînălțurat. În toate vremurile, la toate popoarele, acest sfârșit a produs spaimă, grijă și nevoia unei anume pregătiri.

Ne-am întrebat vreodată de ce moartea provoacă spaimă și grijă? Întâi, pentru că este universală. Nimeni nu scapă de ea. Mor cei mari și puternici, mor și săracii. Se duc sfinții și binefăcătorii, dar dispar și păcătoșii. Se sting bătrânii, cărora le-au slăbit puterile, dar închid ochii și tineri în floarea vârstei și chiar copii. În al doilea rând, nimeni nu știe vremea sfârșitului. Moartea vine ca un fur noaptea, ne pândește din umbră. Atunci când credem că e pace și liniște, atunci, fără de veste, vine pieirea. Apoi, nu știm cum vom muri. De moarte naturală, în casă, pe drum, pe câmp, în pădure, în vreun cutremur, după o boală lungă sau scurtă, într-un accident, în incendii, inundații. Toată groaza pe care o trezește în noi moartea este o dovadă că ea nu este ceva firesc în ordinea vieții umane. Moartea este o cumplită pedeapsă, o răsturnare a planului lui Dumnezeu pe care l-a întocmit pentru om, cea mai iubită faptură a Sa. Pe om l-a creat Dumnezeu să trăiască în comuniune cu El. Însă omul a respins această comuniune și atunci a venit sentința: „Pământ ești și în pământ te vei întoarce” (Facerea 3, 19). Iar Sfântul Pavel explică: „plata păcatului este moartea” (Romani 6, 23), căci înainte de păcat nu a existat moartea.

Sfântul Ioan Scărarul ne arată că „frica de moarte este o însușire a firii, intrată în ea odată cu păcatul. Iar tremurarea de moarte este semnul păcatelor nepocăite”. Din momentul în care Creatorul Își retrage suflarea Sa din om, trupul încetează orice activitate. Dar sufletul, suflarea divină, nu se nimicește prin moarte, ci se întoarce la Cel ce l-a zidit, continuându-și viața în veșnicie, fie în fericire, fie în chinuri.

Însă pentru creștini nu trebuie să existe spaimă de moarte. Dacă strămoșii noștri geto-daci credeau în nemurirea sufletului și se bucurau la moartea unui om, noi avem pe Iisus Hristos Cel înviat din morți, Care alungă întristarea morții: „Cel ce crede în Mine are viață veșnică” (Ioan 6, 47). Mai mult, el chiar o dorește, așa cum dorește un călător ostenit să se întoarcă acasă. „doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Iisus Hristos” (Filipeni 1, 23), spune Sfântul Pavel. Ultimul cuvânt nu îl are moartea, ci viața, căci Hristos a venit în lume ca oamenii „viață să aibă și din belșug să aibă.” (Ioan 10, 10)

Sfântul Efreem Sirul spune că „moartea nu așteaptă pe nimeni, în schimb, pretinde ca toți să o așteptăm.” De vreme ce nu cunoaștem ceasul sfârșitului nostru și felul morții, trebuie să ne pregătim cu toată seriozitatea pentru el. Crezând în Hristos Cel înviat și împlinind poruncile Lui, moartea nu va mai fi o plată a păcatului, ci o zi de eliberare din cortul acesta de lut al trupului, o punte de trecere spre Cel ce ne așteaptă, o întoarcere acasă la Tatăl nostru Cel ceresc, o încununare a ostanelilor.

Răspunsul pe care-l dăm în ceasul morții este hotărâtor, căci de acesta depinde starea noastră în veșnicie: „În ce te voi afla, în aceea te voi judeca.” Ceasul de pe urmă trebuie să ne găsească săvârșind binele. Faptele bune, rugăciunea, milostenia, dar mai ales Sfânta Împărtășanie sunt o arvună a vieții veșnice.

De noi înșine și de ajutorul lui Dumnezeu atârnă felul morții noastre. Noi putem să o facem frumoasă sau cumplită, după cum vom fi îndeplinit poruncile dumnezeiești, știind că dreptatea lui Dumnezeu va da fiecăruia după faptele sale (*cf.* Apocalipsa 22, 12).

Sfinții Părinți ne atenționează despre starea sufletului imediat după despărțirea de trup. Sfântul Macarie Alexandrinul zice: „Sufletul unui păcătos, ca și al unui drept, este cuprins de spaimă la vederea îngerilor răi. Aude plângerile și suspinurile celor care îl înconjoară, dar nu poate rosti nicio vorbă. El e tulburat, cugetând la îndelungatul drum ce are să-l facă, la noul fel de viață ce o va duce, la despărțirea sa de trup.” La fel, Sfântul Chiril al Alexandriei ne spune: „Ce groază și ce spaimă va simți sufletul până când se va rosti judecata. Puterile dumnezeiești stau în fața duhurilor necurate și înfățișează cugetele, cuvintele și faptele bune ale sufletului, în timp ce acesta, cuprins de mare groază în mijlocul îngerilor și diavolilor, așteaptă îndreptățirea și scăparea sa, ori osânda și pierzarea sa.”

De asemenea, Teofil, Arhiepiscopul Alexandriei, retras în Muntele Nitriei, spunea celor ce îl înconjura: „Câtă frică și cutremur suferă sufletul în ceasul morții și după aceea. Că i se pun înaintea toate păcatele de la naștere până în ceasul cel de pe urmă și stau cumplit pârând îngerii cei răi. Iar Sfintele Puteri aduc împotrivă vreo oarecare faptă bună ce a lucrat sufletul acela. Nu este cu puțință a descrie în cuvinte sau a înțelege cu cugetul frica ce cuprinde pe suflet în momentul acela, până la rostirea hotărârii dumnezeiești asupra sa.”

Mântuitorul spune că cei ce nu vor avea parte de Împărăția lui Dumnezeu vor merge la întuneric, plângere și scrâșnire de dinți. Prin întuneric se înțelege în mod obișnuit a nu vedea nimic, cu toate că vederea ochilor este sănătoasă. În sens evanghelic,

Întuneric înseamnă despărțirea sufletului de lumină, adică de Dumnezeu, care este Lumina lumii și Viața întregii făpturi. Iar când se precizează „întunericul cel mai dinafară”, înseamnă despărțirea definitivă a sufletului de Dumnezeu. Odată ajuns în această stare disperată, fără putința de a-și schimba situația, îl cuprinde plângerea și scrâșnirea dinților, adică deznădejdea.

Cine a primit leagănul la naștere, fără îndoială că va primi și sicriul. Dar sorocul vieții noastre este o taină numai de Dumnezeu știută.

Ca și creștini, noi știm că viața nu se sfârșește la mormânt, ci ea continuă sub o altă formă, mai desăvârșită, fără de moarte, fără sfârșit. Felul acestei existențe depinde de noi, de cum am viețuit aici, pe pământ, cum ne-am pregătit, cum ne-am agonisit merinde pentru viața aceea. Căci ce hrană i-am pregătit sufletului, cu aceea se va hrăni. Pentru cei drepecți, moartea este sfârșitul ostanelilor și întoarcerea acasă.

Noi trăim în veșnicie, căci tot ceea ce a adus Dumnezeu la existență nu mai poate cădea în neffință. Parabola cu grăuntele de grâu ne ajută să înțelegem că, în planul lui Dumnezeu, moartea este o condiție pentru câștigarea vieții viitoare, o ușă prin care trecem de la moarte la viață. Viața aceasta, însă, rămâne o chezășie pentru cea viitoare, pentru că veșnicia de aici începe. „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie” (Luca 9, 23). De-i vom sluji lui Hristos, vom fi împreună cu El, la un loc cu El. Așa S-a rugat în Ghetsimani: „Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat” (Ioan 17, 24). Și așa ne-a încredințat: „Mă duc să vă gătesc loc... și vă voi lua la Mine, ca să fiți și voi unde sunt Eu.” (Ioan 14, 2-3)

Nu fugi niciodată din calea veșniciei pe care ești rânduie să mergi. Așa cum nu putem să oprim nici măcar o clipă călătoria spre veșnicie, tot așa nu putem să nimicim nici existența noastră pe pământ, rânduie de Dumnezeu.

Chiar când cântăm „Veșnica pomenire” mărturisim continuarea vieții celui adormit. Este asemenea rugăciunii tâlharului care și-a recunoscut greșelile: „Pomeniște-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta!” (Luca 23, 42) „Veșnica pomenire” înseamnă a fi primit de Dumnezeu, a fi în memoria Lui, a fi în veșnicia Dumnezeului Celui viu. La moarte se sparg oglinzile. Atunci Îl vom vedea pe Cel Preaînalt față către Față. Atunci credința încetează, nădejdea se sfârșește, iar dragostea se contopește într-o comuniune veșnică cu Dumnezeu. După moarte, cei care s-au cunoscut aici, pe pământ, se vor vedea, fiecare întru a sa rânduială, după cum au trăit aici.

Cugetarea la moarte

Pe crucea de la mormântul marelui dascăl Gheorghe Lazăr din Avrig scrie: „Cititorule, oprește-te și citește: Ce ești tu azi, am fost eu ieri și ce sunt eu azi, vei fi tu mâine”. Oricum am defini moartea, ea nu are ultimul cuvânt, nu distruge viața în esența ei. Dar gândul la cele de pe urmă aduce mult bine. Pentru a nu uita acest lucru, pentru a-și menține cât mai viu gândul asupra morții, unii dintre călugări păstrau în chiliile lor un craniu de mort. Isaia Baloșescu, ajuns episcop la Cernăuți, înmormântat lângă altarul bisericii Mănăstirii Putna, unde și-a avut metania, are un frumos portret pictat în ulei pe pânză, în care este înfățișat alături de o măsuță pe care se află un craniu.

Întâlnirea cu moartea este de neocolit. Dar dacă noi uităm acest adevăr, moartea nu uită de noi. Uneori, când după

aprecierile omenești moartea pare departe, ea se află foarte aproape. În cartea Iov se spune clar: „I-ai pus omului hotar peste care nu va putea trece.” Mai devreme sau mai târziu, vom păși în veșnicie, ne vom duce acolo unde nu am fost niciodată. Cumplită este trecerea, dar toți o vom cerca. Singuri fiind, fără ajutor, fără ocrotire, fără îndrăzneală.

„Creștine, zice Sfântul Nicodim Aghioritul, adu-ți aminte în fiecare zi că cea de azi e a ta, cea de mâine este în mâna lui Dumnezeu și că Cel ce ți-a dat dimineața nu ți-a făgăduit că-ți dă și seara.” De aceea, Hristos a spus: Lucrați cât este ziuă, căci vine noaptea, când nimeni nu va putea lucra (*cf.* Ioan 9, 4), adică vine moartea, când nu mai putem face nimic pentru mântuirea noastră. Ferice de acea slugă pe care Domnul său o va găsi priveghind. Aducerea aminte de cele mai de pe urmă se face frână în calea păcatului și imbold spre împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. „În tot ce faci, adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată” (Iisus Sirah 7, 38). Sfântul Isaac Sirul adaugă: „Cel ce a înțeles cu adevărat ce este capătul acestei vieți, acela poate pune capăt păcatelor sale.” Iar un mare gânditor contemporan zice: „Omul rămâne om numai atât timp cât se va întreba ce este dincolo de lumea simțurilor noastre.”

Gândul la moarte ne face împreună-lucrători cu Hristos la mântuirea noastră. Marii cuvioși, în frunte cu Antonie cel Mare, ne spun ca așa să trăim, așa să ne petrecem ziua de astăzi, ca și când ar fi ultima zi din viața noastră. Cea mai mare filosofie, cel mai bun pedagog pentru un creștin și, mai ales, pentru un călugăr, este cugetarea la moarte. Aceasta este o dovadă de bună așezare și de lucrare duhovnicească a minții noastre.

Cine cugetă la moarte și că la Judecata de Apoi toate tainele inimii noastre vor fi date pe față se păzește pe sine de orice

păcat, fiind cu luare-aminte la toate gândurile și înclinările inimii sale. De aceea, din cele mai vechi timpuri, oameni aleși ai lui Dumnezeu s-au înarmat împotriva păcatului cu arma pe care o aveau protopărinții noștri în rai: cugetarea la moarte.

Omul, creat după chipul lui Dumnezeu, a intrat „voluntar” în acest proces negativ de distrugere. Pentru a se întoarce din cădere, trebuie să-și pună înaintea ochilor, ca pavăză, gândul morții, pentru a opri păcatul în el însuși, așa cum l-a învățat Dumnezeu în rai, avertizându-l: „în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit” (Facerea 2, 17). De câte ori gândul îi ispitea să se apropie ca să mănânce din pomul oprit, cugetau la moarte și îndată se îndepărtau din preajma lui, cu toate că rodul lui era „bun de mâncat și plăcut ochilor la vedere și vrednic de dorit” (Facerea 3, 6). Acest gând este o armă contra păcatului foarte de temut pentru diavol. El știe că dacă acest gând prinde rădăcină, mintea nu mai primește amăgirile și vicleşugurile lui; de aceea, folosește toată puterea pentru a-l smulge din minte. Nimic nu deșteaptă pe om din amorțire sau din nesimțire și din împietrirea inimii și nimic nu-l oprește de la păcat ca gândul permanent că vom muri și vom da seama de viața noastră.

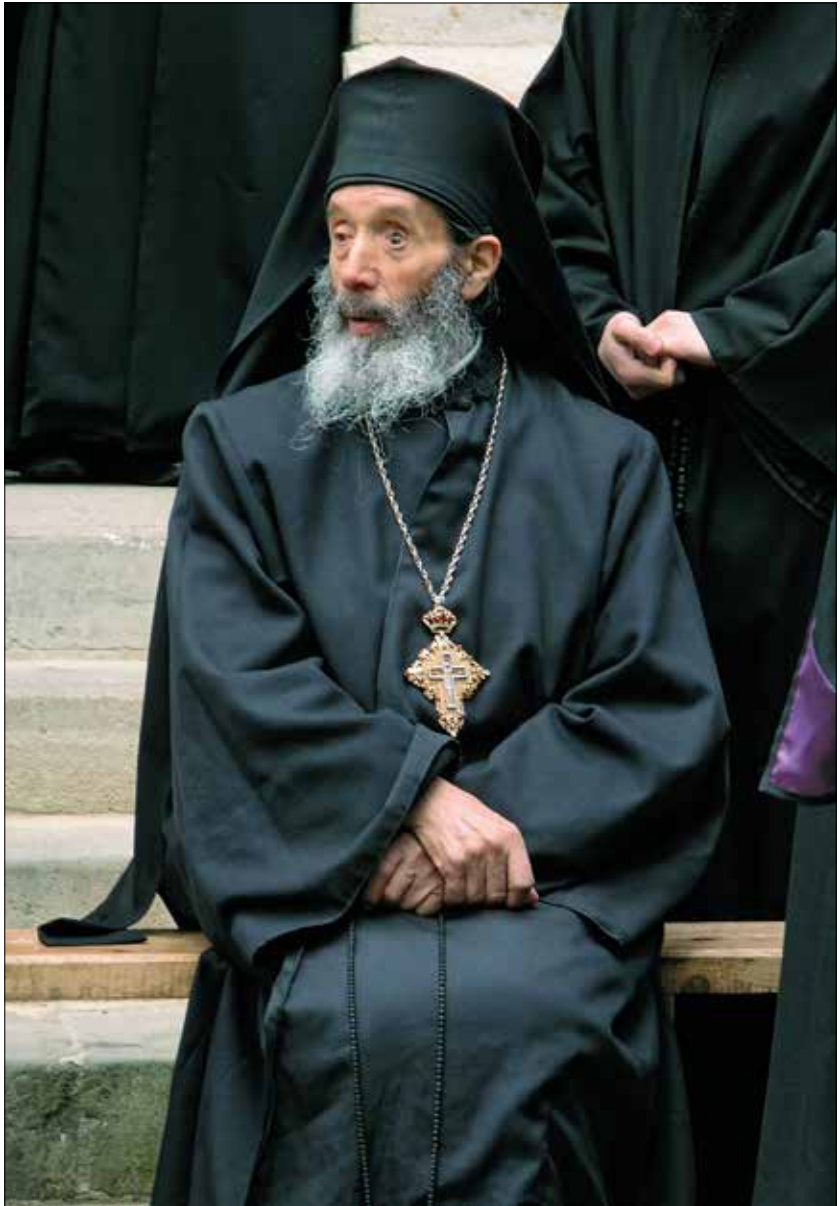
Cel care a făgăduit iertarea celui ce se pocăiește nu a făgăduit aceasta pentru ziua de mâine, ci pentru cea de azi. Mai curând decât ai crede se poate stinge viața ta pe pământ. În toate faptele și gândurile tale să fii așa ca și cum astăzi va trebui să mori. Ziua de mâine este o zi nesigură. Dimineața socotește că nu vei ajunge până seara, seara nu-ți făgădui că vei vedea dimineața. Fă-ți prieteni pe sfinții lui Dumnezeu și urmează faptele lor, ca atunci când vei ieși din lumea aceasta, „să te primească în corturile cele veșnice” (Luca 16, 9). Viețuiește pe pământ ca un străin și călător, pentru că nu avem aici cetate statornică. Nu amâna mântuirea

Într-un viitor nesigur și nu te baza pe sănătatea și tinerețea ta, pe prieteni și rude sus-puse, că toate acestea sunt trecătoare, iar oamenii te vor uita mai repede decât socotești. Gândul tău să fie mântuirea ta; grija ta, Împărăția lui Dumnezeu.

Cât ai picioare, aleargă spre fapte bune, fugi de cele rele, înainte ca ele să-ți fie legate cu legătura care nu se poate dezlega. Cât timp ai ochi, umple-i de lacrimi, înainte ca ei să se umple de pământ. Vestitorul morții este neînduplecat. Plecarea e veșnică, fără întoarcere. Acestea întretin cugetarea la moarte și omul se deprinde cu conștiința că e muritor și începe să facă binele de bunăvoie.

Nu este cu puțință a străbate ziua de astăzi cu fapte bune, de nu va fi socotită ca cea din urmă zi a vieții. Căci timpul este un dar al lui Dumnezeu pentru noi și avem datoria să-l umplem cu fapte bune, din sânguința de a ne asemena cu El. Nu trebuie să pierdem nicio clipă. Chiar dacă îl folosim întreg, nu ne ajunge să împlinim datoria ce ne este dată odată cu el. „Gândul la moarte nu înseamnă nefolosirea timpului, ci, dimpotrivă, o intensă folosire a lui”, încheie Sfântul Ioan Scărarul treapta a șasea a cărții sale.

FOTOGRAFII

Arhidiacon Teofilact Ciobîcă
31 iulie 1926 – 20 aprilie 2010

În casa părintească, Arbore, Suceava

Monah la Mănăstirea Râmeț

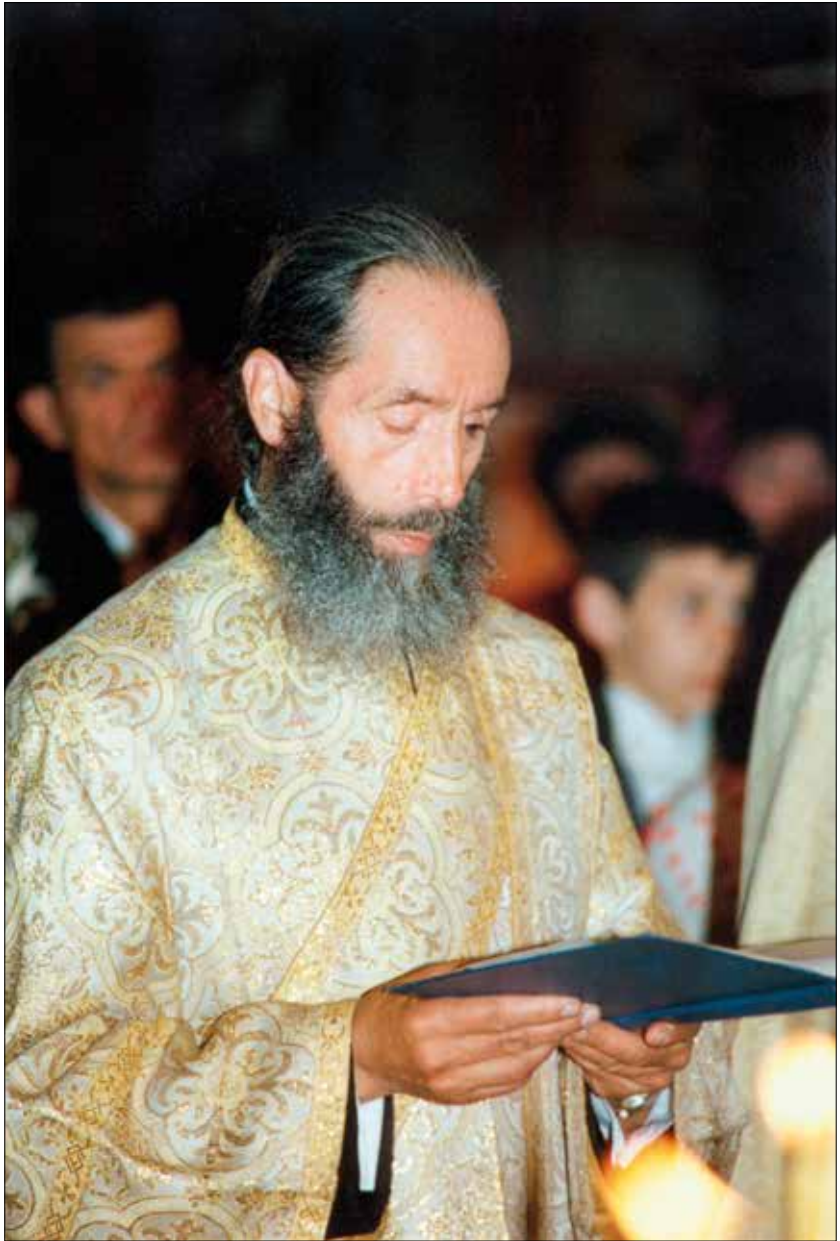

La Putna

Hirotonit diacon, în 1949

Slujitor la altarul Putnei

Rostind cuvânt de învățătură la Putna

Căutat-am pe Domnul

În casa lui Dumnezeu

Monah la Mănăstirea Râmeț

La tunderea în monahism a viitorului Arhim. Clement Haralam, împreună cu Arhim. Iachint Unciuleac, starețul Mănăstirii Putna, și Ieroschimonahul Chiril Șaramet de la Sihla

Cu obștea mănăstirii, la tunderea în monahism a monahilor Teofil, Ghenadie, Ghelasie, Ioasaf și Ignatie, 30 martie 1991

Naș de călugărie

Pe aleea mănăstirii

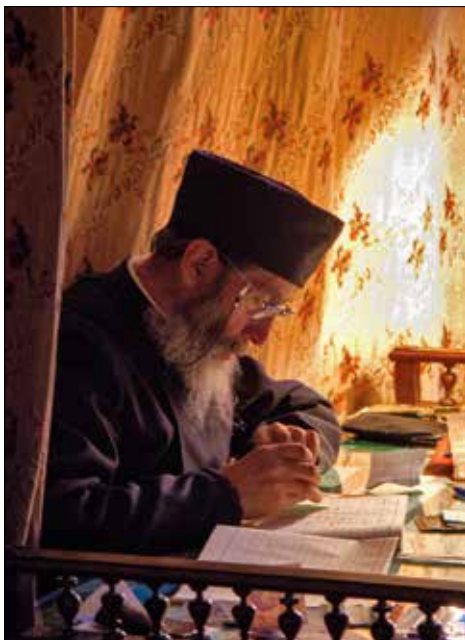
Cu toaca, în jurul bisericii

În Săptămâna Luminată

Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!

Împlinindu-și ascultarea

Pravila zilei, cu Ceaslovul

La primirea vizitatorilor

Doamne, strigat-am către Tine

Cu Mitropolitul Iustin Moisescu, la Mănăstirea Dragomirna, 1972

Arhid. Teofilact, Arhim. Ciprian Zaharia, starețul Mănăstirii Bistrița,
și Arhim. Gherasim Cucușel, starețul Mănăstirii Putna

Alături de Episcopul-vicar Adrian Hrițcu, la Mănăstirea Dragomirna, 1976

Cu Arhim. Iachint Unciuleac, slujind la taina Sfintei Cununii

Cu Episcopul-vicar Gherasim Cucușel, slujind la Taina hirotoniei

Slujind Sfânta Liturghie alături de Episcopul-vicar Gherasim Cucușel și Ierodiaconul Gherasim Curaciuc

Arhim. Teodor Pavlo, Monah Sebastian Șcheuleac, Ierom. Calinic Dumitriu (azi Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor), Arhid. Teofilact, Arhim. Iustin Dragomir, Arhim. Iachint, IPS Pimen, Ieroschim. Chesarie Albeață

PF Teoctist, IPS Pimen, PS Teofan Savu (azi Mitropolit al Moldovei și Bucovinei), Arhim. Iachint, Arhim. Melchisedec, Arhid. Teofilact, 1993

Alături de Ierodiaconul
Teofil Obreja

Cu preoții Constantin Croitoru și Benedict Cuciureanu,
Parohia Putna, Sfintele Paști

Slujind împreună
cu Ierodiaconul
Gherasim Curaciuc

La Slujba Învierii

Ierom. Calinic Dumitriu, Arhid. Teofilact, Ierom. Iorest Grebenea

Cu doi fini de călugărie, Protos. Marcu Petcu și Ierom. Grigore Iliescu

Alături de Părintele Stareț, Arhim. Melchisedec Velnic, 2000

Cu un grup de părinți din obște și Monahul Alexie Abboud din Siria, 2009

Cu Ieromonahul Serapion Zaharia, în prezent Ieroschimonahul Simeon

Ieroschim. Chesarie Albeață, Protos. Iachint Unciuleac, Ierom. Iorest Grebenea, Arhid. Teofilact Ciobică, Monah Ioan Ionescu, Mănăstirea Putna, 1978

Ieroschim. Chesarie Albeață, Arhim. Iachint Unciuleac,
Arhid. Teofilact Ciobîcă și Protos. Pamvo Buhăescu

Alături de Arhim. Policarp Matzaroglu de la Mănăstirea Makri, Grecia,
și Arhim. Melchisedec Velnic

La bustul lui Mihai Eminescu
din incinta mănăstirii, alături de
Arhim. Iachint Unciuleac

Cu pelerini, la clopotul Blagocestivul

Cu un grup de pelerini, pe scările bisericii voievodale

Cu Monah Iustin Taban, Monah Iachint Sabău și Protos. Partenie Negrean

Alături de pelerini, 2004

Cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen și Arhim. Melchisedec Velnic, 2010

Cu ucenicul de chilie,
Protos. Partenie Negrean

La icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Sihăstria Putnei

În altarul bisericii parohiale din satul Putna

În chilie

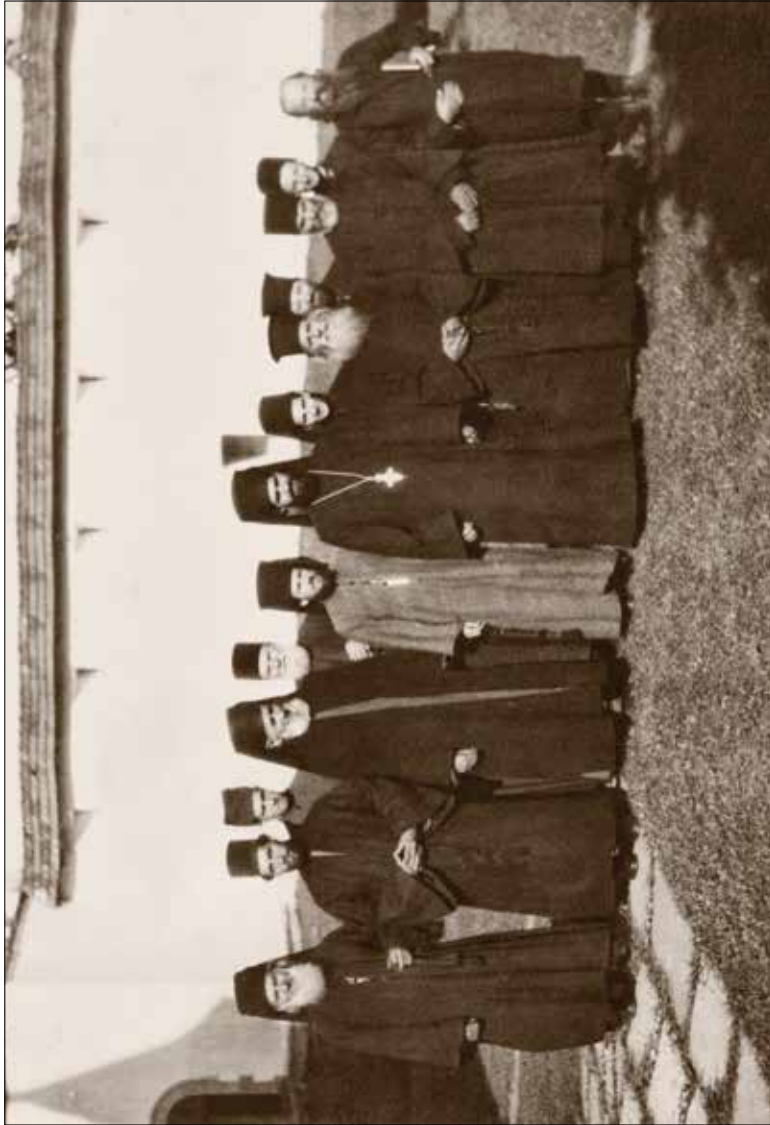
Cu Arhim. Dosoftei Murariu

Ierom. Damaschin Schipor, Ierom. Serapion Zaharia, Fr. Tudor Pavlo,
Ierom. Pimen Zainea (azi Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților), frate
neidentificat, Arhim. Gherasim Cucoșel, Fr. Grigore Halciuc, Ierom. Iachint
Unciuleac, Monah Ioan Ionescu, Ierom. Miron Rotaru, Ierod. Teofilact Ciobică

Obștea Mănăstirii Putna înainte de 1956. În centru, Părintele Stareț, Arhim. Demostene Țebeica

Obștea mănăstirii, împreună cu Părintele Patriarh Teoctist și arhitectul Ștefan Balș, 1987

Obștea Mănăstirii Putna, 1996

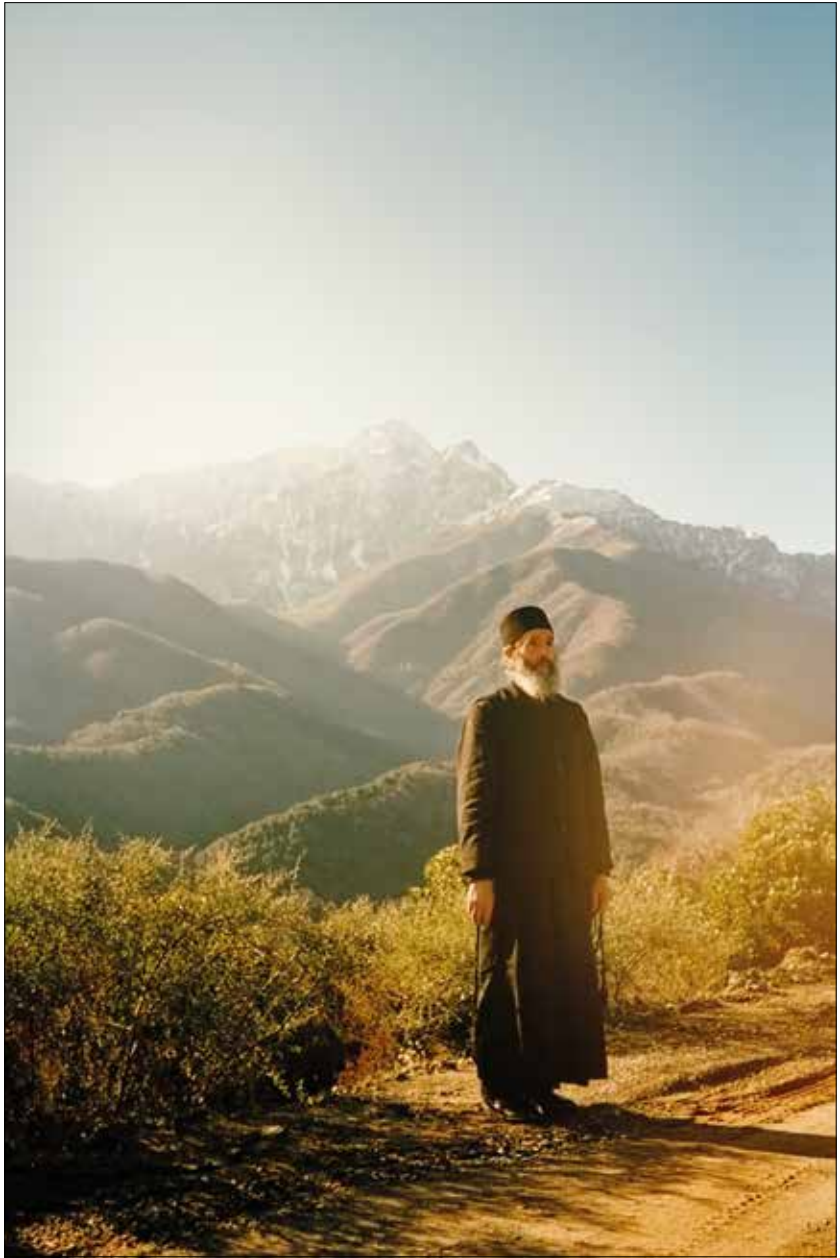

Obștea Mănăstirii Putna împreună cu Preasfințitul Gherasim Cucușel, 2004

Pelerin în Sfântul Munte Athos

CUPRINS

IPS Pimen, <i>O icoană a Bucovinei</i>	5
Arhim. Melchisedec Velnic, <i>Unde este smerenie, sunt de toate</i>	7
<i>Viața Părintelui Teofilact</i>	10
<i>Mărturii</i>	14
<i>Citate de pe masa de lucru</i>	18
<i>Cuvinte de folos</i>	
Grija de suflet	21
Ochii sufletului	23
Gândurile	25
Conștiința	25
Credința	26
Dragostea	32
Inima omului	36
Milostenia	37
Sfințenia	40
Harul	43
Dumnezeu	44
Pronia divină	49
Iisus Hristos	50
Maica Domnului	56
Femeia și mama	61
Părinți și copii	63
Biserica	67
Crucea	68
Iertarea	71

Valoarea omului	72
Creștinul	75
Mucenicii	80
Viața monahală	81
Starețul	92
Ascultarea	93
Smerenia	96
Liniștea	103
Tăcerea	106
Pocăința	109
Stăpânirea de sine	112
Răbdarea	113
Rugăciunea	118
Post și cumpătare	123
Trupul și sufletul	125
Suferința	126
Recunoștința	128
Binele	129
Diavolul	131
Frica	132
Păcatul	133
Clevetirea	135
Minciuna	137
Timpul	140
Dragostea de neam și de credința străbună	140
Sfântul Ștefan cel Mare	142
Mihai Eminescu	145
Muzica	146
Moartea și viața veșnică	147
Cugetarea la moarte	152

COLOFON

*Cu voia Tatălui, cu ajutorul Fiului
și cu săvârșirea Sfântului Dub,
vede lumina tiparului volumul
PĂRINTELE TEOFILACT, ICOANA BUNEI RÂNDUIELI,
care înmănunchează cuvinte ale
Părintelui Arhidiacon Teofilact Ciobâcă,
viețuitor timp de decenii al Mănăstirii Putna,
care a trecut la cele veșnice la 20 aprilie 2010,
cu recunoștință pentru slujirea față de mănăstire
și spre urmarea bunei pilde a vieții sale.*

*Volumul apare în anul 2017,
declarat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române
„Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor
Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română”,
an al Proclamării solemne a canonizării Sfinților Putneni,
Sfântul Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei,
și ucenicii săi, Cuvioșii Sila, Paisie și Natan,
în cadrul manifestărilor prilejuite de
împlinirea a 550 de ani de la fondarea Mănăstirii Putna.*

*S-au îngrijit de acest volum
arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna,
și obștea mănăstirii.*

Unde este smerenie, sunt de toate. Unde nu este smerenie, nu este nimic. Sfinții Părinți de peste tot confirmă acest adevăr.

